

*Collección Antòni Nogués
de versiones en aranés*

42

Es mil e ua net

1

ES MIL E UA NET

Anonymous

VOLUM PRUMÈR

Aquerò que volgue Allà

Istòria deth rei Schahriar e deth sòn frair eth rei Schahzaman

Se ditz (mès Allà ei mès sabent, mès prudent, mès poderós e mès benefactor) qu'en çò que se passèc ena antiquitat deth temps e en passat dera edat, i avec un rei entre es reis de Sassan, enes isles dera India e dera China. Qu'ère patron d'armades e senhor de d'auxiliars, de sirvents e d'un seguiment nombrós. Auie dus hilhs, e ambdús èren eròis cavalièrs, mès eth màger valie mès encara qu'eth mendre. Eth màger governèc enes païsi, governèc damb justícia entre es òmes, e plan per aquerò l'estimauen es abitants deth país e deth règne. Se cridaue eth rei Schahriar. Eth sòn frair, cridat Schahzaman, ère eth rei de Samarcanda Al-Ajam.

En tot èster es causes atau, demorèren cada un en sòn país, e governèren damb justícia as sues oelhes pendent vint ans. E arribèren ambdús enquiat limit deth desvolopament e deth progrès.

E sigueren es causes atau, enquia qu'eth màger cuelhec veements desirs de veir ath sòn frair. Alavetz ordenèc ath sòn visir que partisse e que tornèsse damb eth. Eth visir responcec: “Escoti e aubedisqui”.

Partic, donc, e arribèc erosament per gràcia d'Allà; entrèc ena casa de Schahzaman, li desirèc era patz, li didec qu'eth rei Schahriar desiraue arderosament veder-lo, e qu'era finalitat deth sòn viatge ère convidar-lo a visitar ath sòn frair. Eth rei Schahzaman responcec: “Escoti e aubedisqui”. Ordenèc es preparatius deth viatge, en tot manar trèir es tendes, es sòns camelhs e es sòns muls, e que gessessen es sòns sirvents e es sòns auxiliars. Nomentèc ath sòn visir governador deth règne, e gessec entàs parçans deth sòn frair.

Mès, tara mieja net se'n brembèc que s'auie deishat ua causa; tornèc en sòn palai ara prèssa, e trapèc ara sua esposa estirada en lhet e abraçada damb un nere, esclau entre es esclaus. En veir aquerò, eth mon s'escuric dauant des sòns uelhs. E se didec: “Se s'a passat tau aventura sonque en deishar era ciutat, quina serie era conducta d'aguesta libertina se me n'anèssa pendent bèth temps entà visitar ath mèn frair?”. Desgainèc de seguit era espada, e escometent a ambdús, les deishèc mòrts sus es linçòs deth lhet. Tornèc a gésser sense pèrder un solet instant, e ordenèc era partida dera acompanhada. E viatgèc de nets, enquia aubirar era ciutat deth sòn frair.

Alavetz aguest s'alegrèc dera sua proximitat, gessec ath sòn encontre, e quan lo recebec li desirèc era patz. Que s'alegrèc enquias limits dera alegria, manèc ornar en sòn aunor era ciutat, e se metec a parlar-li, plen d'efusion. Mès eth rei Schahzaman rebrembaue era aventura dera sua esposa, e ua broma de tristesa li velaue eth ròstre. Era sua cara ère esblancossida e eth sòn còs s'auie aflaquit. En veder-lo d'aguesta sòrta, eth rei Schahriar se pensèc qu'querò s'auie costat per èster aluenhat deth sòn règne e deth sòn país, e lo deishèc tranquil sense preguntar-li arren. A tot darrèr, un dia, li didec: “Frair, eth tòn còs s'aflaquís e era tua cara vie a èster auriòla”. E er aute responcec: “Ai, frair, qu'è ath mèn interior coma ua herida en carn viua!”. Mès que non li revelèc çò que l'auie passat damb era sua esposa. Eth rei Schahriar li didec: “Voleria que m'acompanhèsses a caçar a pè e

a shivau, pr'amor qu'atau dilhèu eth tòn esperit se padegarà". Eth rei Schahzaman non volec acceptar, e eth sòn frair anèc solet entara caça.

Que i auie en palai ues hièstres que dauen entath jardin, e en tot auer pistat en ua d'eres eth rei Schahzaman, vedec se com se daurie ua pòrta entà dar gessuda a vint esclaves e vint esclaus, qu'entre eri auançaua era hemna deth rei Schahriar damb tot er esplendor dera sua beresa. En arribar en un estanh, se despolhèren e se barregèren toti, e de pic era hemna deth rei cridèc: "Ò Massaud!" e de seguit acodic entada era un robust esclau nere, que l'abracèc. Era s'abracèc tanben ada eth, e alavetz eth nere l'ajacèc en solèr, capenssús, e la gaudic. Alavetz, toti es auti esclaus heren madeish damb es autes hemnes. E atau seguiren pendent fòrça estona, sense acabar damb es sòns punets, abraçades, copulacions e causes semblables enquia près dera auba.

En veir aquerò, pensèc eth frair deth rei: "Per Allà! Qu'ei mès leugèra era mia calamitat qu'aguesta auta". Ara seguida, deishant que s'esbugassèsse era sua aflicion, se didec: "De vertat, aquerò ei mès enòrme que çò que m'arribèc a jo!" E a compdar d'aqueth moment tornèc a minjar e a béuer tot çò que podec.

Mentretant, eth rei, eth sòn frair, tornèc dera sua excursion, e ambdús se desirèren era patz intimament. Dempús eth rei Schahriar vedec qu'eth sòn frair, eth rei Schahzaman, venguie de remeter-se de sòn bon color, donques qu'eth sòn ròstre auie aquerit naua vida, e avertic tanben que minjaue de boni talents dempús d'auer-se alimentat moderadament enes prumèrs dies. S'estonèc d'aquerò, e didec: "Frair, abans te vedia eth ròstre auriolenc e ara as recuperat es colors. Ditz-me se qué t'a arribat". Eth rei li didec: "Te vau a condar era causa deth mèn anterior pallitge, mès desencusa-me de referir-te eth motiu d'auer-me remetut des colors." Eth rei repliquèc: "Entà entener-mos, prumèr conda-me era encausa dera tua pèrta deth color e eth tòn aflaquiment". E s'expliquèc d'aguesta sòrta: "Te cau saber, frair, que quan manères ath tòn visir entà requerir era mia preséncia, hi es mèns preparatius dera marcha, e gessí dera ciutat. Mès dempús me'n brembè dera jòia que te destinaua e que te balhè en arribar en palai. Tornè, donc, e trapè ara mia hemna ajaçada damb un esclau nere, dormint enes linçòs deth mèn lhet. Que les aucí a toti dus, e venguí entà tu, fòrça tormentat peth rebrembe de tau aventura. Que siguec aguest eth motiu deth mèn prumèr pallitge e deth mèn aflaquiment. E per çò d'auer recuperat eth mèn bon color, desencusa-me de mentar-lo."

Quan eth sòn frair entenec aguestes paraules, li didec: "Per Allà, te conjuri a que me condes era causa d'auer recuperat es tòns colors". Alavetz eth rei Schahzaman li condèc tot çò qu'auie vist. E eth rei Schahriar didec: "Prumèr de tot me cau qu'es mèns uelhs veiguen semblabla causa". Eth sòn frair li responèc: "Hè veir que te'n vas de caça, mès amaga-te enes mèns apartaments, e seràs testimòni der espectacle: es tòns uelhs ac comprobaràn".

Ara seguida, eth rei manèc qu'eth pregonèr escampilhèsse era orde de partida. Es soldats gesseren damb es sues tendes dehòra dera ciutat. Eth rei partic tanben, s'amaguèc ena sua tenda e les didec as sòns joeni esclaus: "Qu'arrés entre!" Dempús se desguisèc, gessec d'amagat e se filèc de cap ath palai. Arribèc enes apartaments deth

sòn frair, e pistèc pera hièstra que daue tath jardin. S'auie passat ua ora quan gesseren es esclaves, enrodant ara sua senhora, e darrèr d'eres es esclaus. E heren tot çò qu'auie condat Schahzaman, en tot estar-se en taus jòcs enquiarà pregària dera mieja tarde.

Quan vedec aguestes causes eth rei Schahriar, se l'anèc eth sen, e li didec ath sòn frair: “Anem entà saber se quin ei eth nòste destin en camin d'Allà, donques que non deuem auer arren en comun damb era reiautat enquia trapar a quauquarrés qu'age patit ua aventura semblabla ara nòsta. Se non, que valerie mès que mos moríssem”. Eth sòn frair li responec çò qu'ère avient, e ambdús gesseren per ua pòrta secreta deth palai. E non deishèren de caminar dia e net, enquia que fin finau arribèren en un arbe, ath miei d'ua solitària pradèra, ath costat dera mar salada. En aquera pradèra i auie ua hònt d'aigua doça. Beueren en era e se seigueren a repausar.

A penes s'auie passat ua ora, quan era mar comencèc a agitar-se. De pic gessec d'era ua nera colomna de hum, qu'arribèc enquiathe cèu e se dirigic Dempús entara pradèra. Es reis, espauridi, pugèren en cimalh der arbe, qu'ère fòrça naut, e se meteren a guardar se qué podie èster aquerò. E vaquí qu'era colomna de hum se convertic en un *efrit*¹ d'elevada estatura, poderós d'espatles e robust de pièch. Qu'amiaue ua arca sus eth cap. Botèc eth pè en solèr, e se filèc entar arbe e se seiguec dejós d'eth. Dauric alavetz era tapa dera arca, treiguec d'era ua caisha, la dauric, e campèc de seguit ua encantadora joena, de gran beresa, ludenta coma eth solei, coma didec eth poèta:

Halha enes tenèbres, era apareish e ei eth dia! Era apareish e damb era sua lum s'illuminen es auròres!

Es soleis luden damb era sua claror e es lues damb es arridolets des sòns uelhs!

Qu'es vels deth sòn mistèri s'esquincen e que de seguit es creatures s'ajulhen encantades as sòns pès!.

E dauant des doci relampits dera sua guardada, era arrosada des lèrmes de passion banhen totes es paupetes!

Dempús qu'er *efrit* avec contemplat ara beròia joena, li didec: “Ò sobeirana des sedaries! Ò, tu que te raptè eth madeish dia dera tua nòça! Que voleria dormir un shinhau”. E er *efrit* botèc eth cap enes jolhs dera joena e s'esclipsec.

Alavetz era hemna lheuèc eth cap entath cimalh der arbe e vedec amagadi enes arrames as dus reis. De seguit hec enlà des sòns jolhs eth cap der *efrit*, lo botgèc en solèr, e les didec damb senhaus: “Baishatz, e non vos cau pòur d'aguest *efrit*”. Per senhaus, li responeren: “Per Allà, desencusa-mos de causes tan perilloses!” Era les didec: “Per Allà, baishatz de seguit se non voletz qu'avisa ar *efrit*, que vos balharà era pejor mòrt”. Alavetz, espauridi, baishèren enquia a on ère era, que se lheuèc entà dider-les: “Trauessatz-me damb etra vòsta verga damb un còp dur e violent; se non, avisarè ar *efrit*”. Schahziar, botjat pera pòur, li didec a Schahzaman: “Frair, sigues tu eth prumèr

---

¹ gèni, èsser subnaturau

de hèr çò que mos mane". Er aute didec: "Que non ac harè se tu non me balhes abans exemple, donques qu'ès màger". E ambdús comencèren a convidar-se mutuaument, en tot hèr-se damb es uelhs senhaus de copulacion. Mès era les didec: "Per qué guinhatz tant es uelhs? Se non vietz e m'aubeditz, cridi de seguit ar *efrit*". Alavetz, per pòur ar *efrit* heren damb era çò que les auie demanat. Quan ja les auec agotat, les didec: "Be n'ètz d'expèrts es dus!" Treiguec dera pòcha ua petita borsa e dera borsa un petit colhar hèt damb cinc centes setanta anèths damb sagèths, e les preguntèc: "Sabetz se qué ei aquerò?" Eri responeren: "Que non ac sabem". Alavetz les expliquèc era joena: "Es patrons d'aguesti anèths m'an possedit toti amassa dauant des còrnes insensibles d'aguest *efrit*. De sòrta que me vatz a dar es vòsti anèths". Qu'ac heren atau, en tot trèir-se es anèths des dits, e era alavetz les didec: "Vos cau saber qu'aguest *efrit* me raptèc era net dera mia nòça; m'embarràc en aguesta caisha, metec era caisha ena arca, la barrèc damb sèt claus e l'arrosseguèc entath hons deth mar, aquiu a on se combaten es ondades. Mès que non sabie que quan ua hemna desire ua causa non i a arrés que la vence. Que ja ac didec eth poèta:

Amic: non te fides dera hemna; arris-te'n des sues promeses! Era sua bona o mala encolia depen des capricis dera sua vulva!

Prodiguen amor faus quan era perfidia les aumplís e forme coma era trama des sòns vestits!

Bremba-te'n respectuosament des paraules de Yusuf! E non desbrembes qu'Eblis hec qu'expulssessen a Adam per tòrt dera hemna!

Non te'n fides, amic! Qu'ei inutil! Deman, en aquera que te penses mès segura, succedirà ar amor pur ua hòla passion!

E non digues: "Se m'encamardi, evitare es holies des encamardadi!" Que non ac digues! Serie vertadèrament un prodigi unenc veir gésser a un òme san e en bona santat dera seduccion des hemnes!

Es dus frairs, en enténer aguestes paraules, se meravilhèren plan molt e se dideren er un ar aute: "S'aguest ei un *efrit*, e a maugrat deth sòn poder l'an arribat causes mès enòrmes qu'a nosati, aguesta aventura mos a de consolar". De seguit se dideren adiu dera joena e entornèren cada un ena sua ciutat.

Quan eth rei Schahriar entrèc en sòn palai, manèc esgorjar ara sua hemna, atau coma as esclaus e esclaves. Dempús l'ordenèc ath sòn visir que cada net li hesse a vier ua joena que siguesse verge: e cada net li treiguie a ua era sua virginitat. E quan s'auie passat era net la manaue aucir. Atau hec aquerò pendent tres ans, e tot èren planhs e crits de terror. Es òmes hugien damb es hilhes que les restauen. Ena ciutat non i auie ja cap damaisèla que podesse servir entàs escometudes d'aguest cavalièr.

Alavetz eth rei li manèc ath visir que, coma de costum, li hesse a vier ua joena. Eth visir, per mès que cerquèc, non ne podec trapar deguna, e entornèc plan trist ena sua casa, damb era anma aclapada de pòur dauant dera rabia deth rei. Mès aguest visir auie

dues hilhes de gran beresa, qu'auien toti es encantaments, totes es perfeccions e èren d'ua delicadesa esquista. Era màger se cridaue Schahrazada, e eth nòm dera mendre ère Domiazada.

Era màger, Schahrazada, auie liejut es libres, es annaus, es legendes des reis ancians e es istòries des pòbles passadi. Diden qu'auietanben mil libres de croniquestas referentes as pòbles d'edats aluenhades, as reis dera antiquitat e as poètes. E ère fòrça eloquenta e hège gòi escotar-la.

En veir ath sòn pair li didec atau: “Per qué te veigui tan desparièr, tient un pes tan aclapant?... Te cau saber, pair, qu’eth poèta ditz: “Ò, tu qu’as penes, padega-te!... Qu’arren ei etèrn, tota alegria s’esbugasse e tota pena se desbrembe.”

Quan entenec aguestes paraules eth visir, li condèc ara sua hilha tot çò que s’auie passat, deth començament enquiat finau, per çò que hège ath rei. Alavetz li didec Schahrazada: “Per Allà, pair, marida-me damb eth rei, pr’amar que se non m’aucís, serè era causa deth rescat des hilhes des muslimans e les poirè sauvar des mans deth rei”. Alavetz eth visir responc: “Per Allà! Non t’expauses jamès a tau perilh”. Mès Schahrazada repliquèc: “Qu’ei de besonh qu’ac hèsca atau.” Alavetz li didec eth sòn pair: “Compde non t’arribe çò que les arribèc ar ase e ath bueu damb eth laurador. Escota era sua istòria:

Fabula der ase, eth bueu e eth laurador

“Te cau saber, hilha mia, que i auec un começiant patron de granes riqueses e de fòrça bestiar. Ère maridat e damb hilhs. Allà, eth Plan Naut, l’autregèc madeish eth coneishement deth lenguatge des animaus e eth cant des audèths. Demoraue aguest comerciant en un país fertil, ara vòra d’un arriu. Ena sua casa i auie un ase e un bueu.

Un dia arribèc eth bueu en un lòc ocupat per ase e vedec aqueth lòc escampat e adaigüat. En gripiau i auie civada e palha ben crivelada, e er ase ère estirat, repausant. Quan eth patron lo montau, ère solet entà hèr un camin cuert e per ahèrs urgents, e er ase tornau lèu a repausar. Aguest dia eth comerciant entenec qu’eth bueu li didie ar ase: “Minja a gust e que te sigue san, profitòs e de bona digestion. Jo que sò rendut e tu descansat, Dempús de minjar civada ben crivelada! S’eth patron te monte bèth còp, lèu te hè tornar. Autrament, jo, crebi laurant e damb eth trabalh dera mòla”. Er ase li conselhèc: “Quan vages entath camp e te boten era joata, estira-te e non te botges encara que te foten còps. E se te lhèuen, torna a estirar-te un aute còp. E s’alavetz t’entornen en estable e te balhen haves, non te les minges, hè veir qu’ès malaut. Esta-te sense minjar ne béuer pendent uns dies, e d’aguesta sòrta descansaràs dera fatiga deth trabalh”.

Mès eth comerciant seguie present, seguint d’aurèlha tot çò que parlauen.

S’apressèc eth majorau ath bueu entà balhar-li ferratge e lo vedec minjar plan pòca causa. Peth maitin, en hèr-lo-se a vier en trabalh, lo trapèc malaut. Alavetz eth patron li didec ath majorau: “Cuelh ar ase e que laure tot eth dia en sòrta deth bueu”. E er òme junhec ar ase en sòrta deth bueu e lo hec laurar pendent tot eth dia. En escurir, quan er

ase entornèc en estable, eth bueu li balhèc es gràcies per çò des sues bontats, que l'auien autrejat eth repaus pendent tot eth dia; mès er ase non li responec. Qu'ère fòrça empenaït.

A londeman er ase siguec en tot laurar tanben pendent tot eth dia e tornèc damb eth còth nafrat, rendut de fatiga. Eth bueu, en veder-lo d'aguesta sòrta, li balhèc es gràcies de nauèth e lo vantèc fòrça. Er ase li didec: “Be n'èra jo de tranquil abans. Ja ves se com m'a damnatjat hèr-les beneficis as auti”, e de seguit higec: “Te vau, totun, a dar un bon conselh. L'è entenut díder ath patron que t'autrejaràn ath matador se non te remetes, e haràn un tapís entara taula damb era tua pèth. T'ac digui entà que te sauves, donques que non m'agradarie que t'arribèsse quauquarren”.

Eth bueu, quan entenec aguestes paraules der ase, li balhèc es gràcies de nauèth, e li didec: “Deman tornarè ath mèn travalh”. E se metec a minjar, s'avalèc tot eth ferratge e enquia e tot lequèc eth recipient damb era sua lengua.

Mès eth patron les auie entenut parlar.

Tanlèu hec dia, venguec damb era sua esposa en estable des bueus e des vaques, e se seigueren ena pòrta. Venguec eth majorau e treiguec ath bueu, que tanlèu vedec ath sòn patron comencèc a remenar era coa, a lofar rambalhosament e a galaupar en totes direccions coma se siguesse hòl. Alavetz eth comerciant s'estarnèc d'arrir, de sòrta que queiguec d'esquia. Era sua hemna li preguntèc: “De qué te n'arrissey?” E eth li didec: “D'ua causa qu'è vist e entenut; mès que non la posqui desnishar donques que me va en aquerò era vida”. Era hemna persutèc: “Donques m'ac as de condar, encara que te còste era vida”. E eth didec: “Cari, donques que cranhi ara mòrt”. E era repliquèc: “Alavetz ei que te n'arrissey de jo”. E a compdar d'aqueth dia non deishèc de pelejar-lo tu per tu, enquia que lo botèc en ua grana perplexitat. Alavetz eth comerciant hec cridar as sòns hilhs, atau coma ath *kadi*² e a uns testimònisi. Que volec hèr testament abans de revelar eth secret ara sua hemna, pr'amor que l'estimaue fòrça perque ère era hilha deth sòn oncle pairau, mair des sòns hilhs, e auie viscut damb era pendent cent vint ans dera sua edat. Hec cridar tanben as parents dera sua esposa e as abitants deth barri e condèc a toti çò que s'auie passat, en tot díder que se moririe tanlèu revelèsse eth secret. Alavetz tota era gent li didec ara hemna: “Per Allà! Non te tengues mès ar ahèr, donques que perirà eth tòm marit, eth pair des tòns hilhs”. Mès era repliquèc: “Encara que li còste era vida non lo deisharè en patz enquia que m'age coheissat eth secret”. Alavetz ja non li preguèren mès. Eth comerciant se hec enlà d'eri e se filèc entar estanh dera òrta pr'amor de hèr es sues ablucions e tornar de seguit a revelar eth secret e morir.

Mès que i auie aquiu un poth plen de vigor, capable de deishar satisfètes a cinquanta garies, e ath sòn costat i auie un gosset. E eth comerciant entenec qu'eth gosset repotegauet ath poth d'aguesta sòrta: “Non te hè vergonha estar-te tant alègre quan va a morir eth nòste patron?” E eth poth preguntèc: “Per quina causa li cau morir?”

---

² jutge

Alavetz eth gosset condèc tota era istòria, e eth poth repliquèc: “Per Allà! Be n’ei de pèc eth nòste patron. Jo qu’è cinquanta esposes, e les sai manejar a totes perfèctament, en tot repotegar-ne a ues e laudar-ne a d’autes. Mès eth, sonque n’a ua e non sap hèr-se ben damb era! Era manèra qu’ei plan simpla: que serie pro bracar ues quantes arrames d’amorèr, entrar ena cramba dera sua esposa e foter-li enquia que morisse o se n’empenaïsse. Que non tornarie a shordar-lo damb pregunes”. Atau parlèc eth poth, e quan eth comerciant entenec es sues paraules se l’aluguèc era sua rason, e decidic foter-li ua repassada ara sua hemna.”

Eth visir trinquèc aciu eth relat entà dider-li ara sua hilha Schahrazada: “Dilhèu eth rei harà damb tu coma eth comerciant damb era sua hemna”. E Schahrazada preguntèc: “Mès se qué hec?” Alavetz eth visir seguic d’aguesta sòrta:

Entrèc eth comerciant amiant amagades es arrames d’amorèr que venguie de bracar, e cridèc a despart ara sua hemna: “Vene ena nòsta cramba entà que te diga eth mèn secret”. Era hemna lo seguic; eth comerciant s’embarrèc damb era e comencèc a foter-li còps, enquia qu’era acabèc dident: “Me n’empenaïsquí, me n’empenaïsquí!” E punau es mans e es pès deth sòn marit. Qu’ère de vertat empenaïda. Gesseren alavetz, e era gent se n’alegrèc fòrça, en tot alegrar-se’n tanben es parents. E toti viueren fòrça erosi enquiara sua mòrt”.

Didec, e quan Schahrazada, hilha deth visir, auec entenut aguest relat, persutèc de nauèth ena sua demana: “Pair, totun aquerò, voi que hèsques çò que t’è demanat”. Alavetz et visir, sense díder arren mès, ordenèc que premanissen eth noviatge dera sua hilha, e partic a comunicar-li era naua ath rei Schahriar.

Mentretant, Schahrazada li didie ara sua fraia Doniazada: “Te manarè cridar quan siga en palai, e tanlèu arribes e veigues qu’eth rei a acabat de hèr er amor damb jo, me dideràs: “Fraia, conda bèra istòria meravellosa que mos hèsque passar era net”. Alavetz jo condarè condes que, se vò Allà, seràn era causa dera emancipacion des hilhes des musulmans.”

Venguec a cercar-la Dempús eth visir, e se dirigic damb era entath palai deth rei. Eth rei s’alegrèc fòrça en veir a Schahrazada, e li preguntèc ath sòn pair: “Ei aguesta era que me cau?” E eth visir didec respectuosament: “Òc que n’ei”.

Mès quan eth rei volet apressar-se ara joena, aguesta s’estarnèc en somics. E eth rei li didec: “Qué te cau?” E era responèc: “Ò, rei poderós, qu’è ua germaneta, que d’era voleria dider-me adiu!” Eth rei manèc cercar ara fraia, e a penes arribèc s’abracèc a Schahrazada, e acabèc per acomodar-se près deth lhet.

Alavetz et rei se lheuèc, e cuelhent a Schahrazada, la desvirguèc.

Dempús comencèren a parlar.

Doniazada li didec alavetz a Schahrazada: “Fraia, per Allà! conda-mos ua istòria que mos hèsque passar era net”. E Schahrazada responèc: “De boni talents, e coma un degut

omenatge, s'ei que m'ac permet aguest rei generós, dotat de tan bones manères.” Eth rei, en enténer aguestes paraules, coma que non auie dromilhon, se prestèc de boni talents a escotar era narracion de Schahrazada.

E Schahrazada, aquera prumèra net, comencèc eth sòn relat damb era istòria que seguís:

Prumèra net

Istòria deth mercadèr e er *efrit*

Schahrazada didec:

Que me n’è sabut, ò rei afortunat! que i avec un mercadèr entre es mercadèrs, patron de nombroses riqueses e de negòcis comerciaus en toti es païsi.

Un dia montèc a shivau e gessec per quauqui parçans qu’en eri auie negòcis. Coma qu’era calor ère estofanta, se seiguec dejós d’un arbe, e calant era man ena saca des viures, treiguec uns datils, e quan se les avec minyat lancèc luenh es uassi. Mès, còp sec, se l’apareishec un *efrit* d’enòrma estatura, que, brandint ua espada, venguec entath mercadèr e li didec: “Lhèua-te entà que jo t’aucisca coma tu as aucit ath mèn hilh”. Eth mercadèr repliquèc: “Mès, com è aucit jo ath tòn hilh?” E responec er *efrit*: “Quan tu lancères es uassi, tumèren en pièch eth mèn hilh e l’auciren”. Alavetz didec eth mercadèr: “Pensa, ò gran *efrit*, que non posqui mentir, en èster coma sò, un credent. Qu’è fòrça riqueses, è hilhs e esposa, e ath delà sauvi ena mia casa depausi que me fideren. Permet-me tornar entà repartir çò de cada un, e Dempús te vierè a cercar. Qu’as era mia promesa e eth mèn jurament de qué tornarè de seguit ath tòn costat. E tu alavetz haràs de jo çò que volgues. Allà qu’ei eth garant des mies paraules”.

Er *efrit*, en auer confiança en eth, deishèc partir ath mercadèr.

E eth mercadèr entornèc ena sua tèrra, apraièc es sòns ahèrs, e li balhèc a cada un çò que li corresponie. Dempús li condèc ara sua hemna e as sòns hilhs çò que l’auie arribat, e s’estarnèren toti a plorar: es parents, es hemnes e es hilhs. Dempús eth mercadèr hec testament e s'estèc damb era sua familia enquia finau d'an. En arribar en aguest tèrme decidic partir, e cuelhent eth son susari jos eth braç, se didec adiu des parents e vesins, e se n'anèc damb racacòr. Es sòns se planhien, hènt grani crits de dolor.

Per çò que hè ath mercadèr, seguic eth sòn camin enquia qu’arribèc en jardin en qüestión, e a londeman d’auer arribat qu’ère eth dia prumèr deth nau an. E mentre ère seigut, plorant eth sòn malastre, vaquí qu’un *cheic*³ se dirigic entada eth, en tot amiar ua gasèla encadenada. Saludèc ath mercadèr, li desirèc ua vida prospèra, e li didec: “Per qué ès arturat e solet en aguest lòc tan freqüentat pes *efrits*?.

---

³ ancian respectable

Alavetz li condèc eth mercadèr çò que l'auie passat damb er *efrit* e eth motiu d'auer-se arturat en aqueth lòc. E eth *cheic* patron dera gasèla s'estonèc fòrça, e didec: “Per Allà!, ò frair! era tua fe qu'ei pro grana e era tua istòria tan prodigiosa que se s'escriuesse damb ua agulha en un angle interior d'un uelh, serie motiu de reflexion entad aqueth que sap reflexionar respectuosament. Dempús, en seir-se ath sòn costat, seguic: “Per Allà! ò frair! non te deisharè enquia que veigam çò que t'arribe damb er *efrit*. E aquiu se demorèc, efectiuament, conversant damb eth, e enquia e tot lo podec ajudar quan s'estavanic de terror, cuelhut per ua afliccion plan prigonda e per crudèus pensaments. Seguie aquiu eth patron dera gasèla, quan arribèc un dusau *cheic*, que se dirigic ada eri damb dus lebrèrs neri. S'apressèc, les desirèc era patz, e les preguntèc era causa d'auer-se arturat en aqueth lòc freqüentat pes *efrits*. Alavetz eri li condèren era istòria deth principi enquiat finau. E a penes s'avec seigut, quan un tresau *cheic* se dirigic entada eri, amiant ua mula de color d'estornèl. Les desirèc era patz e les preguntèc se per qué èren en aqueth lòc. E es auti li condèren era istòria deth principi enquiat finau. Mès que non mos cau repetir-la.

Mentretant, se lheuèc un remolin violent de povàs en centre d'aquera pradèra. Descarguèc ua tormenta, s'esbugassèc Dempús eth povàs e apareishec er *efrit* damb ua espada plan ahilada ena man e lançant bualhs pes uelhs. S'apressèc ath grop, e didec agarrant ath mercadèr: “Vene entà que jo t'aucisca coma tu aucires ad aqueth hilh mèn, qu'ère er alend dera mia vida e eth huec deth mèn còr”. Alavetz eth mercadèr se metec a plorar, e es tres *cheics* comencèren tanben a plorar, gemegar e alendar.

Mès eth prumèr d'eri, eth patron dera gasèla, se remetec, e punant era man der *efrit*, li didec: “Ò *efrit*, cap des *efrits* e dera sua corona! Se te condi çò que me passèc damb aguesta gasèla e t'agrade era mia istòria, me recompençaràs damb eth tèrç dera sang d'aguest mercadèr?” E er *efrit* didec: “Plan que òc, venerable *cheic*. Se me condes era istòria e jo la trapi extraordinària, t'autrejarè eth tèrç d'aguesta sang.”

Conde deth prumèr cheic

Eth prumèr *cheic* didec:

“Sabe-te'n, ò gran *efrit*! qu'aguesta gasèla ère era hilha deth mèn soèr, carn dera mia carn e sang dera mia sang. Quan aguesta hemna ère encara plan joena, mos maridèrem, e viuérem amassa pendent trenta ans. Mès Allà non m'autregèc auer d'era cap hilh. Plan per aquerò cuelhí ua concubina, que, gràcies a Allà, me dèc un hilh baron, mès beròi qu'era lua quan ges. Qu'auie uns uelhs magnifics, es sues celhes s'amassauen e es sòn membres èren perfèctes. Creishec pòc a pòc, enquia arribar as quinze ans. Alavetz me calec partir entà ua poblacion luenhana, a on reclamaue era mia preséncia un gran negòci de comèrci.

Era hilha deth mèn soèr, ei a díder, aguesta gasèla, s'auie iniciat dès era sua mainadesa ena bruisheria e en art des encantaments. Damb era sciéncia dera sua magia transformèc ath mèn hilh en un vedèth, e ara sua mair, era esclaua, en ua vaca, e les autregèc ath majorau deth nòste bestiar.

Dempús de pro temps, tornè deth viatge; preguntè peth mèn hilh e pera mia esclaua, e era hilha deth mèn soèr didec: “Era tua esclaua s’ha mort, e eth tòn hilh s’ha escapat e non sabem arren d’eth”. Alavetz, pendent un an siguí jos eth pes dera afliccion deth mèn còr e es plors des mèns uelhs.

Arribada era hèsta annau deth dia des Sacrificis, li manè ath majorau que me sauvèsse ua des melhores vaques, e me hec a vier era mès gròssa de totes, qu’ère era mia esclaua encantada per aguesta gasèla. Rebussat eth mèn braç, lheuè es pelhes dera tunica, e ja èra prèst entath sacrifici, damb eth guinhauet ena man, quan de pic era vaca s’estarnèc en planhs e vessaue lèrmes abondoses. Alavetz m’arturè, e l’ac autregè ath majorau entà que la sacrificièssse; mès en esgorjar-la non se trapèc ne carn ne greish, pr’amor que solet auie es uassi e era pèth. M’empenaí d’auer-la aucit, mès de qué me servie ja er empenaïment? L’ac balhè ath majorau e li didí: “Hè-me a vier un vedèth ben gròs” E me hec a vier ath mèn hilh convertit en vedèth.

Quan eth vedèth me vedec, trinquèc era còrda, se m’apressèc ath mès córrer, e se volquèc as mèns pès, mès damb quini planhs! damb quini planhs! Alavetz auí pietat d’eth, e li didí ath majorau: “Hè-me a vier ua auta vaca e dèisha damb vida ad aguest vedèth.”

En aguest punt dera narracion vedec Schahrazada que hège dia, e se carèc discrètament, sense profitar-se’n mès deth permís. Alavetz era sua fraia Doniazada li didec: “Ò fraia mia! Guaire doces e saboroses son es tues paraules plies de delicia!” Schahrazada responèc: “Donques que non ei arren en comparèr damb es que poiria condar era pròplèu net, se visqui encara e eth rei vò sauvar-me.” E eth rei didec entada eth: “Per Allà! Non l’aucirè enquia qu’aja entenut era seguida dera sua istòria.”

Dempús, eth rei e Schahrazada passèren tota era net abraçadi. Dempús partic eth rei a presidir eth sòn tribunau. E vedec arribar ath visir, qu’amiaue jos eth braç un susari entà Schahrazada, que se pensaue que ja ère mòrta. Mès que non li didec arren ath rei sus aquerò, e seguic administrant justícia, en tot designar a uns entà emplecs, destituir-ne a d’auti, enquia qu’acobèc eth dia. E eth visir se n’anèc perplèx, ar arràs der estonament, en saber-se’n de qué era sua hilha viuie.

Quan auec acabat eth *divan*⁴, eth rei Schahriar entornèc en sòn palai.

Mès quan arribèc era dusau net

Doniazada li didec ara sua fraia Schahrazada: “Ò, fraia mia!, te prègui qu’acabes era istòria deth mercadèr e der *efrit*.” E Schahrazada responèc: “De tot còr e coma omenatge degut, tostemp qu’eth rei m’ac permete”. E eth rei ordenèc: “Que pòs parlar”

Era didec:

---

⁴ session de justícia

Me n'è sabut, ò rei afortunat, dotat d'ides justes e aunèstes! que quan eth mercadèr vedec plorar ath vedèth, s'atrendic eth sòn còr, e li didec ath majorau: “Dèisha aguest vedèth damp eth bestiar”.

E damb tot aquerò, er *efrit* s'estonaue prodigiosament d'aguesta istòria. E eth *cheic* patron dera gasèla seguic d'aguesta sòrta:

“Ò senhor des reis des *efrits*! tot aquerò se passèc. Era hilha deth mèn soèr, aguesta gasèla, s'estaue aquiu guardant, e didie: “Que mos cau sacrificar ad aguest vedèth tan gròs”. Mès jo, per pietat, non me podia decidir, e li manè ath majorau que se lo hesse a vier un aute còp, en tot aubedir-me eth.

Tath dusau dia, qu'èra so seigut, quan se m'apressèc eth pastor e me didec: “Ò patron mèn”. Te vau a hèr saber quauquarren que t'alegrarà. Aguesta bona notícia pro que se merite ua gratificacion”. Jo li responí: “Que i sò d'acòrd.” E me didec: “Ò mercadèr illustre!. Era mia hilha qu'ei bruisha, pr'amor qu'aprenec era bruisheria d'ua vielha que s'estaue damp nosati. Ager, quan me balhères eth vedèth, entrè damp eth ena cramba dera mia hilha, e era, a penes lo vedec, se caperèc damp eth vel era cara, en tot meter-se a plorar e Dempùs a arrir. Dempùs me didec: “Tan pòc valgui entà tu que dèishes entrar òmes ena mia cramba? Jo repliquè: “Mès, a on son aguesti òmes? E per qué plores e arrisses atau?” E era me didec: “Eth vedèth qu'amies damp tu ei hilh deth nòste patron mercadèr, mès qu'ei encantat. E ei era sua mairastra que l'a encantat, e ara sua mair damp eth. Qu'è arrit en veder-lo jos aguesta forma de vedèth. E s'è plorat ei per çò dera mair deth vedèth, que siguec sacrificada peth pair.” Aguestes paraules dera mia hilha m'estonèren fòrça, e demorè qu'arribèsse eth dia entà que vo'n sabéssetz de tot”.

Quan entení, ò poderós *efrit*!, seguic eth *cheic*, çò que me didie eth majorau, gessí damp eth ara prèssa, e encara que non auia begut vin me credia embriagat pera gran alegria e immensa felicitat de recuperar ath mèn hilh. Quan arribè ena casa deth majorau, era joena me desirèc era patz e me punèc era man, e Dempùs se m'apressèc eth vedèth, en tot voludar-se enes mèns pès. Li preguntè Dempùs ara hilha deth majorau: “Ei cèrt çò que dides d'aguest vedèth?” E era didec: “Plan que òc. Qu'ei eth tòn hilh, era ahlama deth tòn còr”. E li supliquè: “Ò gentila e caritatua joena! Se desencantèsses ath mèn hilh, te balharia guairi ramats e finques è a cargue deth tòn pair.” Arric en enténer aguestes paraules, e didec: “Sonque acceptarè era riquesa damp dues condicions: era prumèra, que me maridarè damp eth tòn hilh, e era dusau, que me deisharàs encantar e empresoar a qui jo desira. Contrariament, non responi dera mia eficàcia contra es perfidies dera tua hemna.”

Quan jo entení, ò poderós *efrit*! es paraules dera hilha deth majorau, li didí: “Que sigue atau, ath delà auràs es riqueses qu'eth tòn pair administre. E per çò dera hilha deth mèn soèr, te permeti que dispause dera sua sang.”

A penes escotèc era es mies paraules, cuelhec ua caceròla de coeire, l'aumplic d'aigua e prononcièc es sòns conjurs magics. Dempùs esposquèc ath vedèth damp eth liquid, e li

didec: “S’Allà te creèc vedèth, seguís estant vedèth, sense cambiar de forma; mès s’ès encantat, cuelh era tua figura prumèra damb eth permís d’Allà eth Plan Naut.”

E de seguit eth vedèth comencèc a agitar-se e tornèc a aquerir era forma umana. Alavetz, en tot lançar-me as sòns braci, lo punè, e dempús li didí: “Per Allà! Conda-me çò qu’era hilha deth mèn soèr hec damb tu e damb era tua mair”. E me condèc çò que les auie arribat. E jo didí alavetz: “A, hilh mèn! Allà, patron des destins, se sauvaue a quauquarrés entà sauvar-te e entà sauvar es tòns drets.”

Dempús d’iquerò, ò brave *efrit*, maridè ath mèn hilh damb era hilha deth majorau. E era, gràcies ara sua sciéncia de bruisheria, encantèc ara hilha deth mèn oncle, en tot transformar-la en aguesta gasèla que tu ves. En passar per aciu me trapè damb aguesta brava gent, les preguntè se qué hègen, e per eri me’n sabí de çò que l’arribèc ad aguest mercadèr. E me seiguí entà veir çò que podesse passar. E aguesta ei era mia istòria.”

Alavetz exclamèc er *efrit*: “Istòria reaument estonanta. Plan per aquerò t’autregi coma gràcia eth tèrç dera sang que demanes.”

Alavetz s’apressèc eth dusau *cheic*, eth des lebrèrs neri e didec:

Conde deth dusau cheic

“Te cau saber, ò senhor des reis des *efrits*! qu’aguesti dus gossets son es mèns frairs màger e jo sò eth tresau. Quan moric eth nòste pair, mos deishèc coma eretatge tres mil dinnars. Jo, damb era mia part, daurí ua botiga e me metí a véner e a crompar. Un des mèns frairs, tanben comerciant, se tenguec a viatjar damb es caravanes, e siguec absent pendent un an. Quan tornèc non li restaue arren der eretatge. Alavetz li didí: “Frair mèn!, non t’auia conselhat que non viatgèsses?” E en tot estarnar-se en somics, me responec: “Frair, Allà, qu’ei gran e poderós, ac dispausèc atau. Que ja non me pòden èster de profit es tues paraules, donques que ja non è arren ara.” L’amiè damb jo entara botiga, l’acompanhè dempús entath *hammam*⁵ e l’autregè un magnific vestit dera melhor classa. Dempús mos seiguèrem entà dinar, e li didí: “Frair, te vau a hèr eth compde de tot çò que produís era mia botiga pendent un an, sense tocar eth capitau, e mos repartiram es guanhs”. E plan que òc, hi es compdes, e trapè un benefici annau de mil dinnars. Alavetz li balhè gràcies a Allà, qu’ei poderós e gran, e dividí es guanhs entre eth mèn frair e jo. E atau viuérem amassa pendent dies e dies.

Mès de nauèth es mèns frairs desirèren anar-se’n, e volien que jo les accompanhèssa. Jo non acceptè e les didí: “Qué n’auetz trèt de viatjar, entà que me veiga jo temptat a accompanhar-vos?” Alavetz comencèren a dirigir-me reconvencions, mès sense capitada, pr’amar que non ne hi cabau. E seguírem comerciant enes nostres botigues pendent un an mès. Un aute viatge tornèren a prepausar-me eth viatge, opausant-me jo de nauèth, e atau se passèren sies ans mès. A tot darrèr acabèren per convencer-me, e les didí: “Frairs, compdem es sòs qu’auem”. Compdèrem, e mos gessec un totau de sies mil dinnars. Alavetz les didí: “Enterrem-ne era mitat, entà poder-la tier se mos arribe bèth

⁵ banh public des arabs

malastre, e cuelhem mil dinnars cada un entà comerciar ath detalh". E responeren: "Allà favorisque era idia!" Cuelhí es sòs e les dividí en dues parts egales; enterrè tres mil dinnars e es auti tres mil les repartí suenhosament entre es tres. Dempús crompèrem diuèrses merces, naulegèrem un vaishèth, amièrem en eth es nòstes causes, e partírem.

Eth viatge se tardèc un mes sancer, e arribèrem en ua ciutat, a on venérem es merces damb uns guanhs de dètz dinnars per dinnar. Dempús abandonèrem era plaça.

En arribar ena arrriba deth mar trapèrem a ua hemna praubament vestida, damb ròba vielha e rosigada. Se m'apressèc, me punèc era man, e me didec: "Senhor, me pòs ajudar? Me vòs ajudar? Jo, que t'ac saberè agraïr s'ac hès". E li didí: "T'ajudarè, mès non cau que m'ac arregraïsques". E era me responce: "Senhor, alavetz, marida-te damb jo, amia-me en tòn país e jo te consagrare era mia anma. Ajuda-me, donques que jo sò d'aqueres que saben eth valor d'un benefici. Non t'avergonhes dera mia condicion umila." En enténer aguestes paraules, cuelhí pietat d'era, pr'amor que non i a arren que se hèsque sense era voluntat d'Allà, qu'ei gran e poderós. Me la hi a vier, la vestí damb rics vestits, estení longui tapissi en vaishèth entada era e l'autregè un acuèlh plen de cordialitat. Dempús sarpèrem.

Eth mèn còr arribèc a estimar-la damb gran amor, e non l'abandonè ne de dia ne de nets. E coma des tres frairs èra jo eth solet que la podie gaudir, aguesti frairs mèns auéren gelosia, ath delà d'envejar-me per çò des mies riqueses e pera qualitat des mies merces. Lançauen guardades envejoses sus tot aquero que jo auia, e se meteren d'acòrd entàaucir-me e repartir-se es mèns sòs, pr'amor qu'eth Cheitan⁶, solide, les hec veir era sua mala accion damb es mès beròis colors.

Un dia, quan jo èra en tot dormir damb era mia esposa, vengueren entà nosati e mos agarrèren, en tot lançar-mos en mar. Era mia esposa se desvelhèc ena aigua, e còp sec cambièc de forma, en tot convertir-se en *efrita*. Me cuelhec sus es sues espates e me botèc en ua isla. Dempús despareishec pendent tota era net, en tot tornar en hèr dia, e me didec: "Non arreconeishes ara tua esposa? Que t'è sauvat dera mòrt damb era ajuda deth Plan Naut. Pr'amor que te cau saber que sò ua *efrita*. E deth prumèr moment que te vedí t'estimè, simplament perque Allà ac a volgut, e jo sò ua credenta d'Allà e deth sòn Profeta, ath quau Allà benedisque e sauve. Quan m'apressè a tu ena pruba condicion que me trapaua, tu t'avengueres de totes es formes a maridar-te damb jo. E jo, en justa gratitud, è empedit que perisques estofat. Per çò des tons frairs, que senti eth màger furor contra eri, e me cau aucir-les."

Estonat pes sues paraules, li balhè es gràcies pera sua accion, e li didí: "Que non posqui consentir era pèrta des mèns frairs". Dempús li condè tot çò que m'auie passat damb eri, des deth principi enquiat finau, e me didec alavetz: "Aguesta net volarè entath vaishèth a on son, e les harè trasbastar entà que perisquen". Jo repliquè: "Per Allà! Non ac hèsques, rebremba qu'eth Mèstre des Provèrbis ditz: "Ò tu, pietós damb eth delinquent! Pensa qu'entath criminau ei pro castig eth sòn madeish crim", e, ath delà, pensa que son

---

⁶ Satanàs

es mèns frairs". Mès era persutèc: "Me cau aucir-les sense remèdi". E en bades demanè era sua indulgència. Dempús se metec a volar en tot amiar-me sus es sues espates, e me deishèc ena terraça dera mia casa.

Daurí alavetz es pòrtes e treiguí es tres mil dinnars der amagader. Dempús daurí era mia tenda, e dempús de hèr es visites de besonh e es salutacions de costum, crompè nauí genres.

Arribada era net, barrè era botiga, e en entrar enes mies crambes trapè ad aguesti dus lebrèrs qu'èren estacadi en un cornèr. En veder-me se lheuèren, s'estarnèren en somics e s'agarrèren enes mies pèlhes. Alavetz acodic era mia hemna, e me didec: "Que son es tòns frairs". E jo li didí: "Qui les a botat d'aguesta manèra?" E era responec: "Jo madeisha. Que l'è prenat ara mia fraia, damb mès assopliment que jo enes arts d'encantament, que les metesse en aguest estat. Que s'estaràn atau pendent dètz ans."

Plan per aquerò, ò *efrit* poderós! me ves aciu, donques que vau ara cèrca dera mia cunhada, qu'ada era li voi suplicar que les desencante, donques que ja s'an passat dètz ans. En arribar me trapè damb aguest brave òme, e quan me'n sabí dera sua aventura, non volí anar-me'n enquia saber-me'n de çò que se passe entre tu e eth. E aguest qu'ei eth mèn conde."

Er *efrit* didec: "Qu'ei reaument un conde estonant, per çò que t'autregi un aute tèrc dera sang destinada a rescatar eth crim."

Alavetz s'auancèc eth tresau *cheic*, patron dera mula, e li didec ar efrit: "Te vau a condar ua istòria encara mès meravellosa qu'era d'aguesti dus. E tu me recompensaràs damb era rèsta dera sang". Er *efrit* responec: "Que sigue atau".

E eth tresau *cheic* didec:

Conde deth tresau cheic

Ò sultán, cap des *efrits*! Aguesta mula que ves aciu qu'ère era mia esposa. Un còp gessí de viatge e siguí absent pendent un an. Acabadi es mèns negòcis, tornè de nets, e en entrar en quarto dera mia hemna, la trapè ajaçada sus es linçòs deth mèn lhet damb un nere. Qu'èren en tot parlar, e se punauen, en tot hèr-se hèstes, arrint e excitant-se damb jòcs. En veder-me era, se lhèuc ara prèssa e se lancèc contra jo damb ua gèrla d'aigua ena man; gasulhèc quauques paraules dempús, e me didec en tot lançar-me era aigua: "Ges dera tua forma abituau e cuelh era forma d'un gosset!" De seguit me convertí en gosset, e era mia esposa me hec enlà de casa. Caminè vagant, enquia arribar en ua carnisseria a on me botè a rosigar uassi. En veder-me eth carnissèr, me cuelhèc e m'amièc damb eth.

A penes entrèrem en quarto dera sua hilha, aguesta se caperèc damb eth vel e repoteguèc ath sòn pair: "Te sembla ben çò qu'as hèt? Te hès a vier a un òme e lo cales ena mia cramba". E repliquèc eth mèn pair: "Mès a on ei aguest òme?" Era responec: "Aguest gosset qu'ei un òme. Que l'a encantat ua hemna; mès que lo posqui

desencantar”. E eth sòn pair li didec: “Per Allà. Entorna-li era sua forma, hilha mia”. Era cuelhec ua gèrla d'aigua, e Dempús de mormolhar un conjur, me lancèc ues gotes e didec: “Ges d'aguesta forma e recupèra era primitiu!” Alavetz entornè ena mia forma humana, punè era man dera joena e li didí: “Voleria qu'encantèsses ara mia hemna, dera madeisha manèra qu'era m'encantèc a jo”. Me balhèc alavetz un veire d'aigua, e me didec: “Se trapes adormida ara tua hemna esposca-la damp aguesta aigua e se convertirà en çò que volgues”. Plan que òc, la trapè dormida, li lancè era aigua, e didí: “Ges d'aguesta forma e cuelh era d'ua mula!” E de seguit se transformèc en ua mula, e ei era madeisha que ves aciu, sultan des reis des *efrits*”.

Er *efrit* se virèc alavetz entara mula, e li didec: “Ei vertat tot aquerò?” E era mula botgèc eth cap coma afirmant: “Òc, òc, tot qu'ei vertat”.

Aguesta istòria artenhèc satisfèr ar *efrit*, que, plen d'emocion e plaser, li balhèc ar ancian eth darrèr tèrç dera sang.

En aguest moment Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e discrètament deishèc de parlar, sense profitar-se'n mès deth permís. Alavetz era sua fraia Doniazada didec: “A!, fraia mia! Guaire doces, guaire amables e guaire delicioses son ena sua frescor es tues paraules!” E Schahrazada responc: “Que non ei arren aquerò en comparèr damp çò que te vau a condar era pròplèu net, s'ei qu'encara viui e eth rei me vò sauvar”. E eth rei se didec: “Per Allà, non l'aucirè enquia que non l'aja entenut era seguida deth sòn relat, qu'ei estonant.”

Dempús eth rei e Schahrazada passèren era net abraçadi enquia londeman. Alavetz eth rei partic entara sala de justícia. Entrèren eth visir es es oficiaus e s'aumplic eth *divan* de gent. E eth rei jutgèc, nomentèc, destituic, despachèc ahèrs e balhèc ordes enquiat finau deth dia. Dempús se lheuèc eth *divan* e eth rei tornèc en palai.

Mès quan arribèc era tresau net

Doniazada didec: “Fraia mia, te supliqui qu'acabes eth tòn relat.” E Schahrazada responc:

“Damb tota era generositat e simpatia deth men còr” E seguic Dempús:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! de qué quan eth tresau *cheic* li condèc ar *efrit* eth mès estonant des tres condes, er *efrit* se meravilhèc fòrça, e emocionat e agrait, didec: “L'autregi era rèsta dera sang que damp era s'auie de redimir eth crim, e dèishi en libertat ath mercadèr”.

Alavetz eth mercadèr, plan content, gessec ar encontre des *cheics* e les balhèc milèrs de gràcies. Eri, ath sòn torn, lo felicitèren per çò der indult.

E cada un entornèc en sòn país.

“Mès, higec Schahrazada, encara ei mes estonanta era istòria deth pescador”

E eth rei li didec a Schahrazada: “Quina istòria ei aguesta?”

E Schahrazada didec:

Istòria deth pescador e er efrit

Me n’è sabut, ò rei afortunat! que i auie un pescador, òme d’edat auançada, maridat, damb tres hilhs e molt praupe.

Qu’auie per costum lançar es hilats sonque quate còps ath dia e arren mès. Un dia, tás dotze deth maitin, venguec ena arriba deth mar, deishèc en solèr eth tistèr, lancèc eth hilat, e s’estèc demorant enquia qu’arribèsse ath hons. Alavetz tirassèc des còrdes e notèc qu’eth hilhat pesaue fòrça e non podie damb eth. Fin finau podec arribar en tèrra e l’estaquèc en un pau. Dempús se despolhèc e entrèc en mar, en tot manobrar ar entorn deth hilat, e non parèc enquia que l’auec trèt. Se vestic alavetz plan alègre, e en apressar-se en hilat, trapèc un ase mòrt. En veder-lo, exclamèc desconsolat: “Tot eth poder e era fòrça son en Allà, eth Plan Naut e Omnipotent!” Dempús didec: “De vertat qu’aguest present d’Allà ei estonant.” E recitèc es versi següents:

Ò cabussaire que vires cègament enes tenèbres dera net e dera perdicion! Abandona aguesti penibles trabalhs; ara fortuna non l’agrade eth movement!

Treiguec eth hilat, en tot exprimir-lo ena aigua, e quan avec acabat d’exprimir-lo, l’estirèc de nauèth. Dempús, en tot internar-se ena aigua, exclamèc: “En nòm d’Allà”! E lancèc de nauèth eth hilat demorant qu’arribèsse ath hons. Lo volet dempús trèir, mès notèc que pesaue encara mès qu’abans e qu’ère mès aganchat, per çò que lo credec plei d’ua bona pesca; e lançant-se un aute còp ena aigua, lo treiguec ara fin damb gran travalh, en tot hér-lo-se a vier ena arriba, e trapèc ua enòrma tenalha plia d’arena e de hanga. En veder-la se planhèc fòrça e recitèc aguesti versi:

Cessatz, vicissituds dera sòrt, e cuelhetz pietat des òmes!

Quina tristesa! Sus era tèrra deguna recompensa ei parièra ath merit, ne digna der esfòrç realizat entà artenher-la!

Que gesqui de casa a viatges entà cercar innocentament era fortuna, e me diden qu’era fortuna hè ja fòrça temps que se moric!

Ei atau, ò fortuna! com dèishes as sabents ena ombrá, entà qu’es pècs govèrnent eth mon?

E dempús, lançant era tenalha luenh d’eth, li demanèc perdon a Allà peth moment dera sua rebellion e lancèc eth hilat per tresau viatge, e en trèir-lo lo trapèc plen de tròci de trastes e veires. En veir aquerò, recitèc encara uns versi d’un poèta:

Ò poèta! Jamès boharà entà tu eth vent dera fortuna! Ignores, òme ingenú, que ne era tua pluma de cana ne es linhes armonioses dera escritura t'an d'enriquir jamès?

E lheuant entath cèu eth front, exclamèc: “Allà! Tu sabes que jo non lanci eth hilat que quate còps ath dia, e ja son tres!” Dempús invoquèc de nauèth eth nòm d’Allà e lancèc eth hilat, demorant que toquèsse ath hons. Aguest còp, a maugrat de toti es sòns esfòrci, tanpòc artenhié trèir-lo, donques qu’en cada tirassada s’aganchaué mès enes ròques deth hons. Alavetz didec: “Que non i a fòrça ne poder mès qu’en Allà. Se despoltèc, se metec ena aigua e manobrèc ath torn deth hilat, enquia que lo desaganchèc e se lo hec a vier en tèrra. Alavetz trapèc ua gèrla enòrma de coeire daurat, plia e intacta. Era boca ère barrada damb un plomb qu’amiaue eth sagèth de nòste senhor Soleiman, hilh de Daud. Eth pescador se metec fòrça content, e se didec: “Vaquí un objècte que venerè en mercat des cauderèrs, donques que pro deu valer dètz dinnars d’aur”. Sagec de botjar era gèrla, mès coma qu’ère fòrça pesada, se didec entada eth: “Me cau daurir-la sense remèdi; meterè ena saca çò que contengue e Dempús ac venerè en mercat des cauderèrs”. Treiguec eth guinhauet e commencèc a manobrar enquia que lheuèc eth plomb. Alavetz secodic era gèrla, en tot voler inclinar-la entà vessar eth contengut en solèr. Mès que non gessec arren dera gèrla, a despart d’ua humadissa que pugèc entath blu deth cèu e s’estenèc pera superficia dera tèrra. E eth pescador non gessie deth sòn estonament. Un còp avec gessut tot eth hum, commencèc a condensar-se en remolins, e fin finau se convertic en un *efrit* qu’eth sòn front arribaue enquias bromes, mentre qu’es sòns pès s’en.honsauen en povàs. Eth cap der *efrit* ère coma ua copòla; es sues mans semblauen arrestèths; es sues cames èren paus; era sua boca ua tuta; es sòns dents, pèires; eth sòn nas, un cantre; es sòns uelhs, dues halhes e era sua cabeladura campaua retortilhada e empovassada. En veir ad aguest *efrit*, eth pescador se demorèc mut de pòur, en tot tremolar-li es carns, sarradi es dents, seca era boca, e es uelhs se li ceguèren ara lum.

Quan vedec ath pescador, er *efrit* didec: “Que non i a mès Diu qu’Allà, e Soleiman ei eth profèta d’Allà!” E en tot dirigir-se ath pescador, seguic d’aguesta sòrta: “Ò, tu, gran Soleiman, profèta d’Allà, non m’aucisques; t’aubedirè tostemp, e jamès me rebelarè contra es tons manaments!” Alavetz exclamèc eth pescador: “Ò gigant audaç e rebèl, tu gauses díder que Soleiman ei eth profèta d’Allà! Soleiman moric hè mil ueit cents ans, e nosati èm ath finau des tempsi. Mès, quina istòria vies a condar-me? Quin ei eth motiu que siguesses en aesta gèrla?”

Alavetz er *efrit* didec: “Que non i a mès Diu qu’Allà. Mès, permet, ò pescador! que t’anoncia ua bona naua.” E eth pescador repliquèc: “Quina ei aguesta naua?” E responèc eth *efrit*: “Era tua mòrt. Que vas a morir ara madeish, e dera manèra mès terribla”. E repliquèc eth pescador: “Ò, cap des *efrits!* Te merites per aguesta notícia qu’eth Cèu te retire era sua ajuda! Que t’aluenhe eth de nosati! Mès, per qué desires era mia mòrt? Qué hi jo entà meritar-la? Que t’è trèt d’aguesta gèrla, t’è sauvat d’un longa permanéncia en mar, e t’è amiat ena tèrra”. Alavetz eth *efrit* didec: “Pensa e alista era sòrta de mòrt que preferisques; moriràs dera manèra que volgues”. E eth pescador didec: “Quin ei eth mèn crim entà meritar tau castig?” E responèc er *efrit*: “Escota era mia

istòria, pescador”. E eth pescador didec: “Parla e abreuja eth tòn relat, donques qu’era mia anma ei en tot gésser ath mès córrer per çò dera mia impaciéncia.” E didec er *efrit*:

Te cau saber que jo sò un *efrit* rebèl. Me rebelè contra Soleiman, hilh de Daud. Eth mèn nòm ei Sakhr El-Genni. E Soleiman manèc entà jo ath sòn visir Assef, hilh de Barkhia, que me cuelhec a maugrat dera mia resisténcia e m’amièc enes mans de Soleiman. E eth mèn nas en aqueth moment se metec fòrça umil. En veder-me Soleiman hec eth sòn conjur a Allà e m’ordenèc qu’abracèssa era sua religion e me sometessa ara sua aubediéncia. Mès que jo me remí. Alavetz manèc amiar aguesta gèrra, me calec en era e la sagerèc damb plomb, en tot estampar eth nòm deth Plan Naut. Dempùs ordenèc as *efrits* fidèus que m’amièssen enes sues espatles e me lancèssen ath miei deth mar. Que siguí cent ans ath hons deth mar, e didia de tot còr: “Enquirè etèrmament ad aqueth qu’artenhe desliurar-me” Mès se passèren es cent ans e arrés me desliurèc. Pendent es auti cent ans me didia: “Desnisharè e balharè es tresòrs dera tèrra ad aqueth que me desliure”. Mès arrés me desliurèc. E se passèren quate cent ans, e me didí: “L’autrejarè tres causes ad aqueth que me desliure. E arrés me desliurèc tanpòc. Alavetz terriblament anujat, didí damb tota era mia anma: “Ara aucirè ad aqueth que me desliure, mès abans li deisharè alistar, en tot autrejar-li era sòrta de mòrt que preferisque”. Alavetz, tu, ò pescador! vengueres a desliurar-me, e plan per aquerò te permeti qu’alistes era classa de mòrt.”

Eth pescador, en enténer aguestes paraules der *efrit*, didec: “Per Allà qu’era oportunitat ei prodigiosa! E auia d’èster jo eth que te desliurèsse! Indulta-me, *efrit*, qu’Allà te recompensarà! Autrament, se m’aucisses, cercarà a qui te hèisque perir”.

Alavetz er efrit li didec: “Mès qu’ei que jo te voi aucir precisament pr’amor que m’as desliurat!” E eth pescador li responc: “Ò cheic des *efrits*, atau ei coma m’entornes eth mau peth ben. Òc ma hè, qu’eth provèrbi non mentís!” E recitèc aguesti versi:

Vòs tastar er amarum des causes? Sigues brave e serviciau!

Es marrits desconeishen era gratitud!

Saja’c, se vòs, e era tua sòrt serà era deth praube Magir, mair d’Amèr!

Mès er *efrit* li didec: “Que ja auem parlat pro. Te cau saber que te vau a aucir sense remèdi”. Alavetz pensèc eth pescador: “Jo non sò qu’un òme e eth un *efrit*, mès Allà m’alhat ua rason plan desvelhada. Acodirè a ua astúcia entà perder-lo. Que veirè enquia a on arribe era sua malícia”. E alavetz li didec ar *efrit*: “As decidit reaument era mia mòrt?” E er *efrit* responc: “Non n’ages cap de doble”. Alavetz didec: “Peth nòm deth Plan Naut, qu’ei estampat en sagèth de Soleiman, te conjuri a que respones damb vertat ara mia pregunta”. Quan er *efrit* entenec eth nòm deth Plan Naut, responc fòrça esmoigut: “Pregunta, que jo te contestarè era vertat.” Alavetz didec eth pescador: “Com as pogut entrar cancer en aguesta gèrla a on a penes i cap un pè tòn o ua man?” Er *efrit* didec: “Dilhèu n’as bèth doble d’querò?” Eth pescador responc: “Plan que òc, non m’ac creirè se non veigui damb es mèns pròpris uelhs que te botes en era.”

En aguest moment dera narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era quatau net

Era didec:

Que me'n sai, ò rei afortunat! que quan eth pescador li didec ar *efrit* que non s'ac creirie se non ac vedesse damb es sòns pròprios uelhs, er *efrit* comencèc a agitar-se, en tot convertir-se de nauèth ena humadissa que puaue enquiathe cèu. Dempús se condensèc, e comencèc a entrar ena gèrla de man en man, enquiathe finau. Alavetz eth pescador cuelhec rapidament eth tap de plomb damb eth sagèth de Soleiman, e tapèc era boca dera gèrla. Dempús, cridant ar *efrit*, li didec: “Alista e pensa ena sòrta de mòrt que mès te convengue; se non, te lançarè en mar, e me bastirè ua casa ena arriba, e empêdirè a toti que pesquen, dident: “Que i a aciu un efrit e se lo desliuratz volerà aucir ad aqueri que lo deliuren”. Dempús nomenèc totes es sòrtes de mòrts entà facilitar era causida. En entener-lo, er *efrit* sagèc de gesser, mès que non podec, e vedec qu'ère empresoat e qu'auie ath dessús eth sagèth de Soleiman, en tot convencer-se alavetz de qué eth pescador l'auie embarrat en un croton que contra eth non pòden guanhlar ne es mès febles ne es mès fòrts des *efrits*. E en veir qu'eth pescador l'amiarie entath mar, li supliquèc: “ Non m'amies! Non m'amies!”. E eth pescador didec: “Que non i a mès remèdi”. Alavetz, adocint eth sòn lenguatge, exclamèc er *efrit*: “A, pescador! Què vas a her damb jo?” Er aute didec: “Lançar-te en mar, donques que s'as estat en eth pendent mil ueit cents ans, non gesseràs aguest còp enquiathe dia deth Judici. Non te preguè jo que me deishèsses era vida entà qu'Allà te la conservèsse a tu e non m'aucisses entà qu'Allà non t'aucisse? Obrant de mala manèra, refusères era mia pregària. Plan per aquerò Allà t'a botat enes mies mans, e non è cap racacòr d'auer-te enganhat.” Alavetz didec er *efrit*: “Dauris-me era gèrla e t'aumplirè de beneficis”. Eth pescador responèc: “Que mentisses, ò maudit!. Entre tu e jo se passe exactament çò que se passèc entre eth visir deth rei Yunan e eth mètge Ruyan.”

E er *efrit* didec: “Qui èren eth visir deth rei Yunan e eth mètge Ruyan?... quina istòria ei aguesta?”

Istòria deth visir deth rei Yunan e deth mètge Ruyan

Eth pescador didec:

“Te cau saber, ò *efrit!* que, ena antiquitat deth temps e en passat dera edat, i auec ena ciutat de Fars, en país des cristians, un rei cridat Yunan. Qu'ère ric e poderós, senhor d'armades, patron de forces considerables e d'aliats de tota sòrta d'òmes. Mès eth sòn còs patie ua lepra que desesperaue as mètges e as sabents. Ne drogues, ne pilules, ne pomades li hègen cap efècte, e cap sabent podec trapar un remèdi eficaç entara espaventosa malautia. Mès un dia arribèc ena capitau deth rei Yunan un mètge vielh, de fama, cridat Ruyan. Qu'auie estudiat es libres grecs, pèrses, romans, arabs e sirians, atau

coma era medecina e era astronomia, qu'es sòns principis e règles non ignoraue, madeish qu'es sòns boni e mali efèctes. Se'n sabie des vertuts des plantes greishoses e seques e tanben es sòns boni e maus efèctes. Ath delà, auie apregondit ena filosofia e en totes es sciéncies mediques e en fòrça d'autas. Quan aguest mètge arribèc ena ciutat e s'estèc en era quauqui dies, se'n sabec dera istòria deth rei e dera lepra que lo martirizaue pera volontat d'Allà, en tot conéisher tanben eth fracàs absolut de toti es mètges e sabents. En saber-se'n d'aquerò, passèc era net plan preocupat. Mès tanlèu se desvelhèc peth maitin (en lúder era lum deth dia e saludar eth solei ath mon) se botèc eth sòn melhor vestit e anèc a veir ath rei Yunan. Punèc era tèrra entre es mans deth rei e hec vòts entara duracion etèrna deth sòn poder, e des gràcies d'Allà e de totes es causes bones. Dempús li didec se qui ère, e li didec: "Me n'è sabut dera malautia que vos tormenta e qu'un gran nombre de mètges non a pogut trapar eth remèdi entà guarir-la. Te vau, ò rei! a aplicar eth mèn tractament, sense hèr-te préner medecines ne onher-te damp pomades." En entener-lo, eth rei Yunan s'estonèc fòrça, e li didec: "Per Allà! se me guarisses t'enriquirè enquias hilhs des tòns hilhs, t'autrejarè toti es tòns desirs e seràs eth mèn companh e amic." De seguit li balhèc un beròi vestit e d'auti presents, e higec: "Ei vertat que me guariràs d'aguesta malautia sense medicaments ne pomades?" E responec er aute: "Òc, cèrtament. Te guarirè sense fatiga ne pena entath tòn còs." Eth rei li didec, cada còp mès estonat: "Ò gran mètge! Quin dia e en quin moment se realizarà tot çò que vies de prometer-me? Esdega-te a hè'c, hilh mèn!" E eth mètge responec: "Escoti e aubedisqui".

Alavetz gessec deth palai e loguèc ua casa, a on metec es sòns libres, es sòns remèdis e es sues plantes aromatiques. Dempús hec extraits des sòns medicaments e des sòns simples, e damp aguesti extraits bastic ua maça cuerta e corbada, qu'eth sòn mange trauquèc, e tanben hec ua pilòta, tot aquerò çò melhor que podec. Acabat completament eth sòn travalh, tath dusau dia venguec en palai, entrèc ena cramba deth rei e punèc era tèrra entre es sues mans. Dempús li prescriuec qu'anèsse a shivau entath *meidan*⁷ e joguèsse damp era pilòta e era maça.

Acompanhèren ath rei es sòns emirs, es sòns camarlencs, es sòns visirs e es caps deth règne. A penes avec arribat en *meidan*, se l'apressèc eth mètge e li balhèc era maça, en tot dider-li: "Agarra-la d'aguesta manèra e fot-li damp tota era fòrça ara pilòta. E hètz-ac de manèra qu'arribes a sudar. D'aguesta sòrta eth remèdi penetrarà en paumet dera man e circularà per tot eth tòn còs. Quan transpires e eth remèdi age auut eth temps d'actuar, torna en tòn palai, ve-te'n de seguit a banhar-te en *hammam*, e quedaràs guarit. Ara, qu'era patz sigue damp tu".

Eth rei Yunan cuelhec era maça que l'aufrie eth mètge, l'agarrèc damp fòrça, valents cavalièrs montèren a shivau e li lancèren era pilòta. Alavetz comencèc a galaupar darrèr d'era entà artenher-la e pataquejar-la, tostemp damp era maça ben agarrada. E non deishèc de pataquejar enquia que transpirèc ben peth paumet dera man e per tot eth còs, en tot hèr qu'era medecina actuèsse sus er organisme. Quan eth mètge Ruyan vedec

---

⁷ plaça destinada as jòcs

qu'eth remèdi auie circulat pro, li manèc ath rei qu'entornèsse en palai entà banhar-se en *hammam*. E eth rei partic de seguit e ordenèc que li premanissen eth *hammam*. L'ac premaniren de seguit e es esclaus s'esdeguèren tanben a premanir-li era ròba. Alavetz eth rei entrèc en *hammam* e se banhèc, se vestic de nauèth e gessec deth *hammam* entà montar a shivau, tornar en palai e metesse a dormir.

E enquia aciu çò que tanh ath rei Yunan. Per çò deth mètge Ruyan, aguest tornèc ena sua casa, s'ajacèc, e en desvelhar-se peth maitin venguec en palai, demanèc permís ath rei entà entrar, qu'aguest l'ac autregèc, entrèc, punèc era tèrra entre es sues mans e comencèc a declamar grèument quauques estròfes:

S'era eloqüencia t'alistèsse coma pair, que refloriria! E non saberia causir a un aute senon a tu!

Ò ròstre radiant, qu'era sua claretat estofarie era ahlama d'un tidon alugat!

Pro qu'aguest gloriós ròstre seguisque damb era lum dera frescor e artenhe a veir se com es arrugues adaigüen era cara deth temps!

Que m'as caperat damb es beneficis dera tua generositat, coma era broma benfactora sus eth ticolet!

Es tues nautes hètes t'an hèt arténher es cims dera glòria, e ès er estimat deth Destin, que ja non te pòt remir arren!

Recitadi aguesti versi, eth rei se metec de pès, e coraument l'estenec es sòns braci ath mètge. Dempús lo hec sèir ath sòn costat, e li regalèc magnifics vestits d'aunor.

Pr'amor que, plan, en gésser deth *hammam*, eth rei s'auie guardat eth còs, sense trapar tralha de lepra, e vedec era sua pèth tan pura coma era plata verge. Alavetz se dilatèc eth sòn pièch damb grana alegria. E a londeman, en lheuar-se peth maitin, entrèc en *divan*; se seiguec en tron e vengueren es camarlencs e es importants deth règne, atau coma eth mètge Ruyan. Plan per aquerò, en veder-lo, eth rei se lheuèc ara prèssa e lo hec sèir ath sòn costat. Les mestrèren a ambdús parves e beuendes pendent tot eth dia. E en escurir, eth rei l'autregèc ath mètge dus mil dinnars, sense compdar es vestits d'aunor e magnifics presents, e lo hec montar en sòn pròpri shivau. E alavetz eth mètge se didec adiu e se n'anèc entara sua casa.

Eth rei non deishaué d'admirar er art deth mètge e didie: “Que m'a guarit per exterior deth mèn còs sense onher-me damb pomades. Ò Allà! Quina sciéncia tan sublima! Que s'a d'autrejar grani beneficis ad aguest òme e auer-lo entà tostemp coma companh e amic afectuós.” E eth rei Yunan s'ajacèc, plan alègre de veder-se damb eth còs san e liure dera sua malautia.

Quan eth dia a vier se lheuèc eth rei e se seiguec en tron, es caps dera nacion se meteren de pès, e es emirs e visirs se seigueren ara sua dreta e ara sua quèrra. Alavetz manèc cridar ath mètge Ruyan, qu'acodic e punèc era tèrra entre es sues mans. Eth rei se

Iheuèc en aunor sòn, lo hec sèir ath sòn costat, mingèc ena sua companhia, li desirèc longa vida e li balhèc magnifiques teles e d'auti presents, sense deishar de conversar damb eth enquia escurir, e manèc que l'autregèsssen a manera de remuneracion cinc vestits d'aunor e mil dinnars. E atau entornèc eth mètge ena sua casa, hent vòts peth rei.

En lheuar-se peth maitin, gessec eth rei e entrèc en *divan*, a on l'enrodèren es emirs, es visirs e es camarlencs. E entre es visirs n'auie un damb cara sinistra, repulsiua, terribla, marridament avar, envejós e claufit de gelosia e d'òdi. Quan aguest visir vedec qu'eth rei plaçaue ath sòn costat ath mètge Ruyan e l'autrejaue tants beneficis, l'auec en òdi e decidic secretament perder-lo. Que ja ac ditz eth provèrbi: “Er envejós ataque a toti. En còr der envejós ei emboscada era persecucion, e la met en practica s'a fòrça o la sauve latenta s'ei feble.” Eth visir s'apressèc ath rei Yunan, punèc era tèrra entre es sues mans, e didec: “Ò rei deth sègle e deth temps, que capères as tòns òmes de beneficis! Qu'è entà tu un conselh fòrça important, que non te poiria amagar sense èster un mau hilh. Se m'ordenes que t'ac revela, ac harè”. Trebolat alavetz eth rei pes paraules deth visir, li didec: “Quin conselh ei aguest?” Er aute responce: “Ò rei gloriós! es ancians an dit: “Aqueth que non guarde eth fin e es conseqüéncias, que non aurà ara Fortuna coma amiga”, e justament vengui de veir ath rei obrar damb pòc sen autrejant es sues bontats ath sòn enemic, que desire er anequeliment deth sòn règne, aumplint-lo de favors, aclapant-lo damb generositat. E jo, per aquerò, me cau pòur peth rei”. En enténer aquerò, eth rei se trebolèc fòrça, cambièc eth color dera cara, e didec: “Qui ei aguest que supauses enemic mèn e qu'a estat aumplit per jo de favors?” E eth visir responce: “Ò rei! S'ès adormit, desvelha-te, donques que me referisqui ath mètge Ruyan.” Eth rei didec: “Aguest qu'ei un bon amic mèn, e entà jo eth mès estimat des òmes, donques que m'a guarit damb ua causa que jo è auut enes mans, e m'a desliurat dera mia malautia, qu'auie desesperat as mètges. Plan que òc non n'a cap coma eth en aguest sègle, en mon sancer, madeish en Occident qu'en Orient. Com gausen parlar-me atau d'eth? A compdar d'ara li vau a senhalar ua sodada de mil dinnars cada mes. E encara que li balhèssa era mitat deth mèn règne, que serie pòc per tot aquerò que se merite. Me pensi que me dides tot aquerò per enveja, coma se conde ena istòria, qu'è estudiat, deth rei Sindabad”.

En aguest moment era auròra suspreneç a Schahrazada, qu'interrompec era sua narracion.

Alavetz Doniazada li didec: “A, fraia mia! Be ne son de doces, pures e delicioses es tues paraules!” E Schahrazada didec: “Qué ei aquerò en comparèr damb aquerò que vos condarè era pròplieu net, s'ei que visqui encara e eth rei desire sauvar-me? Alavetz eth rei didec entada eth: ”Per Allà! Que non la vau a aucir sense auer entenut abans era seguida dera sua istòria, qu'ei vertadèrament meravilhosa.”

Dempús passèren ambdús era net abraçadi enquiat maitin. E eth rei venguec en *divan*, e jutgèc, autregèc emplecs, destituic e despachèc es ahèrs pendents enquia acabar eth

dia. Dempús se lheuèc eth divan e eth rei entrèc en sòn palai. E quan arribèc era net hec era causa acostumada damb Schahrazada, era hilha deth visir.

Mès quan arribèc era cincau net

Era didec:

“Que me n’è sabut, ò rei afortunat! qu’eth rei Yunan li didec ath sòn visir: “Visir, qu’as deishat entrar en tu era enveja contra eth mètge, e vòs que jo l’aucisca entà que dempús me n’empeneïsca, coma se n’empeneïc eth rei Sindabad dempús d’auer auctit ath falcon”. Eth visir preguntèc: “E com siguec aquerò?”

Alavetz eth rei Yunan condèc:

Eth falcon deth rei Sindabad

“Diden qu’entre es reis de Fars n’auc un fòrça tengut as diversions, a passejar pes jardins e a hèr tota sòrta de caça. Qu’auie un falcon adondat per eth madeish, e non lo deishaue ne de dia ne de nets, pr’amor qu’enquia e tot pera net lo tenguie agarrat peth punh. Quan anaue de caça se lo hège a vier damb eth, e l’auie penjat en còth un petit veire d’aur, qu’en eth li daue era beuenda. Un dia ère eth rei seigut en sòn palai, e vedec còp sec arribar ath *wekil*⁸, qu’ère er encargat des audèths de caça, e li didec: “Ò rei des sègles! Que ja a arribat era temporada dera caça”. Alavetz eth rei hec es sòns preparatius e se metec eth falcon en punh. Gesseren dempús e arribèren en ua val, a on premaniren es hilats de caça. E de pic queiguec ua gasèla enes hilats. Alavetz didec eth rei: “”Aucirè ad aqueth qu’era gasèla passe peth sòn costat”. Comencèren a sarrar eth hilat ath torn dera gasèla, que s’apressèc ath rei e se quilhèc sus es sues pautes coma se volesse punar era tèrra dauant deth rei. Alavetz eth rei comencèc a hèr copets de man entà hèr húger ara gasèla, mès aguesta hec un bot e passèc per dessús deth sòn cap e se filèc tèrra enlà. Eth rei se virèc alavetz entàs gardes, e vedec que guinhauen es uelhs maliciosament. En presenciar tau causa, li didec ath visir: “Per qué hèn aguesti senhaus es mèns soldats?” E eth visir responèc: “Diden qu’as jurat aucir ad aqueth qu’era gasèla li passèsse mès apròp.” E eth rei exclamèc: “Pera mia vida! Mos cau perseguir e agarrar ad aguesta gasèla!” E se metec a galaupar, en tot seguir-li era tralha, e la podec arténher. Eth falcon li piquèc damb eth bec enes uelhs de tau sòrta que, la ceguèc e la hec sénter vertige. Alavetz eth rei agarrèc era sua maça, pataquejant damb era ara gasèla enquia hèr-la quèir abatuda. De seguit baishèc deth shivau, en tot esgorjar-la e espelar-la, e pengèc en arçon dera sera es sues despolhes. Que hège fòrça calor, e aqueth lòc ère desèrt, sec e sense aigua. Eth rei auie set e tanben eth shivau. E eth rei se virèc e vedec un arbe que d’eth brotoaue aigua coma boder. Eth rei amiaue era man caperada damb un gant de pèth; cuelhec eth veire deth còth deth falcon, l’aumplic d’aquera aigua, e lo placèc dauant der audèth, mes aguest li fotèc un còp damb era pauta e lo vessèc. Eth rei cuelhec eth veire per dusau viatge, l’aumplic, e coma seguie pensant qu’eth falcon auie set, l’ac botèc dauant, mès eth falcon li fotec un còp per dusau viatge e lo vessèc. Eth rei

---

⁸ intendent

s’emmalicèc damb eth falcon, e cuelhec per tresau viatge eth veire, mès l’ac aufric ath shivau, e eth falcon vessèc eth veire damb era ala. Alavetz didec eth rei: “Qu’Allà t’estrone! Audèth nefast!” Non m’as deishat béuer, ne as begut tu, ne as deishat que beue eth shivau”. E li fotec un còp d’espada ath falcon e li talhèc es ales. Alavetz eth falcon, quilhant eth cap, li didec damb senhaus: “Guarda se qué i a en arbe”. E eth rei lheuèc es uelhs e vedec en arbe a ua sèrp, e eth liquid que corrie ère eth sòn podom. Alavetz eth rei se n’empeneïc d’auer-li talhat es ales ath falcon. Dempús se lheuèc, montèc a shivau, se n’anèc, en hèr-se a vier era gasèla, e arribèc en sòn palai. L’autregèc era gasèla ath codinèr, e li didec: “Cuelh-la e codina-la”. Dempús se seiguec en sòn tron, sense deishar ath falcon. Mès eth falcon, Dempús d’ua sòrta d’estrementida moric. Eth rei, en veir aquerò, s’estarnèc en crits de dolor e d’amarum per auer aucit ath falcon que l’auie sauvat dera mòrt.

Aguesta qu’ei era istòria deth rei Sindabad!”

Quan eth visir avec entenut eth relat deth rei Yunan, li didec: “Ò gran rei, plen de dignitat! Quin mau è costat jo qu’es sòns funèsti efèctes ages pogut veir tu? Qu’actui atau per pietat damb era tua persona. E ja veiràs se com digui era vertat. Se me cres te poiràs sauvar, e se non, periràs coma peric un visir astuciós qu’enganhèc ath hilh d’un rei entre reis.

Istòria deth prince e era vampira

Eth rei que se tracte auie un hilh plan afeccionat ara caça damb lebrèrs, e auie tanben un visir. Eth rei manèc ath visir qu’acompanhèsse ath sòn hilh aquiu a on anèsse. Un dia, eth hilh gessec a caçar damb es lebrèrs, e damb eth gessec eth visir. E ambdús vederen a un animau monstruós: E eth visir li didec ath hilh deth rei: “Tè, contra aguesta fèra! Acaça-la!” E eth prince se metec a perseguir ara fèra, enquia que toti la perderen de vista. E de pic era fèra despareishec en desèrt. E eth prince ère trebolat, sense saber a on anar, quan vedec naut de tot deth camin a ua joena esclaua qu’ère en tot plorar. Eth prince li preguntèc: “Qui ès?” E era responc: “Que sò era hilha d’un rei de reis dera India. Anaua damb era caravana peth desèrt, sentí talents de dormir, e sense voler queiguí deth shivau. Alavetz me trapè soleta e abandonada.” Dauant d’aguestes paraules, eth rei cuelhec pietat e seguic era marcha damb era joena, en tot amiar-la ena gropia deth sòn shivau. Quan passèc per dauant d’un petit bòsc, era esclaua li didec: “Ò senhor, que voleria cagar”. Alavetz eth prince la desmontèc deth shivau, e en veir que se tardaua molt, partic darrèr d’era sense qu’era esclaua se’n sabesse. Era esclaua qu’ère ua vampira, e les didie as sòns hilhs: “Hilhs mèns, vos hèsqui a vier a un joen plan robust”. e eri dideren: “Hè-mo’l a vier, mair entà que mo l’avalem” Quan ac entenec eth prince, ja non podec dobtar dera sua pròcha mòrt, e es carns li tremolauen de terror mentre hège repè. Quan gessec era vampira dera sua tuta, en veir ath prince tremolant coma un covard, li preguntèc: “Qué te cau pòur?” E eth didec: “Que i a un enemic que m’inspire temor.” E seguic era vampira: “M’as dit qu’ès un prince...” e responc eth: “Qu’ei vertat”. E era li didec: “Alavetz, per qué non l’autreges ath tòn enemic bèri sòs entà

satisfèr-lo?" Eth prince repliquèc: "Que non se satisfè damb sòs. Sonque se contente damb era anma. Plan per aquerò me cau pòur, coma victima d'ua injustícia". E era vampira li didec: "Se te perseguissen, coma afirmes, demana era ajuda d'Allà contra eth tòn enemic, e eth te desliurarà de toti es malefis que te còsten pòur." Alavetz eth prince lheuèc eth cap entath cèu e didec: "Ò, tu, qu'ajudes ar oprimit que t'ac demane, hè-me capitlar deth men enemic, e hè-lo enlà de jo, donques que n'as eth poder quan vòs". Quan era vampira entenec aguestes paraules, despareishec. E eth prince podec tornar ath costat deth sòn pair, e li condèc eth mau conselh deth visir. E eth rei manèc aucir ath visir."

De seguit eth visir deth rey Yunan seguic d'aguesta sòrta:

E tu, ò rei!, se te'n fides d'aguest mètge t'aucirà damb era pejor des mòrts! Encara que l'ages aumplit de favors e l'ages hèt eth tòn amic, ei en tot premanir era tua mòrt. Sabes se per qué te guaric dera malautia per exterior deth tòn còs, mejançant ua causa que tengueres ena tua man? Non cres qu'ei simplament entà costar era tua pèrta damb ua dusau causa que te manarà tanben agarrar?" Alavetz eth rey Yunan didec: "Que dides era vertat. Que se hèisque sivans era tua pensada, ò visir ben conselhat! Pr'amor qu'ei plan probable qu'aguest mètge age vengut d'amagat coma un espion entà èster era mia perdicion. Se m'a guarit damb ua causa qu'è tengut ena man, pro me poirie hèr pèrder damb ua auta que, per exemple, me balhèsse entà aulorar." E Dempús eth rei Yunan li didec ath sòn visir: "Ò, visir, qué mos cau hèr damb eth?" E eth visir responc: "Qu'auem de manar de seguit que mo'l hèsquen a vier, e quan sigue aciu esgorjar-lo, e d'aguesta manèra te desliuraràs deth sòn malefici, e quedaràs esdegat e tranquil. Hè-li tu traïson abans de qué eth te la hèisque a tu!". E eth rey Yunan didec: "Qu'ei vertat, ò visir!" Dempús eth rei ordenèc cridar ath mètge que se presentèc alègre, ignorant çò qu'auie decidit eth Clement. Eth poèta qu'ac ditz enes sòns vèrsi:

Ò tu que cranhes es escometudes deth Destin, padega-te! Non sabes que tot ei enes mans d'Aqueth qu'a format era tèrra?

Pr'amor que çò qu'ei escrit, ei escrit, e non se delís jamès! e çò que non ei escrit non mos ac cau crànher!

E tu, Senhor! Poirè deishar passar un dia sense cantar es tues laudances? Entà qui reservaria, se non, eth don meravilhós deth mèn estil rimat e dera mia lengua de poèta?

Quan eth nau don que recebi des tues mans, ò Senhor! ei mès beròi qu'er anterior, e s'auance as mèns desirs!

Plan per aquerò, com non cantar era tua glòria, tota era tua glòria, e laudar-te ena mia anma e en public?

Mès me cau coheissar que jamès auràn es mèns pòts pro eloquència ne eth mèn pièch pro fòrça entà cantar e amiар es tòns beneficis que m'as aumplit!

Ò tu que dobles, fida es tòns ahèrs enes mans d'Allà, eth solet Sabent! E tanlèu ac hèsques eth tòn còr arren aurà de crànher per part des òmes!

Sabe-te'n tanben qu'arren se hè pera tua volontat, senon pera volontat deth Sabent des Sabents!

Non t'aflaquisques, donc, jamès, e desbremba-te'n de totes es tristeses e de totes es penes! Non sabes qu'es penes esbaucen eth còr mès fèrm e mès fòrt?

Autreja-l'ac tot! Es nòsti projèctes non son que projèctes d'esclaus impotents dauant deth solet Ordenador!

Dèisha-te amiar! Atau gaudiràs d'ua patz durabla!

Quan se presentèc eth mètge Ruyan, eth rei li didec: “Sabes se per qué t'è hèt a vier ena mia preséncia?” E eth mètge responc: “Arrés se'n sap de çò desconeishut, sonque Allà eth Plan Naut.” E eth rei didec: “Que t'è manat cridar entà aucir-te e arrincar-te era anma”. E eth mètge Ruyan, en enténer aguestes paraules, se sentec estonat, damb eth mès prodigiós estonament, e didec: “Ò rei! Per qué m'as d'aucir? Qué è hèt?” E eth rei responc: “Diden qu'è un espion e que vengueres entà aucir-me. Plan per aquerò te vau a aucir, abans de qué ac hèsques tu.” Dempús eth rei cridèc ar borreu e li didec: “Braca eth cap ad aguest traïdor e desiura-mos des sòns malefiscis.” E eth mètge didec: Sauva-me era vida, e Allà te la sauvarà a tu. Non m'aucisques, se non, Allà t'aucirà tanben”.

Dempús persutèc ena suplica, coma jo ac hi en tot dirigir-me a tu, ò *efrit!* sense que me hesses cabau, mèsalèu, ath contrari, persutères en desirar era mia mòrt.

E de seguit eth rei Yunan li didec ath mètge: “Que non poirè víuer confiat ne tranquil se non t'aucisqui. Pr'amor que se m'as guarit damb ua causa que tenguí ena man, me pensi que m'auciràs damb ua auta causa que me dès a flairar o de quinsevolh auta manèra.” E didec eth mètge: “Ò rei! aguesta ei era tua recompensa? Atau entornes mau per ben?” Mès eth rei persutèc: “Que non i a mès remèdi qu'aucir-te de seguit.” E quan eth mètge se convencèc de qué eth rei lo volie aucir sense remèdi, plorèc e s'aclapèc quan se'n brembèc des favors qu'auie hèt ad aqueri que non s'ac meritauen. Que ja ac ditz eth poèta:

Era joena e hòla Maimuna ei vertadèrament plan praua d'esperit! Mès eth sòn pair, totun, ei un òme de gran còr e considerat entre es melhors!

Guardatz-lo, donc! Jamès camine sense era sua halha ena man, e atau evite era hanga des camins, eth povàs des carretères e es esguilades perilhoses!...

De seguit s'auancèc eth borreu, li tapèc es uelhs ath mètge, e treiguent era espada, li didec ath rei: “Damb eth tòn permís.” Mès eth mètge seguie en tot plorar e suplicar ath rei: “Sauva-me era vida, e Allà te sauvarà era tua. Non m'aucisques, o Allà t'aucirà a tu”. E recitèc aguesti versi d'un poèta:

Es mèns conselhs non aueren capitada, mentre qu'es conselhs des ignorants artenhien es sòns prepausi! Non è recuelhut que mesprètz!

Plan per aquerò, s'artenhi víuer, non me tierè bric a dar conselhs! E se morisqui, eth mèn exemple servirà as auti entà qu'amudisquen era sua lengua!

E didec Dempús ath rei: “Aguesta ei era tua recompensa? Vaquí que me tractes coma hec un crocodil.” Alavetz preguntèc eth rei: “Quina ei aguesta istòria d'un crocodil?” E eth mètge didec: “Ò, senhor! que non ei possible condar-la en aguest estat. Per Allà! Sauva-me era vida, e Allà te la sauvarà a tu.” E Dempús comencèc a vessar abondoses lèrmes. Alavetz quauqui uns des favorits deth rei se lheuèren e dideren: “Ò rei! autrejamos era sang d'aguest mètge, donques que jamès l'auem vist obrar contra tu; ath contrari, lo vedérem desliurant-te d'aquera malautia tua qu'auie resistit as mètges e as sabents.” Eth rei les responèc: “Qu'ignoratz era causa de qué aucisca ad aguest mètge; se lo dèishi damb vida, era mia perdicion qu'ei segura, pr'amor que se me guaric dera malautia damb ua causa que tenguí ena man, plan ben poirie aucir-me en tot dar-me a flairar quinsevolh causa. Qu'è pòur de qué m'assassine entà crubar eth prètz dera mia mòrt, donques que deu èster un espion qu'a vengut entà aucir-me. Era sua mòrt ei necessària; sonque atau poirè pèrder es mèns temors.” Alavetz eth mètge supliquèc un aute còp: “Sauva-me era vida, entà qu'Allà te la sauve, e non m'aucisques, entà qu'Allà non t'aucisque”.

Mès, ò *efrit*! quan eth mètge se convencèc de qué eth rei lo volie aucir sense remèdi, didec: “Ò rei! s'era mia mòrt ei reaument necessària, dèisha-me vier ena mia casa entà despachar es mèns ahèrs, encargar as mèns parents e vesins que s'encarguen d'enterrar-me, e sustot entà regalar es mèns libres de medecina. E, òc ma hè, qu'è un libre qu'ei vertadèrament er extract des extraits e era raretat des raretats, que te voi legar coma un present entà que te lo sauves suenhosament en tòn armari”. Alavetz eth rei li preguntèc ath mètge: “Quin libre ei aguest?” E responèc eth mètge: “Que contie causes inestimables; eth mendre secret que revèle, qu'ei aguest: quan me braquen eth cap, daurís eth libre, compda tres huelhes e doblega-les; lieg de seguit es tres linhes dera plana dera quèrra, e alavetz eth cap talhat te parlarà e responerà a totes es tues preguntes”. En enténer aguestes paraules, eth rei s'estonèc enquiat limit mès naut, e en tot estrementir-se d'alegria e d'emocion didec: “Ò mètge! enquia e tot talhant-te eth cap parlaràs?” E eth mètge responèc: “Òc, de vertat, ò rei! Qu'ei, plan que òc, ua causa prodigiosa”. Alavetz eth rei li permetec que gessesse, encara qu'acompanhat per gardes, e eth mètge arribèc ena sua casa, e despachèc es ahèrs d'aqueth dia, e a londeman tanben. E eth rei pugèc en *divan*, e acodiren es emirs, es visirs, es camarlencs, es *nawabs*⁹ e toti es caps deth règne, e eth *divan* semblaue un jardin plen de flors. Alavetz entrèc eth mètge en *divan* e se placèc de pès dauant deth rei, damb un libre plan vielh e ua caisheta de colliri plia d'uns povassi. Dempús se seiguec e didec: “Que me hèsquen a vier ua plata”. L'ac heren a vier e vessèc es povassi, e les estenec pera superfícia. E didec alavetz: “Ò rei cuelh aguest libre, mès non lo daurisques abans de talhar-me eth

---

⁹ representats deth rei

cap. Quan me l'ages talhat bota-lo ena plata e ordena que lo sarren ben contra es povassi pr'amor d'arrestar era sang. Dempús dauriràs eth libre". Mès eth rei, plen d'impaciéncia, ja non l'escotaue; agarrèc eth libre e lo dauric, en tot trapar es huelhes apegades es ues as autes. Alavetz, calant eth sòn dit ena boca, lo banhèc damb era sua saliva e artenhèc despegar era prumèra huelha. Madeish hec damb era dusau e damb era tresau huelha, e cada còp es huelhes se daurien damb mès dificultat. D'aguesta sòrta dauric eth rei sies huelhes, e sagèc de lieger-les, mès que non podec trapar cap sòrta d'escritura. E eth rei didec: "Ò mètge! que non i a arren escrit!" E eth mètge responec: "Seguís virant mès huelhes dera madeisha manèra." E eth rei seguic virant mès huelhes.

Mès a penes aueren passat quauqui instants, circulèc eth podom per organisme deth rei en moment e ena ora madeisha, donques qu'eth libre ère empodoat. Alavetz patic eth rei òrres convulsions, e exclamèc: "Eth podom circule!" E dempús eth mètge Ruyan comencèc a improvisar versi, dident:

Aquesti jutges! Qu'an jutjat, mès depassant es sòns drets e contra tota justícia! e ça que la, ò Senhor! era justícia existís!

Ath sòn torn sigueren eri jutjadi! S'auessen estat intègres e bravi, les aurien perdonat! Mès aclapèren, e era sòrt les a aclapat e les a afllit damb es pejores tribulacions!

Ara que son motiu de burla e de pietat entath caminant! Aguesta qu'ei era lei! Açò coma escambi d'aquerò! E eth Destin s'a complit damb tota logica!

Quan Ruyan eth mètge acabaue era sua recitada, queiguec mòrt eth rei.

Te cau saber ara, ò *efrit*! que s'eth rei Yunan auessa sauvat ath mètge Ruyan, Allà, ath sòn torn, l'aurie sauvat ada eth. Mès, en remir-se, decidic era sua pròpria mòrt.

E se tu, ò *efrit*! m'auesses volgut sauvar, Allà t'aurie sauvat."

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament. E era sua fraia Doniazada li didec: "Be ne son de delicioses es tues paraules!" E Schahrazada responec: "Que non ei arren aquerò en comparèr damb çò que vos condarè era pròplèu net, se viui encara e eth rei me vò conservar." E passèren aquera net ena felicitat complèta enquiathe maitin. Dempús eth rei se filèc entath *divan*. E quan acabèc eth *divan*, entornèc en sòn palai e s'amassèc damb es sòns.

Mès quan arribèc era siesau net

Schahrazada didec:

Que me n'è sabut, ò rei afortunat! que quan eth pescador li didec ar *efrit*: "Se m'auesses sauvat, jo t'auria sauvat, mès que non as volgut qu'era mia mòrt, e te harè morir presoèr en aguesta gèrla e te lançarè en aguest mar", alavetz er *efrit* cridèc e didec: "Per Allà! ò pescador, non ac hèsques! e sauva-me generosament, sense castigar-me pera mia accion,

pr'amor que se jo siguí criminau, tu te cau èster benefic, e es provèrbis coneishudi diden: “Ò tu que hès ben ad aqueth que te hec mau, perdona sense restriccions eth crim deth maufactor!” E tu, ò pescador! non hèsques damb jo çò que hec Umama damb Atica. Eth pescador didec: “E quin siguec aguest cas?” E responec er *efrit*: “Que non ei eth moment entà condà’c en tot estar-me embarrat. Quan tu me dèishes gésser, jo te condarè aguest cas.” Mès eth pescador didec: “Ò, ne peth mau de morir! Qu’ei absolutament de besonh que jo te lança en mar, sense que posques gésser. Quan jo te suplicaua e imploraua, tu desiraues era mia mòrt, sense qu’auessa cometut cap fauta contra tu, ne cap malafacha, senon solet afavorir-te, en treir-te d’aguest croton. Qu’è comprenut, per çò dera tua conducta damb jo, qu’è de mala raça. Mès te cau saber que te vau a lançar en mar, e les harè saber a toti e que sagen trèir-te tot çò que s’ha passat, e atau te lançaràn de nauèth, e alavetz t’estaràs en aguest mar enquiara fin des tempsi entà gaudir de toti es suplicis.” Er *efrit* responec: “Dèisha-me anar, donques qu’ha arribat eth moment de condar-te era istòria. Ath delà, te prometi non hèr-te jamès cap de mau, e te serè fòrça util en un ahèr que t’enriquirà entà tostemp.” Alavetz eth pescador se fixèc en aguesta promesa de qué, se lo desliuraue, non sonque non li costarie cap mau, senon que l’afavoririe en un bon negòci. E quan s’assegurèc fèrmament dera sua fe e dera sua promesa, e li cuelhec jurament en nòm d’Allà Plan Poderós, eth pescador dauric era gèrla. Alavetz eth hum comencèc a pujar, enquia que gessec complètament, e se convertic en un *efrit*, qu’eth sòn ròstre ère espaventosament terrible. Er *efrit* li fotec un còp de pè ara gèrla e la lancèc en mar. Quan eth pescador vedec qu’era gèrla anaue camin deth mar, pensèc qu’era sua perdition ère ja assegurada, e, en tot pishar-se ath dessús, didec: “Vertadèrament, non ei aquerò un bon senhau.” Dempús sagèc de padegar-se e didec: “Ò *efrit*! Allà poderós a dit: “Cau complir es juraments, donques que balharatz compde d’eri”. E tu prometeres e jurères que non me haries traïson. E se me la hesses, Allà te castigarà, pr’amor qu’ei gelós, ei pacient e non desbrembe arren. E jo te digui çò qu’eth mètge Ruyan li didec ath rei Yunan: “Sauva-me, e Allà te sauvarà”. En enténer aguestes paraules, er *efrit* s’estarnèc d’arrir, e metent-se a caminar dauant d’eth, didec: “Ò pescador, seguis-me!” E eth pescador se metec a caminar ath sòn darrèr, encara que sense guaira confiança ena sua sauvacion. E atau gesseren complètament dera ciutat, e se perderen de vista, e pugèren en ua montanha, e baishèren en ua vasta planhèra, qu’ath miei d’era i auie un lac. Alavetz er *efrit* s’arturèc, e manèc ath pescador que lancèsse es hilats e pesquèsse. E eth pescador guardèc a trauèrs dera aigua, e vedec peishi blancs e peishi ròis, blus e auriòs. En veder-les se meravilhèc eth pescador; dempús lancèc es hilats e quan les avec trèt trapèc en eri quate peishi, cada un d’un color desparièr. E se n’alegrèc fòrça, e er *efrit* li didec: “Ve-te’n damb aguesti peishi en palai deth sultan, les aufrises ada eth e te balharà damb qué enriquir-te. E mentretant, per Allà! desencusa es mies rudeses, donques que desbrembè es bones manères pendent era mia longa estança en mar a on è passat mil ueit cents ans sense veir eth mon ne era superfícia dera tèrra. Per çò que hè a tu, vieràs cada dia a pescar en aguest lòc, mès sonque un solet còp. E ara, qu’Allà te sauve damb era sua protecció”. E er *efrit* pataquegèc en tèrra damb es sòns dus pès, e era tèrra se dauric e se l’avalèc.

Alavetz eth pescador tornèc ena ciutat, fòrça meravilhat de çò que l'auie arribat damb er *efrit*. Dempús cuelhec es peishi e se les hec a vier e de seguit, agarrant ua ola de hanga l'aumplic d'aigua e placèc en era es peishi, que comencèren a nadar ena aigua que i auie ena ola. Dempús se botèc aguesta ola en cap e se filèc de cap ath palai deth rei, sivans er *efrit* l'auie ordenat. Quan eth pescador se presentèc dauant deth rei e l'aufric es peishi, eth rei s'estonèc enquiat limit der estonament en veir aqueri peishi que l'aufrie eth pescador, pr'amor que jamès les auie vist ena sua vida, ne d'aquera classa ne d'aquera qualitat, e didec: "Qu'autregen aguesti peishi ara nòsta codinèra nera". Pr'amor qu'aguesta esclaua l'ac auie regalat, hège solet tres dies, eth rey des Rum, e encara non auie auut era ocasió de luder-se ena sua art de codinèra. Atau, donc, eth visir l'ordenèc que fregisse es peishi, e didec: "Ò brava nera! M'encargue eth rei que te diga: " Se te sauvi coma a un tresòr, ò rigoleta des mèns uelhs!, ei pr'amor que te sauvi entath dia dera escometuda. Atau, donc, mòstra-mos aué era tua art de codinèra e çò de saborosi des tòns plats." Dit aquerò, entornèc eth visir dempús de hèr er encargue, e eth rei li manèc que balhèsse ath pescador quate cents dinnars. Dempús d'auer-les autrejat, se les sauvèc eth pescador en ua pòcha dera sua tunica, e tornèc ena sua casa, apròp dera sua esposa, plen d'alegria e solaç. Dempús les crompèc as sòns hilhs tot çò qu'auien de besonh. E enquia aciu ei tot çò que se passèc damb eth pescador.

Per çò que hè ara nera, cuelhec es peishi, les netegèc e les botèc ena padena. Dempùs deishèc que se fregissen ben per un costat e les virèc ara seguida der aute. Mès alavetz, de ressabuda, se dauric era paret dera codina, e per aquiu se filtrèc ena codina ua joena d'eleganta portadura, caròles redones e regdes, paupetes pientades de *khol*¹⁰ nere, ròstre gentil e còs graciosament inclinat. Amiaue en cap un vel de seda blua, plendengues enes aurelhes, braçalets enes punhets, e enes dits anèths damb pèires precioses. Qu'auie ena sua man ua vergueta de bambó. S'apressèc e, metent era vergueta ena padena, didec: "Ò peishi! seguitz mantient era vòsta promesa?" En veir aquerò, era esclaua cuelhec ua malagana, e era joena repetic era sua pregunta per dusau e tresau viatge. Alavetz toti es peishi lheuèren eth cap deth hons dera padena, e dideren: "Ò, plan!... Ò, plan!..." E entonèren a còr aguesta estròfa:

Se tu hès repè, nosati t'imitaram! Se tu complisses era tua promesa nosati compliram era nòsta! Mès se volesses húger, non cessaram enquia que te declares vençuda!

En enténer aguestes paraules, era joena hec quèir era padena e gessec peth madeish lòc qu'auie entrat e eth mur dera codina se barrèc de nauèth.

Quan era esclaua se remetec deth sòn estavaniment, vedec que s'auien usclat es quate peishi e èren neri coma eth carbon. E comencèc a díder: "Praubi peishi! praubi peishi!" e mentre seguie planhent-se, vaquí que se presentèc eth visir, en tot pistar peth darrèr deth sòn cap, e li didec: "Hè-te a vier es peishi entath Sultan". E era esclaua s'estarnèc en somics, e li condèc ath visir era istòria de çò que s'auie passat, e eth visir se quedèc plan meravilhat, e didec: "Aquerò ei de vertat ua istòria fòrça estranha". E manèc cercar ath pescador, e quan se presentèc eth pescador, li didec: "Ei absolutament indispensable

---

¹⁰ cosmetic ancian

que tornes damb quate peishi coma es que amières eth prumèr viatge.” E eth pescador se filèc entath lac, lancèc es sòns hilats e les treiguec contient quate peishi, que cuelhec e amièc entath visir. E eth visir venguec a autrejar-les ara nera e li didec: “Lhèua-te! Que les vas a fregir ena mia preséncia, entà que jo veigua quin ahèr ei aguest!” . E era nera se lheuèc, premanic es peishi, e les botèc ena padena. E a penes aueren passat ues menutes, vaquí que se henec era paret, e campèc era joena, vestida tostemp damb es madeishes vestimentes e amiant tostemp era vergueta ena man. Botèc era vergueta ena padena, e didec: “Ò peishi! Ò peishi! Seguitz en tot complir era vòsta anciana promesa?” E es peishi lheuèren eth cap e cantèren a còr aguesta estròfa:

Se tu hès repè, nosati t'imitaram! Se tu complisses eth tòn jurament, nosati compliram eth nòste! Mès se renegues des tons compromisi, cridaram de tau sòrta que mos resquitaram!

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc.

Mès quan arribèc era setau net

Era didec:

Que me n’è sabut, ò rei afotunat! de qué quan es peishi commencèren a parlar, era joena vessèc era padena damb era vergueta, e gessec per a on auie entrat, en tot barrar-se era paret de nauèth. Alavetz eth visir se lheuèc e didec: “Aguesta ei ua causa que de vertat non l’ac posqui amagar ath rei”. Dempús partic ara cèrca deth rei e li condèc çò que s’auie passat ena sua preséncia. E eth rei didec: “Qu’ac voi veir damb es mèns pròprios uelhs.” E manèc cridar ath pescador e l’ordenèc que tornèsse damb quate peishi parièrs as prumèrs, e entad aquerò li balhèc tres dies de tèrme. Mès eth pescador partic de seguit entath lac, e se hec a vier de seguit es quate peishi. Alavetz eth rei dispausèc que l’autregèsssen quate cents dinnars, e se virèc entath visir e li didec: “Premanís tu madeish dauant mèn aguesti peishi”. E eth visir responcec: “Escoti e aubedisqui”. E alavetz manèc amiar era padena dauant deth rei, e se metec a fregir es peishi, dempus d’auer-les netejat ben, e quan ja sigueren fregidi ben per un costat les virèc der aute. E de pic se dauric era paret dera codina e gessec un nere semblable a un bufle entre es bufles o a un gigant dera tribú de Had, e amiaue ena man ua arrama verda, e, didec damb votz clara e terribla: “Ò peishi! Ò peishi!. Seguitz sauvant era vòsta anciana promesa?” E es peishi lheuèren eth cap deth hons dera padena, e dideren: “Plan que òc, plan que òc” e declamèren a còr aguesti versi:

Se tu hès repè, nosati tornaram! Se tu complisses era tua promesa, nosati compliram era nòsta! Mès se te resistisses, cridaram autant qu’acabaràs per cedir!

Dempús eth nere s’apressèc ara padena, la volquèc damb era arrama, e es peishi s’usclèren, en tot convertir-se en carbon. Eth nere partic dempus peth madeish lòc qu’auie entrat. E quan uec despareishut dera sua vista didec eth rei: “Qu’ei aguest un ahèr que, sus eth, plan, non poiríem sauvar silenci. Ath delà, non i cap de doble de qué

aguesti peishi deuen auer ua istòria plan estranha.” E alavetz manèc cridar ath pescador, e quan se presentèc eth pescador, li didec: “D'a on son aguesti peishi?” Eth pescador responec: “D'un estanh plaçat entre quate ticolets, darrèr dera montanha que senhorege era tua ciutat,” E eth rei, virant-se entath pescador, li didec: “Guairi dies se tarde en arribar en aguest lòc? E didec eth pescador: “Ò sultan, neste senhor! Qu'ei pro mieja ora”. Eth sultan quedèc plan estonat e ordenèc as soldats qu'anèssten immediatament damb eth pescador. E eth pescador anaue a contracòr, maudident en secret ar *efrit*. E eth rei e toti partiren e pugèren en ua montaha, e baishèren enquia ua planhèra qu'ena sua vida auien vist anteriorament. E eth sultan e es soldats s'estonèren d'aguesta extension desèrta, plaçada entre quate montanhes, e d'aqueth estanh qu'en eth jogauen peishi de quate colors: ròis, blancs, blus e auriòs. E eth rei se posèc e les preguntèc as soldats e as qu'auie aquiu presents: “Bèth un de vosati a vist abans aguest lac en aguest lòc?” E toti responeren: “Ò, non!” e eth rei didec: “Per Allà! non tornarè mès ena mia ciutat ne me seirè mès en tron enquia qu'aja desnishat era vertat sus eth lac e sus es peishi qu'embarre.” E manèc as soldats qu'enrodèssen es montanhes, e es soldats ac heren atau. Alavetz eth rei cridèc ath sòn visir. Pr'amor qu'aguest visir ère òme sabent, eloquènt, versat en totes es sciéncies. Quan se presentèc dauant deth rei, aguest li didec: “Que voi hèr ua causa, e te la vau a díder. Desiri isolar-me complètament aguesta net e partir jo solet a desnishar eth mistèri d'aguest lac e des peishi. Per tant, te demoraràs ena pòrta dera mia tenda, e les dideràs as emirs, visirs e camarlencs: “Eth sultan ei malaut e m'a manat que non dèisha passar ad arrés”. E non li digues ad arrés era mia intencion.” D'aguesta sòrta eth visir non podie desaubedir. Alavetz eth rei se desguisèc, e cuelhent era sua espada, s'escapèc entre era sua gent sense qu'arrés se'n sabesse. E s'estèc caminant pendent tota era net sense arturar-se enquiat maitin, quan era calor, massa fòrta, l'obliguèc a descansar. Dempús se metec a caminar pendent era rèsta deth dia e pendent era dusau net, enquiat maitin següent. E vaquí que vedec ena luenhor ua causa nera, e se n'alegrèc d'aquerò, e didec: “Qu'ei probable que trapa aquiu a quauquarrés que me conde era istòria deth lac e des sòns peishi”. E en apressar-se en aguesta causa nera vedec qu'aquerò ère un palai totafèt bastit damb pèires neres, refortilhat damb granes capes de hèr, e qu'ua des huelhes dera pòrta ère dubèrta e era auta barrada. Alavetz se n'alegrèc fòrça, e posant-se dauant dera pòrta, piquèc doçament; mès coma que non li responeren, piquèc per dusau e per tresau viatge. Dempús, e coma qu'encara non auien contestat, piquèc un quatau viatge, mès damb grana violència, e arrés responec tanpòc. Alavetz se didec: “Qu'ei clar, qu'aguest palai ei desèrt.” E de seguit cuelhent animositat, entrèc pera pòrta deth palai e arribèc en un correder, e aquiu didec en votz nauta: “A, deth palai! Que sò un estrangèr, un caminant, que demane viures entà seguir eth viatge.” Dempús persutèc ena sua demana per dusau e tresau viatge, e coma que non li responessen, afermèc eth sòn còr e assolidèc era sua anma e seguic per aqueth correder enquiat centre deth palai. E non trapèc ad arrés. Mès vedec que tot eth palai ère somptuosament revestit de tapissi e qu'en centre d'un pati interior i auie un estanh coronat per quate leons d'aur ròi, que des sues gòrges brotoaque un arrai d'aigua que semblaue de pèrles e de pedreria. Ath sòn entorn se vedien nombrosi audèths, mès que non podien volar dehòra deth palai pr'amor que les ac empedie un hilat estirat per dessús de tot. Eth rei se meravilhèc de veir aqueres causes, encara qu'ère aclapat per

non trapar a quauquarrés que li podesse explicar er enigma deth lac, des peishi, des montanhes e deth palai. Dempús se seiguec entre dues pòrtes, e meditèc prigondament. Mès de ressabuda entenec ua quèisha plan febla que semblaue brotoar d'un còr adolorit e entenec ua votz doça que cantau doçament aguesti versi:

Es mèns patiments, ai! non è pogut amagar-les, e eth mèn mau d'amors siguec revelat!... e ara eth saunei de hèr enlà des mèns uelhs entà convertir-se en insomnia constanta!

Ò amor! Vengueres en enténer era mia votz, mès guaira tortura deishères enes mèns pensaments!

Cuelh pietat de jo! Dèisha-me gaudir deth repaus! e sustot, non vages a visitar ad Aquera qu'ei tota era mia anma, entà her-la patir! Pr'amor qu'Era ei eth mèn consolament enes penes e perilhs!

Quan eth rei entenec aguestes quèishes amares, se lheuèc e se filèc de cap ath lòc d'a on venguen. Arribèc en ua pòrta caperada damb un tapís. Lheuèc eth tapís, e en un gran salon vedec a un joen qu'ère estirat en un gran lhet. Aguest joen ère fòrça beròi; eth sòn front semblaue ua flor, es sues caròles madeish qu'era ròsa, e ath miei d'ua d'eres i auie ua piga coma ua gota d'ambre nere. Que ja ac didec eth poèta:

Eth joen ei elegant e gentil! es sòns peus de tenebres son tan neri que formen era net! Eth sòn front ei tan blanc qu'illumine era net! Jamès es uelhs des òmes vederen ua hèsta coma er espectacle des sues gràcies!

L'arreconeisheràs entre toti es joeni per çò dera piga qu'a ena ròsa dera sua caròla, precisament dejós d'un des sòns uelhs!

En veder-lo, eth rei, plan content, li didec: “Qu'era patz sigue damb tu!” E eth joen seguic estirat en lhet, amiant un vestit de seda brodat d'aur. Damb un accent de tristesa que semblaue estener-se per tota era sua persona, entornèc era salutacion ath rei e didec: “Ò, senhor, perdona que non me posca lheuar.” Mès eth rei responcec: “Ò, joen! Hè-me saber era istòria d'aguest lac e des sòns peishi de colors, atau coma deth mistèri d'aguest palai e dera causa dera tua solitud e des tues lèrmes.” En entener-lo, eth joen vessèc naues lèrmes que regolejauen pes sues caròles, e eth rei s'estonèc e didec: “Ò joen! qué ei çò que te hè plorar?” E eth joen responcec: “Com non vau a plorar se me veigui en aguest estat?” E eth joen, estirant es mans entath bòrd dera sua tunica, la lheuèc. E alavetz eth rei vedec qu'era mitat inferior deth joen ère de marme, e era auta mitat, des deth melic enquiathe peu deth cap, ère d'un òme. E eth joen li didec ath rei: “Sabetz-vo'n, ò senhor! qu'era istòria des peishi ei ua causa tant extraordinària, que se s'escriuessed damb ua agulha en angle inferior deth uelh, damb era fin de qué toti ac vedessen, serie ua grana leçon entar observaire suenhós.”

E eth joen condèc era istòria que seguís:

Istòria deth joen encantat e des peishi

“Sabetz-vo’ n, ò senhor! qu’eth mèn pair ère rei d’aguesta ciutat. Se cridaue Mahmud, e ère rei des Isles Neres e d’aguestes quate montanhes. Eth mèn pair regnèc pendent seishanta ans, e Dempús s’extinguic ena misericòrdia deth Retribuidor. Dempús dera sua mòrt, que siguí jo sultan e me maridè damb era hilha deth soèr. M’estimaue damb amor tan poderós, que se per edart m’auia de separar d’era non minjaue ne beuie enquia que tornaua. E atau s’estèc jos era mia proteccion pendent cinc ans, enquia qu’un dia venguec en *hammam*, Dempús d’auer manat ath codinèr que premanisse era parva entath nòste sopar. Entrè en palai, e emparant-me en lòc de costum, manè a dues esclaves que me hessen aire damb es ventalhs. Ua se metec en mèn cap e era auta enes pès. Mès, pensant ena abséncia dera mia esposa, me cuelhec era insomnia, e non podí dormir, pr’amar que s’es mèns uelhs se barrauen, era mia anma s’estaue desvelhada. Entení alavetz ara esclaua qu’ère darrèr deth mèn cap que li parlaue d’aguesta sòrta ara que i auie enes mens pès: “Ò, Masauda! Quina malerosa joenessa era deth nòste patron! Quina tristesa entada eth per auer ua esposa coma era nòsta patrona, tan dolenta e tan criminau!” E era auta responc: “Qu’Allà maudide as hemnes adultères! Pr’amar qu’aguesta infama jamès poirà auer un òme melhor qu’eth nòste patron, e totun aquerò, se passe es nets en lhet d’un e de un aute.” E era prumèra esclaua didec: “Eth nòste patron deu èster fòrça impossible quan non ne hè cabau des accions dera sua hemna”. E didec era auta: “Mès, se qué dides? Dilhèu pòt sospechar eth nòste patron çò que hè era? Te penses que la deisharie en libertat d’obrar atau? Te cau saber qu’aguesta perfida li met tostemp quauquarren ena copa que beu eth nòste patron cada net abans d’ajaçar-se. Li met *banj*¹¹ e lo hè dormir damb aquerò. D’aguesta sòrta, non se’n pòt saber d’arren, ne entà on va era, ne çò que hè. Alavetz, Dempús de dar-li a béuer eth *banj*, se vestís e se’n va, en tot deishar-lo solet, e non torne enquiar auba. Quan torne, l’uscle ua causa dejós deth sòn nas entà que la flaire, e atau se desvelhe eth nòste patron deth sòn saunei.”

En moment qu’entení, ò senhor!, çò que didien es esclaves, se cambièc en tenèbres era lum des mèns uelhs. E desiraua arderosament qu’arribèsse era net entà trapar-me de nauèth damb era hilha deth mèn soèr. Fin finau tornèc deth *hammam*. E alavetz se parèc era taula, e siguérem en tot dinar pendent ua ora, autrejant-mos mutuaument de béuer, coma de costum. Dempús demanè eth vin que solia béuer cada net abans d’ajaçar-me, e era m’apressèc era copa. Mès jo que non beuí, plan, e hi veir que me l’apressaua enes mèns pòts, coma de costum, mès lo vessè rapidament pera dubertura dera mia tunica, e de seguit me metí en lhet, en tot hèr veir que dormia. E era didec alavetz: “Dormís! e pro que non te desvelhèsses jamès! Per Allà, que t’è en òdi! E è en òdi enquia e tot era tua imatge, e era mia anma n’ei enquia naut de tot deth tòn tracte”. Dempús se lheuèc, se botèc eth sòn melhor vestit, se perhumèc, se cenhec ua espada e daurint era porta deth palai se n’anèc. De seguit me lheuè jo tanben, e la seguí enquia que gessec deth palai. E trauessèc totes places, e arribèc fin finau enes pòrtes dera ciutat, qu’èren barrades. Alavetz les parlèc as pòrtes en un lenguatge que non comprení, e es barrolhs queigueren e es pòrtes se dauriren, e era gessec. E jo me metí a caminar ath sòn darrèr sense que se n’encuedèssesse, enquia qu’arribèc en uns ticolets formadi per amolonaments de dèishes, e

---

¹¹ narcotic de cannabis

en ua tor coronada per ua copòla e bastida de tòchos. Era entrèc pera pòrta, e jo pugè naut de tot dera copòla, a on i auie ua terraça, e d'aquiu estant me metí a susvelhar-la. E vaquí qu'era entrèc ena cramba d'un nere plan nere. Aguest nere qu'ère òrra, auie eth pòt superior coma era cubertèra d'ua marmita, e er inferior coma era madeisha marmita, ambdús tan penjants, que podie alistar es pèires garonenques entre era arena. Qu'ère poirit de malauties e estirat sus un molon de canes de sucre. En veder-lo, era hilha deth mèn soèr li punèc era tèrra entre es sues mans e eth lheuèc eth cap entada era e li didec: “Malastres sus tu! Com t'as tardat tant? È convidat as neri que s'an begut eth vin e s'an barrejat ja damb es sues aimantes. E jo non è volgut béuer per tòrt tòn.” Era responcec: “Ò patron mèn, estimat deth mèn còr! Non sabes que sò maridada damb eth hilh deth mèn soèr, qu'è en òdi enquia e tot era sua imatge e que m'orrifique èster damb eth? Se non siguesse peth temor de hèr-te mau, harie ja temps qu'auria esbauçat tota era ciutat, qu'en era sonque s'entenerie era votz deth corbàs e der ihon, e ath delà auria transportat es pardies en aute costat deth Caucàs.” E responcec eth nere: “Mentisses infama! Juri per aunor e pes qualitats virils des neri, e pera nòsta infinita superioritat sus es blancs, que se te tornes arrecular un aute còp, a compdar d'aguest dia, refusarè eth tòn tracte e non botarè eth mèn còs dessús deth tòn. Ò perfida traïdora! Solide que t'as arreculat entà assadorar en bèth aute lòc es desirs tòns de hemna. Quina lordèra! Qu'èrs era mès mespredabla des hemnes blanques!” Dempús la metec dejós d'eth, e arribèc entre eri çò qu'arribèc.”

Atau condaue eth prince dirigint-se ath rei. E seguic d'aguesta sòrta:

“Quan entení tota aquera convèrsa e vedí damb es mèns pròpries uelhs aquerò que seguic entre ambdús eth mon se convertic en tenèbres entà jo e non m'en sabí ne a on èra. De seguit era hilha deth mèn soèr s'estarnèc en somics e comencèc a planher-se umilament entre es mans deth nere, e li didie: “Ò estimat mèn, orgulh deth mèn còr! que non è ad arrés senon a tu! Se me hesses enlà me moriria! Ò amor mèn! Lum des mèns uelhs!” E non cessèc enes sòns plors ne enes sues supliquees enquia que l'auec perdonat. Alavetz, plia d'alegria, se lheuèc, se treiguec es vestits, enquia e tot es cauces, e se quedèc totafèt nuda. E didec dempús: “Patron mèn, pòs neurir ara tua esclaua?” E responcec eth nere: “Lhèua era cubertèra dera caceròla, aquiu traparàs un aguisat de uassi d'arrats, que t'agradarà. En aguesta gèrla que ves aquiu i a *buza*¹² e te la pòs bèuer.” E era mingèc e beuec e anèc a lauar-se es mans. Dempús s'ajacèc en molon de canes, e complètement despolhada s'agarrèc ath nere, en tot caperar-se damb uns pelhòts infèctes.

En veir totes aguestes causes que hège era hilha deth mèn soèr, non me podí tier mès, e baishant dera copòla e calant-me ena cramba, cuelhí era espada qu'amiaue era hilha deth mèn soèr, decidit a aucir-les as dus. E comencè per herir prumèr ath nere, en tot foter-li un talh en còth e me pensè qu'auie perit...”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada veiguec aproximar-se eth maitin, e se carèc discrètament. E quan ludec eth maitin, Schahriar entrèc ena sala de justícia, e eth *divan* siguec plen enquiat finau deth dia. Dempús eth rei tornèc en palai e

---

¹² beuenda fermentada, plan apreciada pes neri

Doniazada li didec ara sua fraia: “Te prègui que seguisques eth tòn relat.” E era responec: “De tot còr, e damb er aumenatge degut”.

Mès quan arribèc era ueitau net

Schahrazada didec:

Me n’è sabut, ò rei afortunat! de qué eth joen encantat li didec ath rei:

“En herir ath nere entà talhar-li eth cap, talhè efectiuament era sua pèth e era sua carn, e credí que l’auia aucit, pr’amor que deishèc anar un arranguilh orrible. E a compdar d’aguest moment, arren sai de çò que se passèc. Mès a londeman vedí qu’era hilha deth men soèr s’auie bracat eth peu e s’auie vestit de dòu. Dempús me didec: “Ò hilh deth mèn soèr! Non censures çò que jo hèsqui, donques que vengui de saber-me’n que s’a mòrt era mia mair, qu’ath mèn pair l’an aucit ena guèrra santa, qu’un des mèns frairs a perit d’ua picadura d’escorpion e qu’er aute s’auie demorat enterrat jos es roïnes d’un edifici; per tant, qu’è pro motius entà plorar e aclapar-me.” Hènt veir que la credia, li didí: “Hè çò que creigues mès convenient, donques que non t’ac vau a enebir.” E s’estèc embarrada en sòn dòu, damb es sues lèrmes e damb es sues escometudes de dolor pendent un an, des deth sòn començament enquiat sòn finau. E, passat er an, me didec: “Desiri bastir entà jo ua hòssa en aguest palai, aquiu poirè isolar-me damb era mia solitud e es mies lèrmes, e la cridarè era Casa deth Dòu.” E jo li didí: “Hè çò que creigues mès convenient”. E manèc bastir aguesta Casa deth Dòu, coronada per ua copòla, e auent en sosterranh coma ua sòrta de hòssa. Dempús transportèc aquiu ath nere, que non auie mòrt, pr’amor que solet auie quedat malaut e aflaquit, encara qu’en realitat ja non li podie servir d’arren ara hilha deth mèn soèr. Mès aquerò non l’empedie bèuer de contunh vin e *buza*. E des deth dia que lo herí non podie parlar e seguie viuent, donques qu’encara non auie arribat era sua ora. Era l’anaue a veir cada dia, entrant ena copòla, e sentie ath sòn costat escometudes de plors e de holia, e li daue beuendes e condiments. Atau actuèc, pendent eth dia e era net, e pendent tot un nau an. Jo qu’auí paciència pendent aguest temps; mès un dia, entrant ara imprevista ena sua cramba, l’entení plorar e gratar-se era cara, e díder amarament aguesti vèrsi:

Partires, ò plan estimat mèn! e è abandonat as òmes e visqui ena solitud, perque eth mèn còr non pòt estimar arren des de que partires, Ò plan estimat mèn!

Se tornes a passar près dera tua estimada, recuelh se te platz es sues despolhes mortaus, en rebrembe dera sua vida terrenau, e balha-les eth repaus dera hòssa a on tu volgues, mès apròp tòn, se tornes a passar près dera tua estimada!

Qu’era tua votz se’n brembe deth mèn nòm de d’auti tempsi entà parlar-me ena hòssa! Ò, mès ena mia hòssa sonque enteneràs eth trist son des mèns uassi en tumar es uns contra es auti!

Quan auec acabat eth sòn planh, desgainè era espada, e li didí: “Ò traïdora! solet parlen atau es infames que reneguen des sòns amors, e cauishiguen era afeccion.” E lheuant eth braç me premania a herir-la, quan era, desnishant alavetz qu’auia estat jo eth que heric

ath nere, se metec de pès, prononcièc ues paraules misterioses, e didec: “Pera vertut dera mia magia, qu’Allà te convertisque en mitat pèira e mitat òme.” E de seguit, senhor, me quedè coma me ves. E ja non posqui valer-me ne hèr un movement, de sòrt que non sò ne mòrt ne viu. Dempús de botar-me en tau estat, encantèc es quate isles deth mèn règne, en tot convertir-les en montanhes damb aguest lac ath miei d’eres. E as mèns subdits les transformèc en peishi. Mès que non ei tot. Cada dia me torture en tot foetar-me damb ua correja, damb cent foetades, enquia que me hè sagnar. E dempús me bote sus es carns ua camisa de crin, en tot caperar-la damb era ròba.”

Eth joen s'estarnèc a plorar e recitèc aguesti vèrsi:

Demorant era tua senténcia e era tua justícia, ò Senhor mèn! patisqui pacientament donques qu’ei aguesta era tua volontat!

Mès m'estofen es mèns malastres.! e solet posqui acodir a tu, ò Senhor! ò Allà, adorat peth nòste benedit Profeta!

Eth rei li didec alavetz ath joen: “Qu’as hijut ua pena as mies penes; mès ditz-me: a on ei aguesta hemna? E responec eth joen: “Ena hòssa, a on ei eth nere, dejós dera copòla. Cada dia vie en aguesta cramba, me despolhe, e me fot cent foetades, plori e cridi, sense poder hèr un movement entà defener-me. Dempús de martirizar-me, se’n va ath costat deth nere, en tot hèr-li a vier vins e licors boridi”. Alavetz exclamèc eh rei: “Ò excellent joen! Per Allà! Te vau a hèr un favor tan memorable que, dempús dera mia mòrt, passarà ath domèni dera Istòria.” E ja non higec arren mès, e seguic era convèrsa enquia que s’apressèc era net. Dempús se lheuèc eth rei e demorèc qu’arribèsse era ora nueitiua des bruishes. Alavetz se despoltèc, tornèc a cenger-se era espada, e se n’anèc entath lòc a on se trapaue eth nere. Que i auie aquiu candèles e petites halhes penjades e tanben perhums, encens e diuèrses pomades. Se n’anèc dret de cap ath nere, lo heric, lo trauessèc, li hec vomellar era anma. De seguit se lo botèc ena espatla, e lo lancèc ath hons d’un potz que i auie en jardin. Dempús tornèc ena copòla, se vestic damb era ròba deth nere e se passegèc pendent un instant peth sosterranh, tremolant ena sua man era espada completament nuda.

Passada ua ora, era desvergonhada bruisha arribèc ena cramba deth joen. A penes auec entrat, despoltèc ath hilh deth sòn soèr, agarrèc eth foet e comencèc a picar-lo. Alavetz eth cridaue: “Non me hèsques patir mès! Que ja ei pro eth mèn malastre! Cuelh pietat de jo!” Era responec: “L’aueres tu de jo? Respectères ath mèn aimant? Atau, donc, tè! tè!” Dempús li botèc era tunica de crin en tot meter-li era auta ròba peth dessús, e de seguit partic entara cramba deth nere, en tot hèr-li a vier eth vin e es plantes borides. E en entrar dejós dera copòla, se metec a plorar e preguèc: “Ò patron mèn, parla-me, hème enténer era tua votz!” E recitèc dolorosament aguesti vèrsi:

Ò còr mèn! s’ha de tardar guaire aguesta separacion tan angoniosa? Er amor que me traspassères qu’ei un torment que depasse es mies fòrces! enquia quan seguiràs hugent de jo? Se solet volies eth mèn dolor e eth mèn amarum, que seràs eròs, pr’amor que pro que s'an complit es tòns desirs!

Dempús se petèc en somics e tornèc a implorar: “Ò patron mèn! Parla-me, que jo t’entena”. Alavetz eth supausat nere botgèc era lengua e commencèc a imitar eth parlar des neri: “Que non i a fòrça ne poder sense era ajuda d’Allà!” Era bruisha, en enténer parlar ath nere Dempús de tant de temps, lancèc un crit d’alegria e queiguec estavanida, mès lèu se remetec, e didec: “Qu’ei qu’eth mèn patron ei ja guarit?” Alavetz eth rei, simulant era votz e hènt-la mès febla, didec: “Ò miserabla libertina! Non te merites que te parla.” E era didec: “Mès, per qué?” E eth responec: “Perque tostemp ès en tot castigar ath tòn marit, e eth cride, e aquerò me trè era sòn pendent tota era net enquiathe maitin. Autrament, jo ja auria recuperat es mies fòrcess. Aquerò precisament m’empedís responer-te.” E era didec: “Donques que tu m’ac manes, lo vau a desliurar der estat que se trape.” E eth responec: “Òc, desliura-lo, e recuperaram era tranquillitat.” E didec era bruisha: “T’escoti e t’aubedisqui”. Dempús gessec dera copòla, anèc entath palai, cuelhec ua tassa de coeire plia d’aigua, prononcièc ues paraules magiques, e era aigua commencèc a borir coma borís ena caceròla. Alavetz li lancèc un shinhau d’aigua ath joen, e li didec: “Pera fòrça deth mèn conjur, te mani que gesques d’aguesta forma e que recuperes era forma primitiu!” E eth joen se voludèc tot, se metec de pès, e exclamèc erós en veder-se liure: “Que non i a mès Diu qu’Allà e Mohamed ei eth Profeta d’Allà!” E era didec: “Ve-te’n, e non tornes per aciu, pr’amar que t’aucirè!” E l’ac didec ena cara. Alavetz eth joen se n’anèc des sues mans. E vaquí tot çò restacat ada eth.

Per çò que hè ara bruisha, tornèc de seguit ena copòla, baishèc en sosterranh, e didec: “Ò patron mèn! lhèua-te, que te veiga jo!” E eth rei responec plan feblament: “Encara non as hèt arren. Rèste ua auta causa entà que recupera era tranquillitat. Que non as suprimit era causa principau des mèns maus”. E era didec: “Ò, estimat mèn! quina ei era causa principau?” E eth rei responec: “Aguesti peishi deth lac, es abitants dera anciana ciutat e des quate isles, non dèishen de trèir eth cap dera aigua, a mieja net, entà lançar imprecacions contra tu e contra jo. E aguest ei eth motiu de qué non recuperà jo es fòrcess. Desliura-les, donc. Alavetz poiràs vier a dar-me era man e a ajudar-me a lheuar-me, donques que solide ja aurè tornat ena mia santat.”

Quan era bruisha entenec aguestes paraules, que credie deth nere, exclamèc fòrça alègra: “Ò patron mèn! que boti era tua voluntat sus eth mèn cap e es mèns uelhs!” E invocant eth nòm de Bismillah, se lheuèc plan erosa, se metec a córrer, arribèc en lac, cuelhec un shinhau d’aigua e…

En aguest moment dera narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era nauau net

Era didec:

Que me n’è sabut, ò rei afortunat! que quan era bruisha cuelhec un shinhau d’aigua e prononcièc ues paraules misterioses, es peishi comencèren a agitar-se, quilhant eth cap, e acabèren per convertir-se en hilhs d’Adam, e ena madeisha ora se desliurèc era magia que tenguie as abitants dera ciutat. E era ciutat se convertit en ua poblacion florissenta

damb magnifics mercats ben bastidi e cada abitant se metec a hèr eth sòn mestier. E es montanhes tornèren a èster isles coma en d'auti tempsi. E vaquí tot çò qu'auec sus tot aquerò. Per çò que hè ara bruisha, aguesta tornèc ath costat deth rei, e coma lo tengue peth nere, li didec: “Ò estimat mèn! Balha-me era tua man generosa entà punar-la.” E eth rei responec en votz baisha: “Aprèssa-te mès a jo.” E era s'apressèc. E eth rei cuelhec de pic era sua espada e li trauessèc eth pièch damb tau fòrça qu'era punta li gessec pera esquia. Dempús, fotent-li un talh, l'esmiegèc.

Hèt aquerò, gessec ara cèrca deth joen encantat que lo demoraue de pès. Alavetz lo felicitèc peth desencantament, e eth joen li punèc era man e li balhèc coraument es gràcies. E li didec eth rei: “Te'n vòs anar ena tua ciutat, o acompanhar-me ena mia?” E eth joen responec: “Ò rei des tempsi! Sabes guaira distància i a d'aciu enquiarà tua ciutat?” E didec eth rei: “Dus dies e miei”. Alavetz li didec eth joen: “Ò rei, s'es esclipsat, desvelha-te. Entà anar ena tua capitau tieràs, damb era voluntat d'Allà, tot un an. S'arribères aciu en dus dies e miei, siguec pr'amor qu'aguesta poblacion ère encantada. E, tè, ò rei! que non me voi separar de tu ne tansevolh er instant que se tarde un parpelejament.” Eth rei s'alegrèc d'entener-lo e didec: “Laudem a Allà qu'a dispausat que te trapèssa en camin! A compdar d'aué seràs eth mèn hilh, donques qu'Allà non me n'a volgut dar enquia ara.” E se lancèren enes braci d'un e d'aut e s'alegrèren ar arràs d'alegría.

Se fileren alavetz entath palai deth rei qu'auie estat encantat. E eth joen les anoncièc as notables deth règne qu'anaue a partir entà ua peregrinacion ena Meca. E hèti es preparatius de besonh, qu'eth sòn còr desiraue tornar en sòn país, que d'eth n'ère absent hège un an. Partiren, donc, amiant cinquanta esclaus cargadi de presents. E non deishèren de viatjar dia e net pendent un an sancer, enquia qu'aubirèren era ciutat. Eth visir gessec damb es soldats ar encontre deth rei, plan satisfèt dera sua tornada, donques que ja cranhie non tornar-lo a veir. E es soldats s'apressèren, e punèren era tèrra entre es sues mans, e li desirèren era planvenguda. E entrèc en palai e se seiguec en tron. Dempús cridèc ath visir e li condèc tot çò que s'auie passat. Quan eth visir se'n sabec dera istòria deth joen, lo felicitèc peth sòn desencantament e era sua sauvacion.

Mentretant, eth rei gratifiquèc a moltes personnes, e Dempús li didec ath visir: “Que vengue aqueth pescador qu'en d'auti tempsi me hec a vier es peishi.” E eth visir manèc cridar ath pescador qu'auie estat era encausa deth desencantament des abitants dera ciutat. E quan se presentèc l'ordenèc eth rei que s'apressèsse, e l'autregèc vestits d'aunor, en tot preguntar-li sus era sua manèra de víuer e s'auie hilhs. Eth pescador didec qu'auie un hilh e dues hilhes. Alavetz eth rei se maridèc damb ua des sues hilhes, e eth joen se maridèc damb era auta. Dempús eth rei sauvèc ath pescador ath sòn costat e lo nomentèc tresorèr generau. De seguit manèc ath sòn visir ena ciutat deth joen, plaçada enes isles Neres, e lo nomentèc sultan d'aqueres isles, en tot acompanhar-lo es cinquanta esclaus damb nombrosi vestits d'aunor entà toti aqueri emirs. Eth visir, en dider-se adiu, punèc ambdues mans deth sultan e gessec entath sòn destin. E eth rei e eth joen seguiren amassa, plan erosi damb es sues esposes, es dues hilhes deth pescador, gaudint ua vida d'erosa tranquillitat e corau esvagament. E eth pescador, nomenat

tresorèr generau, s'enriquit fòrça e venguec a èster er òme mès ric deth sòn temps. E cada dia vedie as sues hilhes, qu'èren'espouses de reis. E en tau estat, Dempús de nombrosi ans, venguec a visitar-les era Separadora des amics, era Inevitabla, era Silenciosa, era Inexorabla! E eri moriren!

Mès non vos pensetz qu'aguesta istòria, seguic Schahrazada, sigue mès meravilhosa qu'era deth messatgèr.

Istòria deth messatgèr e des tres daimasèles

Que i auie ena ciutat de Bagdad un òme qu'ère fradin e ath delà mosso d'encargues.

Un dia, mentre ère en mercat, guiterosament apuat en sòn cabàs, se posèc ath sòn dauant ua hemna damb un ample mantèl de tela de Mosul, en seda semiada de ludentors d'aur e folradura de brocat. Lheuèc un shinhau eth petit vel dera cara e apareisheren per dejós dus uelhs neri, damb longues pestanhes, e quines paupetes!. Qu'ère beròia, es sues mans e es sòns pès molt petits, e auie, ara fin, un ensem de perfèctes qualitats. E didec damb era sua votz doça: “Ò messatgèr! cuelh eth cabàs e seguis-me.” E eth messatgèr, plan estonat, non sabec s'ac auie entenut ben, agarrèc eth cabàs e seguic ara joena enquia que s'arturèc ena pòrta d'ua casa. Piquèc e gessec un *nusrani*¹³, que per un dinnar li balhèc ua mesura d'olives, e era les botèc en cabàs, en tot dider-li ath mosso: “Hè-te a vier aquerò e seguis-me”. E eth messatgèr exclamèc: “Per Allà! Benedit dia!” E cuelhec un aute còp eth cabàs e seguic ara joena. E vaquí que s'arturèc aguesta ena frutaria e crompèc pomes de Siria, codonhs osmani, persecs d'Oman, gensemins d'Alepo, nenufars de Damasc, cogombres deth Nil, limons d'Egipte, cidres sultanís, baies de mirta, flors d'olivèr, anemones ròies de color de sang, violetes, flors de miugrana e lauanetes. E ac botèc tot en cabàs deth messatgèr, e li didec: “Amia'c tot”. E eth ac amièc e la seguic, enquia qu'arribèren ena carnisseria, a on didec era joena: “Talha dètz tròci de carn.” E eth carnißèr talhèc es dètz tròci, e era les enrodèc en huelhes de platanèr, les metec en cabàs e didec: “Amia'c, ò messatgèr!” E eth ac amièc atau e la seguic, enquia que trapèc a un vendeire d'amèlhes, ath quau era joena li crompèc tota sòrta d'amèlhes en tot dider-li ath mosso: “Amia'c e seguis-me” E carguèc un aute còp eth cabàs e la seguic, enquia arribar ena botiga d'un confitèr, e aquiu crompèc era, ua plata e la curbic de tot çò qu'auie ena confiteria: grasilhats de sucre damb boder, galetes velotades perhumades damb musc e deliciosament farcides, bescuèits cridadi *sabun*, pastissi, còques de limon, confitures saboroses, doci cridadi *muchabac*, entrepans uets cridadi *lucmet-el-kadí*, d'auti qu'eth sòn nòm ei *assabihzeinab*, hèts damb boder, mèu e lèit. Dempús placèc totes aguestes goludaries ena plata, e era plata dessús deth cabàs. Alavetz eth messatgèr didec: “Se m'auesses avisat auria logat ua mula entà cargar tantes causes.” E era joena arric en entener-lo. Dempús s'arturèc ena casa d'un destillador e crompèc detz classes d'aigua: de ròses, d'iranges e fòrça d'autas, e diuèrses beuendes embriagadores, atau coma un isòp entà hèr aspersions d'aigua, grans d'encens macho,

¹³ nòm dat pes arabs as cristians

arrames d'aloè, ambre gris e musc, e fin finau candèles de cera d'Alexandria. Tot ac metec en cabàs e li didec ath mosso: "Amia eth cabàs e seguis-me." E eth mosso la seguic, amiant tostemp eth cabàs, enquia qu'era joena arribèc en un palai, tot de marme, damb un gran pati que daue entath jardin pera part deth darrèr. Tot qu'ère plan luxuós, e eth lumedan auie dues huelhes d'eben ornades damb plaques d'aur ròi.

Era joena piquèc, e es dues huelhes dera pòrta se dauriren. Eth messatgèr vedec dempús qu'auie daurit era pòrta ua auta joena, qu'eth sòn pòrt, elegant e graciós, ère un vertadèr modèu, mès que mès per çò des sòns pièchs redons e gessents, era sua gentila portadura, era sua beresa, e totes es perfeccions deth sòn tipe e de tot çò d'aute. Eth sòn front ère blanc coma era prumèra lum dera lua, es sòns uelhs coma es uelhs des gasèles, es sues celhes coma era lua creishenta deth Ramadan, es sues caròles coma anemones, era sua boca coma eth sagèth de Soleiman, eth sòn ròstre coma eth plen dera lua quan ges, es sòns dus pièchs coma milgranes bessones. Per çò que hè ath sòn vrente joen, elastic e flexible, s'amagaue jos era ròba coma ua carta apreciada jos eth ròtle que l'enròde. Plan per aquerò, ara sua vista, notèc eth mosso que se l'anaue er esme e qu'eth cabàs li queiguie en solèr. E se didec entada eth: "Per Allà! Ena mia vida è auut un dia tan benedit coma eth d'aué!"

Alavetz, aguesta joena tant admirabla li didec ara sua fraia era proveïdora e ath messatgèr: "Entratz, e qu'era acuelhuda aciu sigue entà vosati tant ampla coma agradiua!"

E entrèren, e vengueren en ua sala espaciosa que daue tath pati, ornada damb brocats de seda e d'aur, plia de luxuosi móbles damb incrustacions d'aur, vasi, fautulhs estampadi, cortines e uns armaris suenhosament barradi. Ath miei dera sala i auie ua jaça de marme incrustat damb pèrles e esplendorosa peireria, caperat damb un baldaquin de satin ròi. Sus era i auie estenuda ua mosquitèra de fina gasa, tanben ròia, e en lhet i auie ua joena de meravilhosa beresa, damb uelhs babilonics, ua portadura eleganta coma era letra *aleth*, e un ròstre tan beròi, que lo podie envejar eth solei luminós. Qu'ère ua estela ludenta, ua nòbla beresa d'Arabia, coma didec eth poèta:

Aqueth que mesure eth tòn cossatge, ò joena! e lo compare pera sua beresa damb era delicadesa d'ua arrama flexibla, jutge enganhosament a maugrat deth sòn talent! Pr'amor qu'era tua elegància non a parièr, ne eth tòn còs un frair!

Pr'amor qu'era arrama solet ei beròia en arbe e en tot èster nuda! Mentre que tu ès beròia de quinsevolh manèra e es ròbes que te capèren son solet ua delicia mès!

Alavetz era joena se lheuèc, e arribant ath costat des sues fraies, les didec: "Per qué vos estatz quietes? Treiguetz era carga deth cap d'aguest òme." E alavetz entre es tres l'aleugeriren deth pes. Uedèren eth cabàs, meteren cada causa ath sòn lòc, e autrejant-li dus dinnars ath messatgèr, li dideren: "Ò messatgèr vira era cara e entorna de seguit". Mès eth mosso guardaue as joenes, encantat per tanta beresa e tanta perfeccions, e pensau qu'en tota era sua vida non auie vist arren de semblable. Ça que la, li choqueu que non i auesse cap òme ena casa. De seguit se fixèc en çò qu'auie aquiu de beuendes,

frutes, flairoses flors e d'autes causes bones, e admirat enquiat hò limit dera admiracion, non auie eth mendre desir d'anar-se'n.

Alavetz era màger des joenes li didec: “Per qué non te'n vas? Qu’ei que te sembla pòc çò que t’auem pagat?” E se virèc entara sua fraia, era qu’auie hèt era crompa, e li didec: “Balha-li un aute dinnar” Mès eth messatgèr repliquèc: “Per Allà, senhores mies! Era mia paga que sòl èster era centessima part d’un dinnar per çò que non m’ha semblat escassa era paga. Mès eth mèn còr qu’ei pendent de vosates. E me pregunti se quina deu èster era vòsta vida, donques que viuetz en solitud e non i a òme que vos accompanhe. Non sabetz qu'un minaret solet vau quauquarren quan ei un des quate dera mesquita? Mès, ò senhores mies! que non ètz que tres, e vos manque eth quatau. Ja sabetz qu’era felicitat des hemnes jamès ei perfècta se non se junhen damb es òmes. E, coma ditz eth poèta, un acòrd non serà jamès armoniós se non s’amassen quate esturments: era arpa, eth laüt, era citara e era flaüta. Vosates, ò senhores mies! solet ètz tres, e vos manque eth quatau esturment: era flaüta. Jo que serè era flaüta, e me comportarè coma òme prudent, plen de sagacitat e d'intelligéncia, artista adreit que sap sauvar un secret!”

E es joenes li dideren: “Ò messatgèr! Qu’ei que non sabes qu’èm vèrges? Plan per aquerò auem pòur de fidar-mos de quauquarren. Pr’amor qu’auem liejut çò que diden es poètes: “Maufida de tota confidéncia, donques qu'un secret revelat ei secret perdut.”

Mès eth messatgèr exclamèc: “Juri pera vòsta vida, ò senhores mies! que jo sò un òme prudent, segur e leiau! È liejut libres e è estudiat cronicas. Sonque condi causes agradiues, en tot carar-me suenosament es causes tristes. Qu’actui tostemp coma ditz eth poèta:

Solet er òme ben dotat sap sauvar eth secret! Solet es melhors entre es òmes saben complir es dues promeses!

Jo embrari es secrets en ua casa de fòrts barrolhs, a on era clau ei perduda e era pòrta ei sagerada!

E escotant es vèrsi deth messatgèr, fòrça d'autes estròfes que recitèc e es dues improvisacions rimades, es tres joenes se padeguèren; mès entà non cedir de seguit, li dideren: “Te cau saber, ò messatgèr! qu’en aguest palai auem despenuçat es sòs en granes quantitats. Amies tu ath dessús bèra causa entà indemnizar-mos? Solet te pojram convidar damb era condicion de qué despenes fòrça aur. Dilhèu non ei eth tòn desir d'estar-te damb nosates, d'acompanhar-mos a béuer, e mès que mès de hèr-mos velhar tota era net, enquia qu’era auròra banhe es nosti ròstres?” E era màger des damaisèles higec: “Amor sense sòs que non pòt servir de bon contrapès en platet dera balança”. E era qu’auie daurit era pòrta didec: “Se non as arren, ve-te'n sense arren.” Mès en aqueuth moment intervenguec era proveïdora, e didec: “Ò fraies mies! Deishem aquerò, per Allà! donques qu’aguest gojat en arren mos a d'amendrir eth dia. Ath delà, quinsevolh aute òme non aurie auut damb nosates tau moderacion. E quan li tòque pagar ada eth, jo ac harè en sòn lòc.”

Alavetz et messatgèr s'alegrèc fòrça, e li didec ara que l'auie defenut: “Per Allà, a tu te deui eth prumèr guanh deth dia”. E dideren es tres: “Demora-te, ò messatgèr! e t'auram sus es nòsti caps e sus es nòsti uelhs.” E de seguit era proveïdora se lheuèc e s'ajustèc eth cinturon. Dempús premanic es veires, clarifiquèc eth vin per decantacion, premanic eth lòc qu'en eth s'auien d'amassar en estanh, e se hec a vier aquiu tot çò que podien auer de besonh. Dempús aufric eth vin e totes se seigueren, e eth messatgèr ath miei d'eres, en vertige, donques que se pensaue qu'ère en tot soniar.

E vaquí qu'era proveïdora aufric era gèrla deth vin e toti aupliren era copa e la beueren, e atau per dusau e tresau viatge. Dempús era proveïdora l'aumplic de nauèth e la presentèc as sues fraies, e dempús ath messatgèr. E eth messatgèr, extasiat, improvisèc aguesta rima:

Beu aguest vin! Eth qu'ei era causa de tota era nòsta alegria! Eth da ad aqueth que lo beu fòrça e salut! Eth ei eth solet remèdi que guarís toti es maus!

Arrés beu eth vin, origina de tota alegria, sense sénter es emocions mès agradiues! Era embriaguesa ei era soleta causa que pòt assadorar-mos de voloptuositat!

Dempús punèc es mans des tres damaisèles, e uedèc era copa. De seguit, en tot apressar-se ara màger, li didec: “Ò senhora mia! Que sò eth tòn esclau, era tua causa e era tua proprietat!” E recitèc aguestes estròfes en aunor sòn:

Ena tua pòrta demore de pès un esclau des tòns uelhs, dilhèu eth mès umil des tòns esclaus!

Mès coneish ara sua patrona! Eth se'n sap dera sua generositat e des sòns beneficis! e mès que mès, se'n sap de com l'ac a d'arregraïr!

Alavetz era li didec en tot aufrir-li era copa: “Beu, amic mèn! qu'era beuenda te profite e te queigue ben. Qu'era te balhe fòrces entath camin dera vertadèra salut.”

Eth messatgèr cuelhec era copa, punèc era man dera joena, e ua votz doça e modulada cantèc en votz baisha aguesti vèrsi:

Jo l'aufrisqui ara mia amiga un vin ludent coma es sues caròles, caròles tan luminoses, que solet era claretat d'ua ahlama se poirie comparar damb era sua esplendida vida!

Era se digne acceptà'c, mès me ditz, plan alegra: “Com vòs que beua es mies pròpries caròles?” E jo li digui: “Beu, ò ahlama deth mèn còr! Aguest licor son es mies lèrmes, eth sòn color ròi era mia sang, e era sua barreja ena copa ei tota era mia anma.”

Alavetz era joena cuelhec era copa des mans deth messatgèr, e se la hec a vier enes pòts e dempús venguec a sèir-se ath costat des sues fraies. E toti comencèren a cantar, a dançar e a jogar damb es flors esquistes. E mentretant, eth mosso les abraçaue e les punaue. E ua li dirigie trufaries, ua auta l'apressaue entada era, e era auta li picaua damb es flors. E seguiren beuent, enquia qu'eth vin les pugèc en cap. Quan eth vin regnèc complètament, era joena qu'auie dubèrt era pòrta, se lheuèc, se treiguec era ròba e se

quedèc nuda. E en un bot fotec eth sòn còs en estanh, e se metec a jogar damb era aigua, s'aumplic d'era era boca e esposquèc rambalhosament ath messatgèr. Aquerò non l'empedie qu'era aigua corresse per toti es sòn membres e per entre es sues cueishes joenes. Dempús gessec der estanh, se lancèc sus eth pièch deth messatgèr, e estirant-se dempús capensús didec senhalant era causa plaçada entre es sues cueishes:

“Ò estimat mèn! Sabes se com se cride açò?” E responec eth mosso: “A!...A!... Normaument, se sòl cridar era casa dera misericòrdia.” Mès era exclamèc: “A! a! Non te hè vergonha era tua ignorància?” E l'agarrèc deth còth e comencèc a foter-li còps. Alavetz didec eth: “Qu'ei pro! Qu'ei pro! Se cride era vulva.” E repetic era: “Tanpòc ei atau”. E eth messatgèr didec: “Donques eth tòn tròç deth darrèr.” E era repetic: “Ua auta causa” E didec eth: “Qu'ei eth tòn abelhard.” Mès era, en entener-lo, pataquegèc ath joen damb tau fòrça que l'engarrapèc era pèth. E alavetz eth li didec: “Plan, donc, ditz-se me com se cride.” E era responec: “Era alfabrega des ponts”. E exclamèc eth mosso: “Ara fin! Laudat sigue Allà! E qu'eth te sauve, ò alfabrega mia des pònts!”

Dempús tornèc a circular era copa e era subcopa. Ara seguida era dusau joena se despolhèc e se calèc en estanh, e hec madeish qu'era sua fraia. Gessec dempús, se lancèc ena hauda deth mosso, e senhalant damb eth sòn dit es sues cueishes, e era causa plaçada entre eres, preguntèc: “Quin ei eth nòm d'aquerò, lum des mèns uelhs?” E eth didec: “Era tua henuda” Mès era exclamèc: “Quines paraules tant abominables ditz aguest òme!” E li fotec un boet damb tanta fòrça, que tremolèc tota era sala. E dempús didec eth: “Alavetz serà era alfabrega des pònts.” Mès era repliquèc: “Que non ei aquerò, non ei aquerò!” E lo tornèc a pataquejar. Alavetz preguntèc eth mosso: “Donques quin ei eth sòn nòm?” E responec era: “Eth sesam polit.” E eth exclamèc: “Que siguen entà tu, ò eth mès polit des sesams!, es melhores benediccions.”

Dempús se lheuèc era tresau joena, se despolhèc e se metec en estanh, a on hec coma es sues fraies, e dempús se vestic, e s'anèc a estirar entre es cames deth messatgèr, e li didec, en tot senhalar es sues parts delicades: “Endonvia eth sòn nòm.” Alavetz eth didec: “Se cride açò, se cride çò d'aute.” E enumerant damb es dits dera man, didie: “Er estornèl mut, eth conilh sense aurelhes, eth poric sense votz, eth pair dera blancor, era hònt des gràcies.” E fin finau, ara vista des sues protestes, acabèc per preguntar-li, entà que non lo pataquegèsse mès: “Quin ei eth sòn nòm?” E era responec: “Eth *khan*¹⁴ d'Aby-Mansur.”

Alavetz eth messatgèr se lheuèc, se treiguec es sòns vestits e se metec ena aigua. E era sua esquia nadaue majestuosa ena superfície! Se lauèc tot eth còs, coma s'auien lauat es daimasèles, e dempús gessec deth banh e venguec a calar-se ena hauda dera mès joena, apuèc es pès ena hauda dera auta fraia, e en tot senhalar era sua virilitat, li preguntèc ara màger de totes: “Sabes, ò sobeirana mia! se quin ei eth sòn nòm?” En entèner aguestes paraules es tres se meteren a arrir tant a gust, que queigueren de cu, e exclamèren: “Era tua verga!” E eth didec: “Non ei aquerò, non ei aquerò.” E a cada ua li fotèc ua nhacada. Alavetz dideren: “Eth tòn esturment!” E eth responec: “Tanpòc ei aquerò.” E a cada ua

¹⁴ ostau

li fotec ua pecigada ena popa. E eres, estonades, repliquèren: “Plan qu’ei eth tòn esturment, donques qu’ei caud; e ei era tua verga, pr’amor que se botge.” E eth mosso seguie remint damb movements deth sòn cap, e Dempús les punaue, les mossegaue, les pecigaue e les abraçaue, e eres arrien a tot plen, enquia qu’acabèren per dider-li: “Com se cride, donc?” Alavetz eth meditèc pendent un moment, se guardèc entre es cueishes, guinhèc es uelhs, e senhalant eth sòn penis, didec: “Ò, senhores mies! que vatz a enténer çò que m’acabe de díder aguest mainatge: “Me criden eth macho poderós e sense crestar, que peish era alfabrega des pònts, se deleite damb racions de sesam polit e se lotge en ostau d’Aby-Mansur.”

E ariren es tres tan rambalhosament quan l’enteneren, que de nauèth queigueren de cu. Dempús seguiren beuent ena madeisha copa enquia que comencèc a escurir. Es joenes deishèren alavetz ath messatgèr: “Ara vira era cara e vè-te’n, e d’aguesta manèra veiram era amplada des tues espatles.” Mès eth mosso exclamèc: “Per Allà, senhores mies! Que li serie mès aisit ara mia anma géssei deth còs, qu’a jo deishar aguesta casa! Amassem aguesta net damb eth dia, e deman poirà cada un anar ara cèrca deth sòn destin peth camin d’Allà!” Alavetz intervenguec de nauèth era joena proveïdora: “Fraies, per vida vosta, convidem-lo a passar era net damb nosates e mo n’arriram fòrça damb eth, donques qu’ei ua mala persona sense pudor e ath delà plan graciós.” E li dideren alavetz ath messatgèr: “Que pòs passar era net aciu, damb era condicion de qué sigues jos eth nòste domèni e non demanes cap explicacion sus tot aquerò que veigues o se passe.” E eth responèc: “Que sigue atau, ò senhores mies!” E eres higeren: “Lheua-te e lieg tot çò qu’ei escrit dessús dera pòrta.” E eth se lheuèc, e ath dessús dera pòrta vedec aguestes paraules, escrites damb letres d’aur: *Non parles jamès de çò que non t’impòrte, se non, enteneràs causes que non t’agraden.*

E eth messatgèr didec: “Ò, senhores mies! vos meti coma testimòni de qué non è de parlar de çò que non m’impòrte.”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era dètzau net

Doniazada didec: “Ò, fraia mia!, acaba era narracion!” E Schahrazada contestèc: “Damb plaser, e coma un déuer de generositat.” E seguic:

Me n’è sabut, ò rei poderós! que quan eth messatgèr les hec era sua promesa as joenes, se lheuèc era proveïdora, placèc era parva dauant des convidats, e toti mengèren agradiuament. Dempús d’iquerò aluguèren es candèles, usclèren hustes flairoses e encens, e tornèren a béuer e a minjar totes es lecaries crompades en mercat, mès que mès eth messatgèr, qu’ath madeish temps recitaue vèrsi, barrant es uelhs mentre recitaue botjant eth cap. De ressabuda, s’enteneren fòrts còps ena pòrta, çò que non les trebolèc des sòns plasers, mès, a tot darrèr, era mendre des joenes se lheuèc, venguec ena pòrta, e Dempús entornèc e didec: “Be ne serà de plia era nòsta casa aguesta net, donques que

vengui de trapar ena pòrta a tres *ahjam*¹⁵ damb es barbes arrasades e bòrnis deth uelh quèr. Qu’ei ua coïcidéncia estonanta. È vist de seguit qu’èren estrangèrs, e deuen vier deth païs des Rum. Cada un ei desparièr, mès es tres son tan ridiculs de fesomia, que hèn arrir. Se les deishèsssem entrar mos divertiríem damb eri.” E es sues fraies acceptèren. “Ditz-les que pòden entrar, mès avertis-les de qué non an de parlar de çò que non les impòrte, se non vòlen enténer causes desagradues.” E era joena correc entara pòrta, plan alègra, e tornèc hent-se a vier as tres bòrnis. Amiauen es caròles arrasades, damb ues mostaches retortilhades e regdes, e tot indicaue que tanhien ara confraria de mendicants cridadi *saalik*.

A penes entrèren, desirèren era patz ara concurréncia, e es joenes se demorèren de pès e les convidèren a sèir-se. Ja seigudi, es *saalik* guardèren ath messatgèr, e pensant que pertanhie ara sua confraria, dideren: “Qu’ei un *saaluk*¹⁶ coma nosati, e poderà hèr-mos amistosa companhia.” Mès eth mosso, que les auie entenut, se lheuèc de pic, les campèc anujadament e exclamèc: “Deishatz-me en patz, que non n’è cap besonh dera vòsta afeccion. E començatz per complir çò que vedetz escrit dessús d’aguesta pòrta.” Es daimasèles s’estarnèren d’arrir en enténer aguestes paraules, e se didien: “Que mos vam a divertir damb aguest mosso e es *saalik*.” Dempùs aufiren minjar as *saalik*, que mingèren plan gustosament. E era mès joena les aufric beuenda, e es *saalik* beueren un darrèr der aute. E quan era copa ère en circulacion, didec eth messatgèr: “Frairs nòsti, amiatz ena saca bèra istòria o bèra meravilhosa aventura entà divertir-mos?” Aguestes paraules les ahisquèren, e demanèren que les hessen a vier esturments. E alavetz era mès joena les amièc de seguit un tamborin de Mosul ornat damb cascavèls, un laüt d’Irak e ua flaüta de Persia. E es tres *saalik* se botèren de pès, e un cuelhec eth tanborin, er aute eth laüt e eth tresau era flaüta. E es tres comencèren a tocar, e es daimasèles les accompanhauen damb es sòns cants. E eth messatgèr se morie de gust, admirant era beròia votz d’aqueres hemnes.

Alavetz tornèren a picar ena pòrta. E coma de costum, era mès joena acodic a daurir.

E vaquí eth motiu de qué auessen picat:

Aquera net, eth califa Arun Al-Rachid auie gessut a recòrrer era ciutat, entà veir e escotar per eth madeish tot çò que se passèsse. L’acompanhaue eth sòn visir Giafar Al-Barmaki e eth borràu Masrur, executor dera justícia. Eth califa, en aguestes escadences, acostumaue a anar desguisat de mercadèr.

E passegant pes carrèrs auie arribat dauant d’aquera casa e auie entenut es esturments e es ressons dera hèsta. E eth califa li didec ath visir Giafar: “Que voi entrar en aguesta casa entà saber-me’n de qué son aguestes votzes.” Eth visir Giafar repliquèc: “Dilhèu se tracte d’un grop d’embriacs, e mos calerie èster ara demora per s’un cas mos hessen ua mala passada.” Mès eth califa didec: “Que voi entrar aciu. Voi que cerques era manèra d’entrar e susprener-les.” En enténer aguesta orde, eth visir responèc: “Escoti e

¹⁵ que non parle arab o lo parle mau. Generaument s’aplique solet as perses

¹⁶ singular de *saalik*

aubedisqui.” E Giafar auancèc e piquèc ena pòrta e de seguit venguec a daurir era mès joena des tres fraies.

Quan era joena dauric era pòrta, eth visir li didec: “Ò, senhora mia! qu’èm mercadèrs de Tabaria. Hè dètz dies arribèrem en Bagdad damp es nòsti productes, e mos logèrem en *khan* des mercadèrs. Un des comerciants deth *khan* mos a convidat ena sua casa e mos a balhat minjar. Dempús deth minjar, que mos auem tardat ua ora, mos a deishat partir. Qu’auem gessut, mès ja ei de nets, e coma qu’èm estrangèrs, auem percut eth camin deth *khan* e ara vos demanam fervorosament que mos permetatz entrar e passar era net aciu. E Allà vos aurà en compde era vòsta bona òbra.”

Alavetz era joena les guardèc, li semblèc que, plan que òc, auien er aspecte de mercadèrs e qu’èren plan respectables, per çò qu’anèc a cercar as dues fraies entà demanar-les era sua opinion. E eres li dideren: “Dèisha-les entrar.” Alavetz venguec a daurir-les era pòrta, e li preguntèren: “Podem entrar, damp eth vòste permís?” E era responec: “Entratz”. E entrèren eth califa, eth visir e eth borreu, e en veder-les, es joenes se meteren de pès e les dideren: “Sigatz planvengudi, e qu’era acuelhuda en aguesta casa vos sigue tant ampla coma amistosa! Sètz-vos, ò òstes nòsti! Sonque vos vam a impausar ua condicion: *Non parlez de çò que non vos impòrt, se non voletz enténer causes que non vos agraden.* E eri responeren: “Plan que òc.” E se seigueren e sigueren convidadi a béuer e a que circulèsse entre eri era copa. Dempús eth califa guardèc as tres *saalik* e s’estonèc fòrça en veir qu’es tres èren bòrnis deth uelh quèr. E guardèc de seguit as joenes, e en veir era sua beresa e era sua gràcia, se quedèc encara mès perplèx e estonat. Es daimasèles seguiren conversant damp es convidadi, en tot convidar-les a béuer damp eres, e Dempús l’aufriren ath califa un vin esquist, mès aguest lo refusèc, dident: “Que sò un bon *hadj*¹⁷.” Alavetz era mès joena se lheuèc e botèc dauant d’eth ua tauleta damp incrustacions fines, e ath sòn dessús botèc ua tassa de porcelana de China, e botèc en era aigua dera hònt, que heredèc damp un tròç de gèu e ac barregèc tot damp sucre e aigua de ròses, e Dempús l’ac aufric ath califa. E eth acceptèc e li balhèc es gràcies, en tot díder entada eth: “Deman la vau a recompensar pera sua accion e per tot eth ben que hè.”

Es daimasèles seguiren complint eth sòn déuer d’ospitalitat e anauen mestrant eth vin. Mès quan eth vin costèc es sòns efèctes, era màger des tres fraies se lheuèc, cuelhec dera man ara proveïdora e li didec: “Ò fraia mia!, lhèua-te e complim damp eth nòste déuer.” E era sua fraia li responec: “Que sò as tues ordes.” Alavetz era mès petita se lheuèc tanben, e les didec as *saalik* que se hessen enlà deth centre dera sala e se calèsssen ath cant des pòrtes. Treiguec tot çò qu’auie ath miei deth salon e lo netegèc. Es autes dues fraies cridèren ath messatgèr, e li dideren: “Per Allà! Que mos ajudes plan pòc! Te cau saber que non ès un estranh, senon dera casa.” E alavetz eth mosso se lheuèc, se rebussèc era tunica, e sarrant-se eth cinturon, didec: “Manatz, e aubedirè.” E eres responeren: “Demora en tòn lòc.” E ara seguida li didec era proveïdora: “Seguis-me, que poiràs ajudar-me.”

---

¹⁷ peregrin dera Meca

E la seguic dehòra dera casa, e vedec dues gossetes dera espècia de gossetes neres, qu'amiauen cadies en còth. Eth messatgèr les agarrèc e se les hec a vier entath centre dera sala. Alavetz era màger des fraies se rebussèc eth braç, cuelhec un sorianc, e li didec ath mosso: "Hè-te a vier aciu a ua des gossetes." E eth messatgèr tirassant dera cadia der animau, l'obliguèc a apressar-se, e era gosseta se metec a plorar e lheuèc eth cap entara joena. Mès aguesta, sense hèr-ne cabau, la volquèc as sòns pès e comencèc a foter-li foetades en cap, e era gosseta cridaue e ploraue, e era joena non deishèc de foetar-la enquia que se li cansèc eth braç. Alavetz lancèc eth sorianc, cuelhec ara gosseta en braça, la sarrèc contra eth sòn pièch, li sequèc es lèrmes e la punèc en cap, que l'auie entre es sues mans. Dempús li didec ath messatgèr: "Lhèua-te e hè-me a vier ara auta." E eth messatgèr li hec a vier era auta, e era joena la tractèc madeish qu'ara prumèra.

Alavetz eth califa sentec qu'eth sòn còr s'aumplie de pena e qu'eth pièch se li sarraue de tristesa, e li guinhèc eth uelh ath visir Giafar entà qu'interroguèsse sus aquerò ara joena, mès eth visir li didec damb senhaus que çò melhor ère carar-se.

De seguit era màger des damaisèles se dirigic as sues fraies e les didec: "Hèm aquerò qu'acostumam a hèr." E es autes responeren: "Aubedim." E alavetz pugèc en lhet, placat de plata e aur, e les didec as autes dues: "Vam a veir ara se qué sabetz." E era mès petita pugèc en lhet, mentre qu'era auta se n'anèc entàs sues crambes e tornèc en tot hèr-se a vier ua borsa de satin damb serrelhs de seda verda; se posèc dauant des joenes, dauric era borsa e treiguec d'era un laüt. Dempús l'ac autregèc ara fraia petita, que lo templèc e se metec a tocar-lo, en tot cantar aguestes estròfes damb ua votz somicanta e esmoiguda.

Per pietat! Entornatz as mies paupetes eth saunei que d'eres a hujut! Didetz-me a on a anat a parar era mia rason!

Quan permetí qu'er amor entrèsse ena mia casa, s'anugèc damb jo eth saunei e m'abandonèc!

E me preguntauen: "Qué as het entà veder-te atau, tu qu'ères des que recorren eth camin dret e segur? Ditz-mos qui t'a horaviat d'aguesta manèra!"

E les didí: "Non serè jo, senon era, qui vos responerà! Jo solet posqui dider-vos qu'era mia sang, tota era mia sang, li pertanh! E tostemp me cau preferir vessar-la per era, que sauvar-la-me pegament entà jo!"

Qu'è alistat a ua hemna entà botar en era es mèns pensaments, es mèns pensaments que reflectissen era sua imatge! Se hessa enlà ad aguesta imatge, se consumirien es mies entralhes damb un huec devorador!

"Se la vedéssetz me desencusaríetz! Pr'amor qu'eth madeish Allà ciselèc aguesta jòia damb eth licor dera vida; e damb aquerò que restèc d'aguest licor fabriquèc era milgrana e es pèrles!"

E me diden: “Mès trapes en objècte estimat ua auta causa que lèrmes, penes e escassi plasers?

“Non sabes qu'en guardar-te ena aigua neta solet veiràs era tua ombra? Beues d'ua hònt qu'era sua aigua assadore abans d'ester saborejada!”

E jo responi: “Non vos pensetz que beuent s'apoderat de jo era embriaguesa, senon guardant! que non calèc arren mès; aquerò siguec pro entà qu'eth saunei hugesse entà tostemp des mèns uelhs!

E non son es causes passades es que me consumissen, senon solet eth passat d'era! Non son es causes estimades que me separè d'eres es que m'an botat en aguest estat, senon solet era separacion d'era!

Poiria virar era mia guardada entà ua auta, quan tota era mia anma ei junhuda ath sòn còs perhumat, ara sua flaira d'ambre e musc?”

Quan acabèc de cantar era sua fraia li didec: “Pro te padegue Allà, fraia mia!” Mès tau afliccion s'apoderèc dera joena portèra, que s'esquincèc es vestits e queiguec estavanida en solèr.

Mès en quèir, coma qu'ua part deth sòn còs quedèc descubèrta, eth califa vedec en eth tralhes de foetades e còps, e s'estonèc enquiat limit der estonament. Era proveïdora esposquèc era cara dera joena damp aigua, e dempús que se remetec, li hec a vier un vestit nau e se lo botèc.

Alavetz eth califa li didec a Giafar: “Non te botgen aguestes causes? Non as vist senhaus de còps en cò d'aguesta hemna? Jo que non me posqui carar, e non descansarè enquia que desnisha era vertat de tot aquerò, e mès que mès, aguesta aventura des dues gossetes.” E eth visir responc: “Ò, senhor mèn!, corona eth mèn cap, bremba-te'n dera condicion que mos impausèren: Non parles de çò que non t'impòrte, se non vòs enténer causes que non t'agraden.” E, mentretant, era proveïdora se lheuèc, cuelhec eth laüt, l'apuèc en sòn redon pièch, e se metec a cantar:

Qué responeríem se venguéssen a dar-mos quèishes d'amor? Qué hariem s'er amor mos hesse mau?

Se li fidèssem a un interpret que responesse en nòm nòste, aguest interpret non saberie traduir totes es quèishes d'un còr encamardat!

E se patim damp paciència e en silenci era abséncia der estimat, lèu mos meterà eth dolor enes pòrtes dera mòrt!

Ò dolor! Entà nosati solet i a pena e dòu: es lèrmes regolegen pes caròles!

E tu, estimat absent, qu'as hujut des guardades des mèns uelhs talhant es laci que t'estacauen as mies entralhes,

Ditz-me, sabes bèth rebrembe deth nòste amor passat, ua tralha petita que se tarde a maugrat deth temps?

O as desbrembat, damb era abséncia, er amor qu'agotèc eth mèn esperit e me botèc en tau estat d'anequeliment e postracion?

S'eth mèn destin ei víuer despatriada, bèth dia demanarè compdes d'aguesti patiments a Allà, nòste Senhor!

En enténer aguest cant tan trist, era màger des daimasèles s'estarnèc es vestits e queiguec estavanida. E era proveïdora se lhèuc e li botèc un vestit nau, dempús d'auer-li esposcat era cara damb aigua entà que se remetesse. Alavetz, un shinhau remetuda, se seiguec era joena en lhet, e li didec ara sua fraia: “Te prègui que cantes mès, entà que pogam pagar es nòsti deutes. Encara que sigue un solet viatge!” E era proveïdora templèc de nauèth et laüt e cantèc es següentes estròfes:

Enquia quan se tardaràn aguesta separacion e aguest abandonament tan crudèu? Non sabes qu'as mèns uelhs ja non li rèsten lèrmes?

M'abandones! Mès non cres que trinques atau era anciana amistat? Ò!, s'era tua intencion ère excitar gelosia en jo, qu'ac as artenhut!

S'eth maudit Destin tostemp ajudèsse as òmes amorosi, es praubes hemnes non aurien temps entà dirigir reconvencions as aimants infidèus!

A qui me queisharè entà deishar anar un shinau era mia desgràcia, es desgràcies costades pera tua man, assassin deth mèn còr?... Ai de jo! Quin recors li rèste ad aqueth que perdec era garantida deth sòn credit? Com crubar eth deute?

E era tristesia deth mèn còr adolorit creish damb era lhocaria deth mèn desir per tu! Te cerqui! Qu'è es tues promeses! Mès tu, a on ès?

Ò frairs! Vos lègui era obligacion de resvenjar-me der infidèu! Que patisque patiments coma es mèns! Que tanlèu coma vage a clucar es sòns uelhs entà dormir, se les daurisque de seguit era insomnia longament!

Per çò deth tòn amor è patit es pejores umiliacions! Desiri, donc, que un aute en mèn lòc, gaudisque es màger satisfaccions ath tòn cargue!

Enquia aué m'a tocat patir per çò deth sòn amor! Mès ada eth, que se'n burle de jo, li tocarà patir deman!

En enténer aquerò, queiguec estavanida un aute còp era mès joena des fraies, e eth sòn còs apareishec senhalat peth soriac.

Alavetz dideren es tres *saalik*: “Qu'aurie estat melhor non auer entrat en aguesta casa, encara que auéssem auut de passar era net sus un molon de tarcums, pr'amor qu'aguest espectacle mos aclape de tau sòrta qu'acabarà per trincar-mos eth medoth deth uas”. Alavetz, eth califa, virant-se entada eri, les didec: “E per qué ei aquerò?” E responeren:

“Pr’amor que mos a esmoigut fòrça çò que ven de passar.” E eth califa li preguntèc: “Atau, donc, non ètz dera casa?” E responeren: “Arren d’querò. Qui òc que ne semble èster ei aguest qu’ei ath sòn costat.” Alavetz exclamèc eth messatgèr: “Per Allà! Aguesta net è entrat en aguesta casa per prumèr viatge e aurie estat melhor dormir sus un molon de pèires.”

Alavetz dideren: “Qu’èm sèt òmes, e eres son tres hemnes. Preguntem-les era explicacion de çò passat, e se non vòlen contestar-mos de bon voler, qu’ac hèsquen ara fòrça.” E toti se meteren d’acòrd entà actuar d’aguesta manèra, exceptat deth visir, que les didec: “Vos pensatz qu’eth vòste prepaus ei just e aunèst? Pensatz qu’èm es sòns òstes, mos an impausat condicions e mos cau complir-les. Ath delà, vaquí que s’acabe era net, e lèu partirà cada un a cercar era sua sòrt peth camin d’Allà.” Dempús li guinhèc eth uelh ath califa, e en tot hèr-lo-se a vier a despart, li didec: “Sonque mos rèste ua ora entà estar-mos aciu. Te prometi que deman botarè enes tues mans ad aguestes joenes, e alavetz les poiràs preguntar era sua istòria.” Mès eth califa refusèc e didec: “Que non è paciència entà demorar enquia deman”. E seguiren en tot parlar toti, enquia que acabèren per preguntar-se: “Qui de nosati les harà era pregunta?” E quauqui uns opinèren qu’querò li corresponie ath messatgèr.

Alavetz, es joenes les preguntèren: “De qué parlatz, brava gent?” Alavetz eth messatgèr se lheuèc, se metec dauant dera màger des tres fraies, e li didec: “O sobeirana mia! en nòm d’Allà te demani e te conjuri, de part de toti es convidats, que mos condes era istòria d’aguestes dues gossetes neres, e per qué les as castigat tant, entà plorar Dempús e punar-les. E ditz-mos tanben, entà que mo’n sapiam, era causa d’aguestes tralhes de foetades que se ven en còs dera tua fraia. Aguesta qu’ei era nòsta demana. E ara, qu’era patz sigue damb tu!”

Alavetz era joena les preguntèc a toti: “Ei cèrt çò que ditz aguest messatgèr en nòm vòste?” E toti, exceptat deth visir, responeren: “Qu’ei vertat.” E eth visir non badèc boca.

Alavetz era joena, en enténer era sua responsa, les didec: “Per Allà, òstes mèns! Vietz d’ofensar-mos dera pejor manèra. Ja vos avertírem oportunament de qué se quauquarrés parlaue de çò que non l’importaue, entenerie causes que non l’agradarien. Non ei pro auer entrat en aguesta casa e minyat es nòsti viures? Mès que non n’auetz eth tòrt vosati, senon era nòsta fraia, per auer-vos hèt a vier.”

E dit querò se rebussèc eth braç, fotèc tres còps de pè en solèr, e cridèc: “Tè! Vietz de seguit!” E immediatament se dauric un des armaris de ròba caperadi de cortines, e apareisheren sies neri, nautes e robusti que brandien agudentes espades. E era patrona les didec: “Estacatz es braci d’aguesta gent de lengua de serpiu, e amarratz-les es uns as auti.” E executada era orde, dideren es neri: “Ò senhora nòsta! Ò flor amagada as guardades des òmes! Vos que les braquem eth cap?” E era responce: “Demoratz ua ora, pr’amor qu’abans d’esgorjar-les les vau a interrogar entà saber-me’n de qui son.”

Alavetz exclamèc eth messatgèr: “Per Allà, ò senhora mia! non m’aucisques peth crim d’aguesti òmes. Toti an fautat e an cometut un acte criminau, mès jo non. Per Allà! Quina net tant agradiua e erosa auríem passat se non auéssem vist ad aguesti maudits *saalik*! Pr’amor qu’aguesti *saalik* de mau auguri son capables de destruir es mès prospères des ciutats solet entà entrar en eres.”

E de seguit recitèc aguesta estròfa:

Be n’ei de beròi eth perdon deth fòrt! E mès que mès, be n’ei de beròi quan s’autrege ar indefens!

Jo te conjuri per çò dera inviolabla amistat que i a entre es dus: non aucisques ar innocent per tòrt deth colpable!

Quan eth messatgèr acabèc de recitar, era joena se metec a arrir.

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era onzau net

Era didec:

Me n’è sabut, ò rei afortunat! que quan era joena se metec a arrir, dempús d’auer-se anujat, s’apressèc as concurrents e didec: “Condatz-me tot çò que m’auetz de condar, donques que sonque vos rèste ua ora de vida. E s’è tanta paciència, ei perque ètz gent umila, que se siguéssetz des notables, o des grani dera nòsta tribú, o se siguéssetz des que govèrnén, ja vos auria castigat.”

Alavetz eth califa li didec ath visir: “Malerosi de nosati, ò Giafar! Ditz-li se qui èm, se non, mos aucirà.” Eth eth visir responenc: “Que mos ac auem meritat.” Eth califa didec: “Que non ei eth moment de trufaries; era causa qu’ei plan seriosa, e cada causa ath sòn temps.”

Alavetz era joena s’apressèc as *saalik*, e les didec: “Ètz frairs?” E responeren eri: “Non, per Allà! qu’èm es mès praubi des praubi, e viuem deth nòste mestìèr, hènt escarificacions e botant ventoses.” Alavetz anèc preguntant a cada un: “Neisheres bòrni, tau qu’ès ara?” E eth prumèr d’eri responenc: “Non, per Allà, mès era istòria deth mèn malastre ei tant estonanta que, s’escriuessa damb ua agulha en angle interior deth uelh, serie ua leçon entad aqueth que la liegesse damb respècte.” E es auti dus responeren madeish, e dempús dideren es tres: “Cada un de nosati ei d’un país desparièr, mès es nòstres istòries non pòden èster mès meravelloses, ne es nòstres aventures mès prodigiosament estranhes.” Alavetz didec era joena: “Que cada un conde era sua istòria, e dempús se hèisque a vier era sua man en front entà balhar-mos es gràcies e se’n vase ara cèrca deth sòn destin.”

Eth messatgèr siguec eth prumèr que s’auancèc, e didec: “Ò senhora mia! Jo sò simplament un messatgèr, e arren mès. Era vòsta fraia me hec cargar fòrça causes e me

hec vier aciu. Que m'a arribat damb vosates çò que sabetz plan ben, e non m'ac cau repetir ara, pes motius que ja sabetz. E aguesta ei tota era mia istòria. E arren poirè híger ada era, senon eth desir dera patz entà vosates.”

Alavetz era joena li didec: “Vai! bota era man en cap, entà veir s'ei encara ath sòn lòc, apraia-te eth peu e vè-te'n.” Mès repliquèc eth mosso: “Ò, non, per Allà! Non partirè enquia qu'aja escotat eth relat des mèns companhs.”

Alavetz eth prumèr *saaluk* entre es *saalik* s'auancèc entà condar era sua istòria, e didec:

Istòria deth prumèr saaluk

“Te vau a condar, ò senhora mia! eth motiu de qué m'arrasèssa era barba e d'auer perduto un uelh.

Te cau saber, donc, qu'eth mèn pair ère rei, auie un frair, e aguest frair ère rei en ua auta ciutat. E se passèc era coïncidència de qué eth madeish dia qu'era mia mair m'amainadèc a jo, neishec tanben eth mèn cosin.

Dempús passèren es ans, e Dempús des ans, es dies; eth mèn cosin e jo creishérem. Me cau dider-te que, damb intervalus de quauqui ans, anaua a tier-li ua visita ath mèn oncle e a passar damb eth quauqui mesi. Eth darrèr còp que lo visitè me hec eth mèn cosin ua acuelhuda des mès amples e generoses, e manèc esgorjar quauqui vedèths en aunor mèn e clarificar nombrosi vins. Dempús comencèrem a béuer enquia qu'eth vin podec mès que nosati. Alavetz eth mèn cosin me didec: “Ò cosin mèn! Ja sabes que t'estimi fòrça, e te vau a demanar ua causa importanta. Que non voleria que me la remisses e que m'empedisses hèr çò qu'è decidit.” Jo li responí: “Que sigue atau, damb tota era simpatia e generositat deth mèn còr.” E entà fidar mès en jo, me hec prestar eth mès sagrat des juraments, en tot hèr-me jurar sus eth Libre Nòble. E de seguit se lheuèc, s'absentèc pendent uns instants e Dempús tornèc damb ua hemna ricament vestida e perhumada, damb un anament tan fastuós, que supausaue ua grana riquesa. E en tot virar-se entà jo, damb era hemna ath sòn darrèr, me didec: “Cuelh ad aguesta hemna e accompanha-la en lòc que te vau a díder.” E me senhalèc eth lòc, en tot explicar-lo tan peth menut qu'ac comprení perfectament. Dempús higec: “Aqui traparàs ua hòssa entre d'autes hòsses, e en era me demoraràs.” Jo non me podí remir ad aquerò, donques qu'auia jurat damb era man dreta. E cuelhí ara hemna, partírem entath lòc que m'auien indicat, e mos seiguérem aquiu entà demorar ath mèn cosin que non se tardèc en presentar-se, amiant ua gèrla plia d'aigua, ua saca de ges e ua piòsha. E ac deishèc tot en solèr, sauvant ena sua man sonque era piòsha, e partic entara hòssa, treiguec ua a ua es pèires e les deishèc a despart. Dempús hotgèc damb era piòsha enquia desnishar ua gran lòsa. La quilhèc, e apareishec ua escala damb ua vòuta. Se virèc alavetz entara hemna e li didec: “Ara que pòs alistar”. E era hemna baishèc de seguit pera escala e despareishec. Alavetz eth se virèc entà jo e me didec: “Ò cosin mèn! Te prègui qu'acabes de hèr-me aguest favor, e que, quan aja baishat, botes era lòsa e la capères damb tèrra, coma ère. E atau completaràs aguest favor que m'as hèt. Per çò deth ges que i a ena saca e era aigua dera gèrla, les barrejaràs ben, e Dempús botaràs es pèires coma

abans, e damb era barreja aumpliràs es juntures de sòrta qu'arrés posque endonviar qu'ei òbra recenta. Donques que hè un an que sò en tot hèr aguest trabalh, e solet Allà se'n sap." E Dempús higec: "E ara prèga a Allà que non m'aclapa de tristesa per çò d'ester luenh de tu, cosin mèn." Ara seguida baishèc era escala, e despareishec ena hòssa. Tanlèu auec despareishut dera mia vista, me lheuè, tornè a botar era lòsa, e hi tot çò d'aute que m'auie dit, de sòrta qu'era hòssa demorèc coma ère abans.

Tornè en palai, mès eth mèn oncle se n'auie anat de caça, e alavetz decidí ajaçar-me aquera net. Dempús, quan arribèc eth maitin, comencè a reflexionar sus totes es causes deth dia anterior, e mès que mès sus aquerò que m'auie arribat damb eth mèn cosin, e me n'empenaí de tot çò qu'auia hèt. Mès damb er empenaïment que non apraiaua arren! Alavetz entornè ena hòssa, e cerquè, sense trapar-la, aquera qu'auia embarrat ath mèn cosin. E seguí en tot cercar enquia lèu escurir, sense trapar-ne cap tralha. Tornè Dempús en palai, e non podia béuer, ne minjar, ne hèr enlà eth rebrembe de çò que m'auie arribat damb eth mèn cosin, sense poder desnishar qué ère d'eth. E m'afligí damb ua afliccion tan considerabla, que passè tota era net aclapat enquiat maitin. Anè de seguit un aute còp entath cementèri, e tornè a cercar era hòssa entre totes es autes, mès sense cap resultat. E seguí era mia cèrca pendent sèt dies mès, sense trapar eth vertadèr camin. Per çò qu'aumentèren de tau sòrta es mèns temors, que pensè que me tornaua lhòco.

Decidí viatjar entà trapar-li un remèdi ara mia afliccion, e tornè en país deth mèn pair. Mès en arribar enes pòrtes dera ciutat gessec un grop d'òmes, se lancèren sus jo e m'estaquèren es braci. Alavetz me quedè complètament estonat, donques que jo èra eth hilh deth sultan e aqueri es sirvents deth mèn pair e tanben es mèns esclaus. E me cuelhec ua pòur plan grana, e pensaua: "Qué l'aurà arribat ath mèn pair?" E les preguntè ad aqueri que m'auien estacat es braci e non voleren responer-me. Mès Dempús, un d'eri, esclau mèn, me didec: "Era sòrt non s'a mostrat propicia damb eth tòn pair. Es soldats l'an hèt traïson e eth visir a ordenat aucir-lo. Nosati èrem emboscadi, demorant que queigues enes nòstres mans."

Dempús m'amièren ara fòrça. Jo non sabia se qué me passaua, pr'amor qu'era mòrt deth mèn pair m'auie aumplit de dolor. E m'autregeren enes mans deth visir qu'auie aucit ath mèn pair. Mès entre aguest visir e jo existie un òdi plan ancian. E era causa d'aguest òdi s'estaue en que jo, de joen, siguí fòrça afeccionat ara balèsta, e se passèc eth malastre de qué un dia me trapaua ena terraça deth palai deth mèn pair, quan baishèc un gran audèth sus era terraça deth palai deth visir, eth quau ère en era. Volí aucir ar audèth damb era balèsta, mès manquè era balestada, e herí un uelh deth visir que se l'en.honsèc, per voluntat e judici escrit d'Allà. Que ja ac didec eth poèta:

Dèisha que se complisquen es destins; non volgues desviar era decision des jutges dera terra!

Non sentes alegria ne afliccion per cap causa, pr'amor qu'es causes non son eternes!

Que s'a complit eth nòste destin; auem seguit damb tota fidelitat es llinhes escrites pera Sòrt; pr'amor qu'aqueth entath quau era Sòrt escriuec ua linha, non a mès remèdi que seguir-la!"

E eth *saaluk* seguic d'aguesta sòrta:

"Quan deishè bòrni ath visir, non gausè protestar en contra mia, pr'amor qu'eth mèn pair ère eth rei deth país. E aguesta ère era causa deth sòn òdi.

E quan me presentèren ada eth damb es braci estacadi, dispausèc que me talhèsssen eth cap. Alavetz li didí: "Per qué m'aucisses se non è cometut cap crim?" E responec: "Quin màger crim qu'aguest?" E senhalaua eth sòn uelh bòrni. E jo didí: "Aquerò ac hi sense voler." Mès eth repliquèc: "S'ac heres contra era tua voluntat, jo ac vau a hèr damb tota era mia." E dispausèc: "Hètz-lo a vier enes mies mans!" E m'amièren enes sues mans.

Alavetz estirèc era man, clauèc eth sòn dit en mèn uelh quèr e l'en.honsèc complètament.

E d'alavetz que sò bòrni, coma toti vedetz!

Hèt aquerò manèc que m'estaquèssen e me metessen en ua caisha. Dempús cridèc ath borràu e li didec: "Te l'autregi. Desgaina era tua espada a amia ad aguest òme dehòra dera ciutat; l'aucisses e lo dèishes aquiu entà que se l'avalen es fères."

Alavetz eth borràu m'amièc dehòra dera ciutat. E me treiguec dera caisha damb es mans estacades e es pès encadenadi, e me volec bendar es uelhs abans d'aucir-me. Mès alavetz me petè en somics e recitè aguestes estròfes:

T'alistè coma fèrma coirassa entà desliurar-me des mèns enemies; e ès era lança e er agudent hèr que damb eth me trauèssen!

Quan auia eth poder, era mia man dreta, era que deuie castigar, s'abstengue, passant era arma ena mia man quèrra, que non la sabie her anar!. Atau obraua jo!

Non persutetz, vos ac demani, enes vòsti crudèus repotecs; deishatz que solet es enemies me lancen flèches doloroses!

Autrejatz ara mia prauba anma, torturada pes enemies, eth don deth silenci; non l'aclapetz mès damb era duretat e eth pes des vòstes paraules!

Fidè enes mèns amics entà que me servissen de solides coirasses; e atau ac heren, mès enes mans des enemies e contra jo!

Les alistè entà que me servissen de flèches mortaus; e ne sigueren mès contra eth mèn còr!

Cultivè es sòns còrs entà hér-les erosi; e sigueren fidèus, mès a d'auti amors!

Les cultivè fervorosament entà que siguessen constants; e ne sigueren, mès ena traïson!

Quan eth borreu entenec aguesti versi, rebrembèc qu'auie servit ath mèn pair e que jo l'auia aumplit de beneficis, e me didec: “Com t'è d'aucir jo, se sò eth tòn esclau?” E higec: “Escapa-te. Te sauvi era vida! Mès non tornes en aguest parçan, pr'amor que pericies e me haries perir a jo damb tu, sivans ditz eth poëta:

Au! Desliura-te amic, e sauva era tua anma dera tirania! Dèisha qu'es cases servisquen de hòssa ad aqueri que les an bastit!

Au! Poiràs trapar d'autes tèrres qu'es tues, d'auti païsi parièrs ath tòn, mès jamès traparàs mès anma qu'era tua anma!

Pensa qu'ei fòrça insensat víuer en un país d'umiliacions, quan era tèrra d'Allà ei ampla enquiar infinit!

Ça que la... qu'ei escrit! Ei escrit qu'er òme destinat a morir en un país non poirà morir qu'en país deth sòn destin! Mès, sabes tu quin ei eth país deth tòn destin?...

E sustot, non desbrembes jamès qu'eth còth deth leon non arribe ath sòn desenvolopament enquia qu'era sua anma s'a desenvolopat damb tota libertat!

Quan acabèc de recitar aguesti versi, li punè es mans, e mentre non me vedí ja luenh d'queri lòcs non podí creir ena mia sauvacion.

Pensant qu'auia sauvat era vida me podí consolar d'auer perdut un uelh, e seguí caminant, enquia arribar ena ciutat deth mèn oncle. Entrè en sòn palai e li condè tot çò que l'auie arribat ath mèn pair. Alavetz vessèc fòrça lèrmes e didec: “Ò nebot mèn! que vies a híger ua naua afliccion as mies afliccions e un dolor as mèns dolors. Donques que te cau saber qu'eth hilh deth tòn proube oncle a despareishut hè fòrça dies e arrés sap a on pare.” E s'estarnèc en somics, autant, que s'estavanic. Quan se remetec, me didec: “Qu'èra plan afluxit peth tòn cosin, e ara s'aumente eth dolor damb çò que t'a arribat a tu e ath tòn pair. Per çò que hè a tu, ò hilh mèn! que vau mès auer perdut un uelh qu'era vida.”

En entener-lo parlar d'aguesta sòrta non podí carar per mès temps çò que l'auie arribat ath mèn cosin, e li condè tota era vertat. En mèn oncle, en saber-se'n, s'alegrèc enquiat limit dera alegria, e me didec: “Amia-me de seguit en aguesta hòssa.” E responí: “Per Allà, que non sai a on ei aguesta hòssa. L'è anat a cercar fòrça viatges, sense poder trapar-la.”

Alavetz anèrem entath cementèri, e fin finau, dempús de cercar pertot, acabè per trapar-la. E jo e eth mèn oncle arribèrem en limit dera alegria, e entrèrem ena vòuta, treiguérem era tèrra, hérem enlà era lòsa e baishèrem es cinquanta gradons qu'auie era escala. En arribar baish, pugèc entà nosati ua humadissa que mos esbleugie. Mès de seguit eth mèn oncle prononcièc era Paraula que desliure de tot temor ath que la ditz, e ei aguesta: “Que non i a poder ne fòrça qu'en Allà, eth Plan Naut, er Omnipotent!”

Dempús seguírem caminant, enquia arribar en un gran salon qu'ère plen de haria e de grans de totes es essències, de parva de tota sòrta e de d'autes moltes causes. E vedérem ath miei deth salon un lhet caperat per ues cortines. Eth mèn oncle guardèc en interior deth lhet, e vedec ath sòn hilh en braça d'aquera hemna que l'auie accompanhat, mès ambdús èren totafèt convertidi en carbon, coma se les auessen lançat en un horn.

En veder-les, escopic eth mèn oncle ena cara deth sòn hilh e exclamèc. “Te merites es suplicis d'aguest baish mon qu'ara patisses, mès qu'encara te manque eth der aute mon, qu'ei mès terrible e duradís.” E dempús d'auer-lo escopit, se descaucèc ua babocha e damb era sòla li fotec ena cara.”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec apressar-se eth maitin, e discrètament non volec abusar deth permís que se l'auie autrejat.

Mès quan arribèc era dotzau net

Era didec:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! qu'eth saaluk, mentre era concurréncia escotaue eth sòn relat, li seguic dident ara joena:

“Dempús qu'eth mèn oncle li fotec damb era babocha ena cara deth sòn hilh, qu'ère aquiu estirat e hèt carbon, me demorè prodigiosament estonat dauant d'aqueuth còp. E m'aclapèc fòrça veir ath mèn cosin convertit en carbon, tan joen qu'ère! E de seguit exclamè: “Per Allà, ò oncle mèn!. amendrís un shinhau eth dolor deth tòn còr. Pr'amor que jo patisqui fòrça damb aquerò que l'a arribat ath tòn hilh. E, mès que mès, m'aclope veder-lo convertit en carbon, madeish qu'ad aguesta joena, e que tu, non content damb aquerò, lo pataqueges damb era sòla dera babocha.” Alavetz eth mèn oncle me condèc aquerò:

“Ò nebot mèn! Te cau saber qu'aguest joen, qu'ei eth mèn hilh, usclèc en amors pera sua fraia dès era mainadesa. E jo tostemp l'aluenhaua d'era e me didia: “Me cau èster tranquil, pr'amor qu'encara son plan joeni.” Mès que non siguec atau! A penes arribadi ena pubertat cometeren era mala accion, e encara que me'n sabí, non m'ac podí creir deth tot. Ça que la, li fotí ath men hilh ua repassada terribla, e li didí: “Compde damb aguestes indignes accions, qu'arrés a cometut enquia ara e arrés cometerà dempús! Compde que non aurie reis que les calesse arrossegar tanta vergonha ne tanta ignomínia coma vosati. E es corrèus escampilharien a shivau eth nòste scandal pertot! Tie compde, donc, se non vòs que te maudida e t'aucisca!” Dempús sagè de separar-la ada era, e separar-lo ada eth. Mès plan que òc, aguesta marrida l'estimaue damb un gran amor, donques qu'eth Cheitan assolidèc era sua òbra en eri.

Atau, donc, quan eth mèn hilh vedec que l'auia separat dera sua fraia, deuec fabricar aguest refugi sosterranh sense qu'arrés se'n sabesse; e coma ves, se hec a vier parva e d'autes causes; e se profitèc dera mia abséncia, quan jo èra ena caça, entà vier aciu damb era sua fraia.

Damb aquerò provoquèren era justícia deth Plan Naut e Plan Gloriós. E era les usclèc aciu as dus. Mès eth suplici deth mon futur ei encara mès terrible e duradís.”

Alavetz eth mèn oncle se metec a plorar, e jo plorè damb eth. E Dempús exclamèc: “A compdar d’ara tu que seràs eth mèn hilh en sòrta d’aguest aute.”

Mès jo me metí a meditar pendent ua ora sus es hèts d’aguest mon e sus d’outes causes: era mòrt deth mèn pair per orde deth visir, en sòn tron panat, en mèn uelh en. honsat, que toti vedetz! e en totes aguestes causes tant extraordinàries que l’auien arribat ath mèn cosin, e non podí mens que plorar un aute còp.

Dempús gessérem dera hòssa, metérem era lòsa, la caperèrem damb tèrra, e en tot deishà’c tot coma ère abans, tornèrem en palai.

A penes arribèrem entenérem sonar tambors de guèrra, trompetes e esturmens, e vedérem que corrien es guerrers. Eth nòste esperit se trapaue en ua gran perplexitat, non endonviant era causa de tot aquerò. Mès, fin finau, eth mèn oncle acabèc per preguntar era rason d’quieres causes, e li dideren: “Eth tòn frair a estat aucit peth visir, que s’ha esdegat a amassar es tropes e a vier de ressabuda a assautar era ciutat. E es habitants an vist que non podien aufrir resisténcia, e an rendut era ciutat a discrecion.”

En enténer tot aquerò, me didí: “Solide m’aucirà se queigi enes sues mans!” E de nauèth s’amolonèren ena mia anma es penes e angonies, e comencè a rebrembar es malastres vengudi ath mèn pair e ara mia mair. E non sabia se qué hèr, donques que se me vedien es soldats èra percut. E non trapè un aute recors qu’arrasar-me era barba. Atau, donc, m’arrasè era barba, me desguisè coma podí, e m’escapè dera ciutat. E me filè entad aguesta ciutat de Bagdad, a on demoraua arribar sense contratemps e trapar a quauquarrés que m’amièsse entath palai der Emir des Credents, Harun Al-Rachid, eth califa deth Patron der Univèrs, ath quau volia condar-li era mia istòria e es mies aventures.

Arribè en Bagdad aguesta madeisha net, e coma que non sabia entà on anar, me demorè fòrça perplèx. Mès lèu me trapè cara a cara damb aguest *saaluk*, e li desirè era patz e li didí: “Sò estrangèr.” E eth me responèc: “Jo tanben.” E èrem en tot parlar, quan vedérem apressar-se ad aguest tresau *saaluk*, que mos desirèc era patz e mos didec: “Que sò estrangèr.” E li responérem: “Tanben n’èm nosati.” E caminèrem amassa enquia que mos cuelheren es tenèbres. Alavetz eth Destin mos guidèc erosament en aguesta casa, apròp de vosates, senyores mies.

Aguesta ei era causa de qué me veigatz arrasat e aja un uelh uet.”

Quan auec acabat de parlar, li didec era màger des damaisèles: “Qu’èstà ben; amorassa-te eth cap e vè-te’n.”

Mès eth prumèr *saaluk* responèc: “Non partirè enquia qu’aja escotat es relats des auti.”

E toti èren meravilhadi d'aquera istòria tan prodigiosa, e eth califa li didec ath visir: “Ena mia via auia entenut aventura semblabla ara d'aguest *saaluk*.”

Alavetz eth prumèr *saaluk* se seiguec en solèr, damb es cames crotzades, e er aute hec un pas, punèc era tèrra entre es mans dera joena, e condèc çò que seguís:

Istòria deth dusau saaluk

“Era vertat ei, ò senhora mia! que jo non neishí bòrni. Mès era istòria que vau a condar ei tant estonanta, que se s'escriuessedamb ua agulha en angle interior deth uelh, servirie de leçon entad aqueth que siguessa capable d'instruir-se.

Aciu a on me ves, jo que sò rei, hilh d'un rei. Tanben saberàs que non sò un ignorant. Qu'è liejut eth Coran, es sèt narracions, es libres capitau, es libres essenciaus des mestres dera sciéncia. E aprení tanben era sciéncia des astres e es paraules des poètes. E de tau manèra m'autregè ar estudi des sciéncies, que podí depassar a toti es viuents deth mèn sègle.

Ath delà, eth mèn nòm subgessec entre toti es escrivans. Era mia fama s'estenèc peth mon, e toti es reis se'n saberèn dera mia valor. Siguec alavetz quan entenec a parlar d'era eth rei dera India, e envièc un messatge ath mèn pair en tot pregar-li que me manèsse ena sua còrt, e acompanyèc aguest messatge damb nombrosi presents, digni d'un rei. Eth mèn pair s'avenguec, hec premanir sies vaishèths plei de totes es causes, e partí damb es mèns sirvents.

Era nòsta trauessada se tardèc un mes. Quan arribèrem en térra desembarquèrem es shivaus e es camèlhs, e carguèrem a dètz d'aguesti damb es presents destinadi ath rei dera India. Mès a penes mos auérem metut en marcha, se lheuèc ua broma de povàs, que caperaue totes es regions deth cèu e dera térra, e atau s'estèc pendent ua ora. S'esbugassèc Dempús, e gesseren d'era enquia setanta cavalièrs que semblauen leons enrabiadi. Qu'èren arabs deth desèrt, panaires de caravanes, e quan sagèrem de húger, corren a tot pèrder darrèr nòste e lèu mos artenheren. Alavetz, en tot hèr-les senhaus damb es mans, les didérem: “Non mos costetz cap mau, donques qu'èm ua ambaishada qu'amie aguesti presents ath poderós rei dera India.” E responeren eri: “Que non èm enes sòns domènis ne depenem d'aguest rei.” E de seguit auciren a diuèrsi des mèns sirvents, mentre qu'es auti hugíem. Jo auia recebut ua herida enòrma, mès, erosament, es arabs solet se tengueren a apoderar-se des riqueses qu'amiauen es camèlhs.

Que non sabia jo ne a on èra ne qué me calie hèr, donques que m'aclapau pensar que pòc abans èra plan poderós e ara me vedía ena prauetat e ena misèria. Seguí hugent, enquia trapar-me en cim d'ua montanya, a on i auie ua tutu, e aquiu, fin finau, podí repausar e passar era net.

A londeman gessí dera tutu, seguí eth mèn camin, e atau arribè en ua ciutat esplendida, de clima tan meravilhós, qu'er iuèrn jamès la visitèc e era primauèra la caperaue constantament famb es sues ròses. Que m'alegrè fòrça quan entrè en aquera ciutat a on traparia, solide, repaus as mies fatigues e patz entàs mies inquietuds.

Non sabia a qui dirigir-me, mès quan passè peth costat d'ua botiga d'un sarte qu'ère aquiu en tot cóser, li desirè era patz, e eth brave òme, Dempús d'entornar-me era salutacion, m'abracèc, me convidèc coraument a sèir-me, e plen de bontat m'interroguèc sus es motius que m'auien aluenhat deth mèn país. Li condè alavetz tot çò que m'auie passat, deth principi enquiat finau, e eth sarte cuelhec pietat de jo, e me didec: “Ò trende, joen! non li condes aquerò ad arrés! Cranh ath rei d'aguesta ciutat, qu'ei eth màger enemic des tòns e vò resvenjar-se deth tòn pair de hè fòrça ans.”

Dempús me balhèc de minjar e de béuer e mingèrem e beuérrem ena melhor companhia. E passèrem part dera net conversant, e Dempús me cedic un cornèr dera botiga entà que podessa dormir, e me hec a vier un matalàs e ua hlaçada, tot çò que me calie. Atau m'estè ena sua botiga pendent tres dies e Dempús me preguntèc: “Sabes bèth mestier entà poder guanhar-te era vida?” E jo responí: “Plan que òc. Sò un gran jurisconsult, un mestre arreconeishut enes sciències, e ath delà sai lièger e compdar.” Mès eth repliquèc: “Hilh mèn, arren de tot aquerò ei un mestier. Ei a díder, non voi díder que non sigue un mestier (donques que me vedec fòrça aclapat), mès que non traparàs parroquians en aguesta ciutat. Aciu arrés sap estudiar, ne lièger, ne escriuer, ne compdar. Sonque saben guanhar-se era vida.” Alavetz me botè fòrça trist e comencè a planher-me: “Per Allà! Sonque sai hèr aquerò que t'è dit.” E eth me didec: “Au, hilh, non te cau aclapar d'aguesta sòrta! Cuelh ua còrda e ua destrau e travalha de lenhaire, enquia qu'Allà te balhe melhor sòrt. Mès, sustot, amaga era tua vertadèra condicion, donques que t'aucirien.” E anèc a crompar-me era destrau e era còrda, e me manèc damb es lenhaires Dempús de recomanar-me ada eri.

Partí alavetz damb es lenhaires, e acabat eth mèn travalh, me calè ena espatla ua carga de lenha, l'amiè entara ciutat e la vení per miei dinnar. Crompè damb uns pòqui sòs eth mèn minjar, sauvè suenhosament era rèsta des monedes, e pendent un an seguí travalhant d'quierò. Cada dia vengua ena botiga deth sarte a on repausaua ues ores seigut en solèr damb es cames crotzades.

Un dia, en gésser en camp damb era mia destrau, arribè enquia un bòsc plan espés, que m'aufrie ua bona provision de lenha. Alistè un tronc sec, me metí a hotjar ar entorn des sues arraïcs, e de pic era destrau quedèc agarrada a un anèth de coeire. Treiguí era tèrra e desnishè un param qu'ada eth ère aganchat er anèth, e quan lo lheuè apareishec ua escala que m'amièc entà ua pòrta. Daurí era pòrta e me trapè en salon d'un palai meravihós. Aquiu i auie ua joena plan beròia, pèrla inestimabla, qu'es sòns encantaments me heren desbrembar es mèns malastres e temors. E en tot guardar-la, m'inclinè dauant deth Creador, que l'auie dotat de tanta perfeccion e de tanta beresa.

Alavetz era me guardèc e me didec: “Ès un èsser uman o un *efrit*?” E responí: “Que sò un òme.” Era tornèc a preguntar: “Com poderes vier en aguest lòc a on è estat embarrada pendent vint ans?” E en enténer aguestes paraules, que me semblèren plies de delicia e de doçor, li didí: “Ò senhora mia! Allà m'a amiat ena tua casa entà que desbremba es mens dolors e es mies penes.” E li condè tot çò que m'auie passat, des

deth principi enquiat finau, en tot costar-li tau pietat, que se metec a plorar, e me didec: “Jo tanben te vau a condar era mia istòria:

“Te cau saber que sò hilha deth rei Aknamus, eth darrèr rei dera India, senhor dera isla d’Ebano. Me maridè damb eth hilh deth mèn soèr. Mès era madeisha net dera nòça, abans de pèrder era mia virginitat, me raptèc un *efrit* cridat Georgirus, hilh de Rajmus e arrèhilh deth pròpri Eblis, e me hec a vier volant enquiad aguest lòc, que i auie botat docí, lecaries, teles precioses, mòbles, viures e beuendes. D’alavetz ençà ven a tier-me ua visita cada dètz dies, s’ajace damb jo e se’n va peth maitin. Se pendent aguesti dètz dies auessa besonh de cridar-lo, non me cau senon tocar aguesti dus rengs escrits ena vòuta, e de seguit se presentarie. Coma que venguec hè quate dies, non tornarà enquia passadi d’auti sies, de sòrta que pòs èster damb jo pendent cinc dies, e partir un dia abans dera sua arribada.”

E jo responí: “Plan que òc me vau a estar aciu pendent aguest temps”. Alavetz era, mostrant ua grana satisfaccion, se lheuèc de seguit, me cuelhec dera man, e m’amièc per ues galaries e arribèrem fin finau en un *hammam*, comòde e agradiu, damb era sua atmosfèra teba. De seguit me despolhè, era se treiguec tanben es sòns vestits, demorant nuda, e es dus entrèrem en banh. Dempús de banhar-mos mos seiguérem ena estrada deth *hammam*, un ath costat der aute, e me balhèc glopades de musc e pastissi deliciosi. E seguírem parlant coraument mentre mos minjàuem es lecaries deth raptor.

De seguit me didec: “Aguesta net vas a dormir e descansar des tues fatigues, pr’amar que deman sigues prést.”

E jo, ò senhora mia! m’avenguí a dormir Dempús d’auer-li dat mil gràcies. E desbrembè totafèt es mies penes.

En desvelhar-me, la trapè seiguda ath mèn costat, en tot heregar damb un deliciós massatge es mèns membres e es mèns pès. E alavetz invoquè sus era totes es benediccions d’Allà, e siguérem parlant pendent ua ora sus causes plan agradiues. E era me didec: “Ò, per Allà! Abans de qu’arribèsses m’estaua soleta en aguest sosterranh, e èra plan trista, sense arrés damb qui parlar, e aquerò pendent vint ans. Plan per aquerò, benedisqui a Allà, que t’a guidat entà jo.”

Dempús, damb ua votz plia de trendesa, cantèc aguesta estròfa:

Se dera tua venguda

Mos auessen avisat per auança

Auriem estirat un tapís entàs tòns pès

Era sang pura des nòsti còrs e eth nere velot des nòsti uelhs!

Qu’auriem auut era frescor des nòstes caròles

E era carn joena des nòstes cueishes sedoses

Entath tòn lhet, ò viatgèr dera net!

Pr'amor qu'eth tòn lòc ei per dessús des nòstes paupetes!

En enténer aguesti vèrsi li balhè es gràcies damb era man sus eth còr, e sentí qu'eth sòn amor s'apoderaue de tot eth mèn èsser, en tot hèr que se hessen enlà es mèns dolors e es mies penes. De seguit mos metérem a béuer ena madeisha copa, enquia que s'absentèc eth dia. E aquera net m'ajacè damb era, entà gaudir dera màger felicitat. E jamès ena mia vida è passat ua net atau! Plan per aquerò quan arribèc eth maitin mos lheuèrem plan satisfèts er un der aute e reaument cuelhudi per ua felicitat sense limits.

Alavetz, mès encamardat que jamès, cranhent que s'acabèsse era nòsta felicitat, li didí: “Vòs que te trèigua d'aguest sosterranh e que te desliura der *efrit*?” Mès era se metec a arrir e me didec: “Cara e contenta-te damb aquerò qu'as! Aguest praube *efrit* solet vierà un còp cada dètz dies, e toti es auti seràn entà tu.” Mès, exaltat pera mia passion, depassè un shinhau es mèns desirs, donques que repliquè: “Vau a esbauçar aguestes inscripcions magiques, e quan se presente er *efrit*, l'aucirè. Entà jo qu'ei un jòc destruir ad aguesti *efrits*, ja siguen de dessús o de dejós dera terra.”

E era joena, en tot voler padegar-me, recitèc aguesti vèrsi:

Ò, tu! que demanes un tèrme abans dera separacion e trapes dura era absència! non sabes qu'ei eth mejan de non encadenar-te? Non sabes qu'ei simplament era manèra d'estimar?

Ignores qu'eth cansament ei era norma de totes es relacions, e qu'era ruptura ei er acabament de totes es amistats?...

Mès, sense hèr-ne cabau d'aguesti vèrsi qu'era me recitaue, li fotí un còp de pè ara vòuta...

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era tretzau net

Era didec:

Que me n'è sabut, ò rei afortunat! qu'eth dusau *saaluk* seguic eth sòn relat d'aguesta sòrta:

“Ò senhora mia! quan li fotí ara vòuta tan violent còp de pè, era joena me didec: “Vaquí er *efrit*! Que ja ven contra nosati! Per Allà! Que m'as perdit! Tè-te ara tua sauvacion e ges per a on entreràs.”

Alavetz me precipità entara escala. Mès, malerosament, per çò deth mèn gran terror auia desbrembat es sandales e era destrau. Plan per aquerò, coma que ja auia pujat quauqui gradons, virè un shinhau eth cap entà dirigir era darrèra guardada as sandales e ara destrau qu'auien estat era mia felicitat, mès en madeish moment vedí daurir-se era terra

e aparéisher un *efrit* enòrme, fòrça lèg, que li preguntèc ara joena: “A qué ei deguda aguesta crida tan terribla que damb era vies d’espaurir-me? Quin malastre te menace?” Era responec: “Cap malastre. Que sentí ua opression en pièch, per çò dera mia solitud e quan me lheuè ara cèrca d’ua beuenda fresca que m’encoratgèsse, ac hi tan bruscament, que m’eslisè e tumè contra era vòuta.” Mès er efrit didec: “Be ne sabes de mentir, ò desvergonhada libertina!” Dempús comencèc a escorcolhar eth palai pertot, enquia trapar es mies baboches e era destrau. E alavetz cridèc: “Qué vò dìder tot aquerò? Com an pogut arribar aciu?” Era responec: “Qu’ei eth prumèr viatge que les veigui. Dilhèu les amiaues tu penjant ena esquia, e te les as hèt a vier atau.” Er *efrit*, ar arràs deth sòn furor, didec alavetz: “Tot aquerò son paraules absurdes, pègues e fauses. E non te servirà damb jo, mala hemna.”

De seguit la despolhèc complètament, la metec sus quate estaques clauades en solèr, e comencèc a tormentar-la, persutant enes sues preguntes sus qué s’auie passat. Mès jo non podí tier mès aquera scèna, ne escotar es sòns plors, e pugè ara prèssa es gradons, tremolant de pòur. Un còp en bòsc botè eth param coma l’auia trapat e l’amaguè des guardades en tot caperar-lo damb tèrra. E m’empenaï dera mia accion enquiat limit der empenaïment. E me metí a pensar ena joena, ena sua beresa e enes tormentos que li hège patir aqueth miserable dempús de tier-la pendent vint ans. E encara me hège mès dò que siguesse per tòrt mèn. E alavetz me metí a pensar tanben en mèn pair, en sòn règne e ena mia trista condicion de lenhaire. E aquerò siguec tot!

Dempús seguí caminant, enquia arribar ena casa deth mèn amic eth sarte. E lo trapè fòrça impacient pera mia abséncia, donques qu’ère seigut e semblaue que siguessen en tot fregir-lo en ua padena. E me didec: “Coma qu’ager non vengueres, passè tota era net fòrça intranquil. E cranhí que se t’auesse avalat ua fèra o t’auesse arribat quauquarren semblable en bòsc; mès laudat sigue Allà que te sauvèc!” Alavetz li balhè es gràcies pera sua bontat, entrè ena botiga, e seigut en mèn cornèr, comencè a pensar en mèn malastre e a repotegar-me per aqueth còp de pè tant imprudent que l’auia fotut ara vòuta. Ara seguida eth mèn amic eth sarte entrèc e me didec: “Ena pòrta dera botiga i a un òme, ua sòrta de persa, que pregunte per tu e amie ena sua man era tua destrau e es tues baboches. Les a presentat a toti es sartes d’aguest carrèr, e les a dit: “En vier aguest maitin ena oracion, cridat peth muezin, m’è trapat peth camin aguestes pèces e non sai de qui son. M’ac poiríetz díder vosati?” Alavetz es sartes arreconeisheren era tua destrau e es tues sandales e l’an hèt vier entà aciu. E ei aquiu en tot demorar-te ena pòrta dera botiga. Ges, balha-li es gràcies, e recuelh era destrau e es sandales.” Mès en enténer tot aquerò perdí era sang dera cara e lèu m’estavaní de terror. E en tot trapar-me d’aguesta sòrta, se dauric de pic era tèrra e campèc eth persa. Qu’ère er *efrit!* Auie sometut ara joena ath torment, e quin torment! Mès era arren auie declarat, e alavetz eth, cuelhent era destrau e es baboches, li didec: “Ara veiràs se sò o non sò Georgirus, descendant d’Eblis. E vas a veir se posqui o non trapar e hèr-me a vier ath patron d’aguestes causes!”

E auie tengut enes cases des sartes era estratagèma qu’è parlat.

Se m'apareishec, donc, bruscament, brotoant deth solèr, e sense pèrder un instant me cuelhec en braça, se lheuèc damb jo pes aires, e baishèc Dempús entà en.honsar-me damb eth ena tèrra. Jo auia perdut totafèt eth coneishement. M'amièc entath palai sosterranh qu'en eth auia estat tant erós, e aquiu vedí despolhada ara joena, qu'era sua sang corrie peth sòn còs. Es mèns uelhs s'auien aumplit de lèrmes. Alavetz er *efrit* se dirigic ada era e li didec: "Vaquí ath tòn aimant." E era joena me guardèc e didec: "Sabi pas se qui ei aguest òme. Que non l'è vist enquia ara." E repliquèc er *efrit*: "Com pòt èster? Te presenti era pròva deth delicte e non coheisses?" E era decididament, persutèc: "È dit que non lo coneishi." Alavetz didec er *efrit*: "S'ei vertat que non lo coneishes, agarra aguesta espada e braca-li eth cap." E era cuelhec era espada, auancèc plan decidida e s'arturèc dauant de jo. E jo, palle de terror, li demanaua damb senhaus que me perdonèsse e es lèrmes corrien pes mies cardòles. E era me hec tanben un senhau damb es uelhs, mentre didie en votz nauta: "Tu qu'ès era causa des mèns malastres!" E jo responí ad aguest senhau damb ua contraccion de uelhs, e recitè aguesti versi de doble sens, qu'er *efrit* non podie enténer:

Es mèns uelhs saben parlar-te pro entà qu'era lengua sigue inutila! Solet es mèns uelhs te revèlen es secrets amagadi deth mèn còr!

Quan t'apareisheres, correren pes mies cardòles doces lèrmes, e me demorè mut, pr'amor qu'ès mèns uelhs te didien çò que calie!

Es paupetes saben exprimir tanben es sentiments! Eth sabent que non li cau tier es dits!

Es nòstes celhes pòden suplir es paraules! Silenci, donc! Deishem que parle er amor!

E alavetz era joena, en auer entenut es mies paraules, deishèc anar era espada. La cuelhec er *efrit*, e en tot autrejar-me-la, didec senhalant ara joena: "Braca-li eth cap e quedaràs en libertat; te prometi non hèr-te cap mau." E jo responí: "Que sigue atau!" E cuelhí era espada e auancè decididament damb eth braç quilhat. Mès era me suplicaue, en tot hèr-me senhaus damb es uelhs, coma dident: "Quin mau t'è hèt?" E alavetz se m'aumpliren es uelhs de lèrmes, e deishant anar era espada, li didí ar *efrit*: "Ò poderós *efrit*! Ò eròi robust e invencible! S'aguesta hemna siguesse tan dolenta coma vos pensatz, non aurie dobtat en sauvar-se a cargue mèn. E, ça que la, ja as vist qu'a deishat anar era espada. Com l'è de talhar jo eth cap, s'ath delà non coneishi ad aguesta joena? Encara que me hesses bèuer era copa dera mala mòrt, non me prestaria ad aguesta vilania." E er *efrit* contestèc aguestes paraules: "Qu'ei pro! Vengui de veir que vos estimatz. Qu'ac è pogut comprobar."

E alavetz, ò senhora mia, cuelhec era espada e li braquèc ua man ara joena e Dempús era auta man, e Dempús eth pè dret e Dempús eth quèrre. En quate còps braquèc es quate extremitats. E jo, en veir aquerò damb es mèns pròpris uelhs, me pensaua que me moria.

Alavetz era joena, en tot guinhar-me un uelh, me hec dissimuladament un senhau. Mès, ai de jo, er *efrit* la vedec, e didec: "Ò hilha de puta! Vies de cométer adulteri damb es tòns uelhs." E alavetz d'ua bracada li talhèc eth cap. Dempús, virant-se entà jo, didec:

“Te cau saber, ò èsser uman! qu’era nòsta lei mos permet as *efrits* aucir ara esposa adultera, e enquia e tot ei licit e recomanable. Te cau saber que jo panè ad aguesta joena era net dera sua nòça, quan encara non auie dotze ans e abans de qué arrés s’ajacèsse damb era. E me la hi a vier aciu, e cada dètz dies vengua a veder-la, e passàuem amassa era net, e copulaua damb era jos er aspècte d’un persa; mès aué, en saber-me’n de qué m’enganhau, l’è aucit. Sonque m’enganhau damb un uelh, que damb eth te guinhèc quan te guardèc. Per çò que hè a tu, coma que non è pogut comprobar se forniquères damb era, non t’aucirè; mès, ça que la, me cau hèr-te bèra causa entà que non te n’arrisques ena mia esquia e entà umiliar era tua vanitat. Te permeti qu’alistes eth mau que volgues que te causa.”

Alavetz, ò senhora mia! en veder-me liure dera mòrt, m’alegrè enquiat limit dera alegria, e fidant en obtier tota era sua gràcia, li didí: “Reaument, non sai quin alistar d’entre toti es maus; que non ne voi cap.” E er *efrit*, mès anujat que jamès, fotec un còp de pè en solèr e exclamèc: “Te mani qu’alistes! A veir, jos quina forma vòs que t’encanta? T’estimes mès era d’un saumet? Era d’un mul? Era d’un corbàs? Era d’un gosset? Era d’un monard?” Alavetz jo, damb era esperança d’un indult complèt e abusant dera sua bona disposicion, li responí: “Ò eth mèn senhor Georgirus, descendant deth poderós Eblis! Se me perdone, Allà te perdonarà tanben, donques qu’aurà en compde era tua clemència damb un brave musulman que jamès te hec cap mau.” E seguí suplicant enquiat limit dera suplica, en tot ajulhar-me umilament entre es sues mans, e li didia: “Non me castigues injustament.” Mès eth repliquèc: “Non parles mès se non vos morir. Qu’ei inutil qu’abuses dera mia bontat, donques que me cau encantar-te tu per tu.”

E dit aquerò, m’agarrèc, henec era copòla, trauessèc era tèrra e volèc damb jo a tau nautada, qu’eth mon me semblaue un veire d’aigua. Baishèc Dempús enquiat cim d’un mont, e aquiu me deishèc anar. Cuelhèc alavetz un sarpat de tèrra gasulhèc quauquarren coma un gronhament, prononcièc de seguit ues paraules misterioses e lançant-me era tèrra didec: “Ges dera tua forma e cuelh era forma d’un monard.” E de seguit, ò senhora mia! quedè convertit en monard. Mès quin monard! Vielh, de mès de cent ans e d’ua lejor excessiua! Quan me vedí tant òrra me desesperè e me metí a sautar e sautaua reaument. E coma qu’quierò non servie de remèdi, me petè en somics per tòrt des mèns malastres. E er efrit arrie d’ua manèra que hège pòur, enquia qu’è tot darrèr, despareishec.

E meditè alavetz sus es injustícies dera sòrt, en tot auer aprenut a cargue mèn qu’era sòrt non depen dera creatura.

Dempús baishè en pè dera montanha, enquia arribar ena part mès baisha de tot. E comencè a viatjar, e pes nets pujaua en cimalh des arbes entà dormir. Atau anè caminant pendent un mes, enquia trapar-me ara vòra deth mar. e aquiu me posè pendent ua ora, e fin finau vedí un vaishèth, ath miei deth mar, qu’ère possat entara còsta per un vent favorable. Alavetz m’amaguè darrèr d’ues ròques, e aquiu me demorè. Quan eth vaishèth ancorèc e es sòns tripulants comencèren a desembarcar, me padeguè un

shinhau, en tot sautar fin finau en vaishèth. E un d'aqueri òmes cridèc en veder-me: “Hètz enlà ad aguesta bèstia de mau auguri!” Un aute didec: “Que serie melhor aucir-lo!” E un tresau repliquèc: “Òc, aucim-lo damp aguesta espada!” Alavetz me metí a plorar e arturè damp ua man era arma, e es mies lèrmes corrien abondoses.

De seguit eth capitan, cuelhent pietat de jo, exclamèc: “Ò mercadèrs! aguest monard ven d'implorar-me, e quede jos era mia protecccion. E vos enebisqui que lo hescatz enlà, picar-li o pelejar-lo.” Dempús me dirigic bones paraules, e jo les entenia totes. Alavetz acabèc per cuelher-me coma sirvent, e jo hèja totes es causes e li mestraua en vaishèth.

E ath cap de cinquanta dies, pendent es quaus mos siguec eth vent propici, arribèrem en ua ciutat enòrma e tan plia d'abitants que solet Allà podie compdar eth sòn nombre.

Quan arribèrem s'apressèren en nòste vaishèth es *mamalik*¹⁸ enviadi peth rei dera ciutat. E vengueren entà saludar-mos e balhar-mos era planvenguda as mercadèrs, en tot dider-les: “Eth rei mos mane entà que vos felicitem pera vòsta erosa arribada, e mos a autrejat aguest ròtle de pergamin entà que cada un de vosati escriue en eth damp era sua melhor letra.”

Alavetz jo, que non auia perdut encara era mia forma de monard, les arrinquè dera man eth pergamin, en tot aluenhar-me damp era mia presa. E cranhen, solide, que lo trinquèssa o lo lancèssa en mar, me cridèren a crits e me menacèren; mès jo les hi eth senhau de que sabia e volia escriuer, e eth capitan didec: “Deishatz-lo. Se vedem que l'enlordís, l'empediram que seguisque; mès s'escriu ben de vertat, l'adoptarè coma hilh, donques qu'ena mia vida è vist un monard tant intelligent.”

Cuelhí alavetz eth calam, lo banhè, en tot esténer ben era tinta pes dues cares, e comencè a escriuer. E escriuí quate estròfes, cada ua damp ua letra desparièra, e improvisades en desparièrs estils: era prumèra ara manèra de *Rikaa*, era dusau ara manèra de *Rihani*, era tresau ara manèra de *Sulci* e era quatau ara manèra de *Muchik*:

a) *Eth temps a descrit ja es beneficis e es dons des òmes generosi, mès desespère de nomenyar jamès es tòns!*

Dempús d'Allà, eth genre uman non pòt acodir mès qu'a tu, pr'amor qu'ès reaument eth pair de toti es beneficis!

b) *Vos parlarè dera sua pluma:*

Qu'ei era prumèra, e era origina madeisha des plumes! Eth sòn poder qu'ei estonant! E era ei qui l'a plaçat entre es sabents mès notables!

D'aguesta pluma, cuelhuda damp es gemmes des cinc dits, an brotoat e corren peth mon cinc arrius d'eloquència e de poesia!

c) *Vos parlarè dera immortalitat:*

---

¹⁸ esclau

Que non i a cap escrivan que non se morisque; mès eth temps eternize aquerò escrit pes sues mans!

Atau, donc, non dèishes escriuer ara tua pluma senon aquerò que te'n posques èster capinaut eth dia dera Resurreccion!

d) Se daurisses eth tintèr, tie-lo solet entà traçar linhes que beneficien a tota creatura generosa!

Mès se non l'as de tier entà hèr donacions, saja, aumens, de produir beresa! E seràs atau un d'aqueri que se compden entre es escrivans mès grani!

Quan acabè d'escriuer les autregè eth ròtle de pergamin. E toti es que lo vederen se demorèren estonadi. Dempús cada un escriuec ua linha damb era sua melhor letra.

Dempús d'aquerò partiren es esclaus entà autrejar eth rotle ath rei. E quan eth rei auec examinat çò escrit per cada un de nosati, non quedèc satisfèt que deth mèn, qu'ère hèt de quate formes desparières, donques qu'era mia letra m'auie dat reputacion universau quan jo èra encara prince.

E eth rei les didec as sòns amics qu'èren presents e as esclaus: “Anatz a veir ad aqueth qu'a hèt aguesta beròia letra, balhatz-li aguest vestit d'autor entà que se lo bote, e hètz-lo a vier en tron sus era mia melhor mula ath son d'esturments.”

En entener-lo, toti comencèren a arrir. E eth rei, en encuedar-se'n, s'anugèc fòrça, e didec: “Com! vos balhi ua orde e vo'n arritz de jo?” Responeren: “Ò rei deth siècle; que non gausaríem arrir-mo'n des tues paraules; mès te cau saber qu'eth qu'a escrit aguesta letra tan beròia non ei hilh d'Adam, senon un monard que pertanh ath capitan deth vaishèth.” Aguestes paraules estonèren fòrça ath rei, e Dempús, esmoigut d'alegria e estarnant-se d'arrir, didec: “Desiri crompar aguest monard.” E ordenèc de seguit as personnes dera sua còrt que cuelhessen ua mula e eth vestit d'autor e anèssen en vaishèth a cercar ath monard, e les didec: “Totun aquerò, lo vestiratz damb aguest vestit d'autor e l'amiaratz montat ena mula.”

Arribadi en vaishèth, me crompèren a un prètz naut, encara qu'ath principi eth capitan se remie a vener-me, en tot compréner pes senhaus que li hi, que m'ère dolorós desseparar-me d'eth. Dempús es auti me vestiren damb eth vestit d'autor, me montèren ena mula e gessérem ath son des esturments mès armoniosi que se tocauen ena ciutat. E toti es abitants e creatures umanes dera poblacion se quedèren estonadi, en tot guardar damb gran interès un espectacle tant extraordinari e prodigiós.

Quan m'amièren dauant deth rei e lo vedí, punè era tèrra entre es sues mans tres còps, en tot estar-me Dempús quiet. Alavetz eth monarca me convidèc a sèir-me, e jo me prostrè de jolhs. E toti es concurrents se demorèren meravilhadi dera mia bona education e dera mia admirabla cortesia; mès eth mès prigondament meravilhat siguec eth rei. E quan me prostrè de jolhs, eth rei dispausèc que toti se n'anèssen, e

toti se n'anèren. Non demorèrem qu'eth rei, eth cap des eunucs, un joen esclau favorit e jo, senhora mia.

Alavetz ordenèc eth rei que se hessen a vier quauqui viures. E botèren sus un mantèl guairi viures pòt era anma desirar e guaires excelléncies son era delícia des uelhs. E eth rei me convidèc Dempús a servir-me, e lheuant-me e punant era tèrra entre es sues mans sèt còps, me seiguí sus eth mèn cu de monard e me metí a minjar pulcrament, rebrembant en tot era mia education passada.

Quan lheuèren eth mantèl, me lheuè jo tanben entà lauar-me es mans. Tornè Dempús de lauar-me-les, cuelhí eth tintèr, era pluma e ua huelha de pergamin, e escriuí doçament aguestes dues estròfes vantant es excelléncies dera pastisseria araba:

Ò pastissèr! doci, fins e sublimi pastissi, enrotladi damb es dits! Vosati qu'ètz era triaca, er antidòt de quinsevolh podom! Arren m'agrade tant, e constituís era mia esperança, tota era mia passion!

Eth còr se m'estrementís en veir un mantèl ben estenut, qu'ath sòn centre se flaire ua kenafa¹⁹ nadant sus eth boder e era mèu en ua gran plata!

Ò kenafa! kenafa fina e sedosa coma era cabeladura! Eth mèn desir de saborejar-te, ò kenafa! arribe enquiara exageracion! e me botaria en perilh de mòrt se passèssa un dia sense que siguesses ena mia taula! Ò kenafa!

E tu, siròp! adorable e deliciós siròp! encara que siguessa en tot minjar e béuer dia e net, lo tornaria a desirar ena vida futura!

Dempús d'aquerò deishè era pluma e eth tintèr, e me seiguí respectuosament a cèrta distància. E tanlèu liegec eth rei çò que jo auia escrit, se meravilhèc e exclamèc: “Ei possible qu'un monard age tanta eloquència, e mès que mès ua letra tan magnifica? Per Allà!... Qu'ei eth prodigi des prodigis!”

En aqueth moment se heren a vier un jòc d'escac, e eth rei me preguntèc en senhaus, se sabia jogar, en tot responer-li jo que òc damb eth cap. E m'apressè, placè es pèces e me metí a jogar damb eth rei. E li hi eth mat dus còps. E eth rei non sabec alavetz se qué pensar, en tot demorar-se perplèx, e didec: “S'aguest siguesse un hilh d'Adam, aurie superat a toti es viuents deth sòn sègle.”

E li manèc dempus ar eunuc: “Vè-te'n enes crambes dera tua patrona, era mia hilha, e ditz-li: “Ò senhora mia! vietz de seguit ath costat deth rei”, pr'amor que voi que gaudisque d'aguest espectacle e veigue un monard tan meravilhós.”

Alavetz se n'anèc er eunuc, e non se tardèc a vier damb era sua patrona, era hilha deth rei, que tanlèu m'aubirèc se caperèc era cara damb eth vel, e didec: “Com ei que me manes cridar dauant d'òmes estranhs?” E eth rei didec: “Hilha mia, per qui te capères era cara, se non i a aciu arrés que nosati?” Alavetz responèc era joena:

---

¹⁹ sòrta de pastís

“Te cau saber, ò pair, qu’aguest monard ei hilh d’un rei cridat Amarus, e patron d’un luenhant país. Aguest monard qu’ei encantat per *efrit* Georgirus, descendant d’Eblis, Dempús d’auer auctit ara sua esposa, hilha deth rei Aknamus, senhor des isles d’Ebano. Aguest monard, que tu cres monard de vertat, qu’ei un òme, mès un òme sabent, instruit e prudent.”

Estonat en enténer aguestes paraules, me preguntèc eth rei: “Ei vertat çò que ditz de tu era mia hilha?” E jo, damb eth cap, l’indiquè qu’ère cèrt, e me petè en somics. Alavetz eth rei li preguntèc ara sua hilha: “Com ei que sabes qu’ei encantat?” E era princesa responèc: “Ò pair mèn! En èster jo petita, era vielha qu’ère ena casa dera mia mair ère ua bruisha fòrça versada ena magia e m’ensenhèc aguesta art. Mès tard me perfeccionè en era, e aprení mès de cent setanta articles de magia, que d’eri eth mès insignificant me permeterie transportar eth tòn palai damb totes es sues pèires e era ciutat sancera darrèr deth Caucas, e convertir en mar aguest parçan e en peishi a guairi abiten en eth.”

E eth pair exclamèc: “Peth vertadèr nòm d’Allà! ò hilha mia! Desencanta ad aguest òme, entà que jo lo nomena eth mèn visir. Mès com ei possible que possedisques aguest talent tant enòrme e jo non m’en sabessa? Desencanta de seguit ad aguest monard donques que deu èster un joen fòrça intelligent e agradiu.” E era princessa responèc: “De boni talents e damb er aunor degut.”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era catorzau net

Era didec:

Que me n’è sabut, ò rei afortunat! qu’eth dusau *saaluk* li didec ara patrona dera casa:

“Ò senhora mia! en enténer era princessa eth prèc deth sòn pair, agarrèc un guinhauet que i auie ues inscripcions en lengua ebrèa, hec damb eth un cercle en tèrra, escriuec aquiu diuèrses linhes talismatiques, e Dempús se placèc ath miei deth cercle, gasulhèc quauques paraules, liegec en un libre plan ancian ues causes qu’arrés comprenie, e atau s’estèc pendent brèus instants. E vaquí que de ressabuda mos caperèren ues tenèbres tant espesses, que mos credíem embarrassi jos es roïnes deth mon. E còp sec apareishec er *efrit* Georgirus jos er aspècte mès òrre, es mans coma arrastèths, es cames coma paus de vaishèth e es uelhs coma tidons alugadi. Alavetz mos espaurírem toti, mès era hilha deth rei li didec: “Ò *efrit*! Que non posqui acuelher-te damb cordialitat.” E responèc er *efrit*: “Per qué non complisses es tues promeses? Non jurères respectar es nòsti convenguts de non pelejar-mos ne barrejar-mos enes nòsti ahèrs? Te merites eth castig que te vau a impausar. Qua ja ac veiràs, traïdora!. E de seguit er *efrit* se convertic en un leon espaventós, que, daurint era boca complètament, se lancèc contra era joena. Mès era, còp sec, s’arrinquèc un peu, se l’apressèc enes pòts, gasulhèc quauques paraules magiques, e de seguit eth peu se convertitc en ua espada plan ahilada. E li fotec damb

era tau talh ath leon, que l'esmiegèc. Mès de seguit et cap deth leon se transformèc en un escorpiu òrre, que s'arrossegaue entath talon dera joena pr'amor de nhacar-la, e era princessa se convertic de seguit en ua enòrma sèrp que se precipitèc sus eth maudit escorpiu, imatge der *efrit*, e ambdús entamenèren ua descomunau luta. Ara seguida er escorpiu se convertitc en voltor, e era sèrp en agla, que se placèc sus eth voltor, e ja l'anaue a agarrar, dempús d'ua ora de persecucion, quan eth voltor se transformèc en un enòrme gat nere, e era princessa en lop. Gat e lop lutèren per tot eth palai, enquia qu'eth gat, en veder-se vençut se convertic en ua immensa milgrana ròia e se deishèc quèir en un estanh que i auie en pati. Eth lop se lancèc dempús ena aigua, e era milgrana quan l'anaue a cuéller, se quilhèc pes aires, mès coma qu'ère tant enòrma queiguec pesadament sus eth marme e crebèc. Es grans, en tot despener-se un a un, caperèren tot eth solèr. Eth lop se transformèc alavetz en poth, commencèc a avalar-se-les, e ja sonque ne restau un, mès quan se l'anaue a avalar li queiguec deth bèc, donques qu'atau ac auie dispausat era fatalitat, e anèc a amagar-se en ua henerecla deth losat, apròp der estanh. Alavetz eth poth commencèc a cridar, a secodir es ales e a hèr-mos senhaus damb eth bèc, mès que non compreníem eth sòn lenguatge, e coma que non lo podíem compréner, deishèc anar un crit tan terrible que mos semblèc qu'eth palai queiguie sus nosati. Dempús commencèc a hèr torns peth pati, enquia que vedec eth gran e se precipitèc entà cuelher-lo, mès eth gran queiguec ena aigua e se convertic en peish e despareishec dera nòsta vista pendent ua ora. Dempús entenérem uns crits terribles e mos estrementírem de terror. E de seguit apareishec er *efrit* ena sua pròpria òrra figura, usclant coma ua halha, donques que dera sua boca, des sòns uelhs e deth sòn nas gessien ahlames e hum; e darrèr d'eth gessec era princessa ena sua pròpria forma, mès usclant tanben coma metau en fusion, perseguint ar *efrit*, que ja mos anaue a arténher. Alavetz, cranhen que mos usclèsses, mos volérem lançar ena aigua, mès er *efrit* mos arturèc damb un sorriscle espaventós, e commencèc a lançar huec contra toti. Era princessa lançaue huec contra eth, e se passèc que mos artenhec eth huec des dus, e eth d'era non mos hec cap mau, mès eth der *efrit* plan que mos costèc mau, pr'amor qu'un bualh me toquèc en aguest uelh e me lo treiguec dehòra; un aute toquèc ena cara deth rei e l'usclèc era barbeta e era boca, en tot arrincar-li ua part deth sòn dentat e er aute bualh se calèc en pièch der eunuc e lo hec perir usclat.

Mentretant, era princessa perseguie ar *efrit* en tot lançar-li huec ath dessús, enquia qu'entenérem díder: "Allà qu'ei eth solet gran! Allà ei eth solet poderós! Estronha ad aqueth que renègue dera fe de Mohamed senhor des òmes!" Aguesta votz qu'ère era dera princessa que mos mostraue ar *efrit* complètament convertit en un molon de cendre. Dempús arribèc entre nosati e didec: "Ara prèssa, balhatz-me ua tassa damb aigua." L'ac balhèren, e prononcièc era princessa ues paraules incomprendibles, m'esposquèc damb era aigua, e didec: "Queda desencantat en nòm deth solet Vertadèr! Peth poderós nòm d'Allà, torna ena tua primitiva figura!"

Alavetz tornè a èster òme, mès me quedè bòrni. E era princessa, en tot voler consolar-me, me didec: "Eth huec tostemp ei huec, hilh mèn!" E madeish li didec ath sòn pair per çò dera barba e es sòns dents trincadi. Dempús exclamèc: "Ò pair mèn! De besonh me

cau morir, donques qu'ei escrita era mia mòrt. S'aguest *efrit* auesse estat ua simpla creatura umana l'auria anequelit de seguit. Mès çò que me hec patir mès siguec que, en escampilhar-se es grans de milgrana, non acertè a avalar-me eth gran principau, eth solet qu'auie era anma der *efrit*; pr'amor que se me l'auessa avalat, aurie perit de seguit. Mès, ai de jo! me tardè fòrça a veder-lo. Atau ac volec era fatalitat deth Destin. Plan per aquerò m'a calut combàter de forma tant orribla contra er *efrit* dejós dera tèrra, en aire e ena aigua. E cada viatge qu'eth daurie ua pòrta de sauvacion li dauria jo ua auta de perdicion, enquia que dauric fin finau era mès damnatjosa de totes, era pòrta deth huec, jo auí de hèr madeish. E Dempús de dubèrta era pòrta deth huec, un a de morir de besonh. Ça que la, eth Destin me permetec usclar ar *efrit* abans de perir jo usclada. E abans d'aucir-lo volí qu'abracèsse era fe nòsta, qu'ei era santa religion der islam, mès se remic, e alavetz l'usclè. Allà ocuparà eth mèn lòc entre vosati e aquerò vos poirà servir de consolament."

Dempús d'aguestes paraules comencèc a implorar ath huec, enquia que fin finau brotoèren uns bualhs neri que pugèren entath sòn pièch. E quan eth huec l'arribèc ena cara, plorèc, e Dempús didec: "Afirmi que non i a mès Diu qu'Allà, e que Mohamed ei eth sòn profèta!" Tanlèu avec prononciat aguestes paraules la vedérem convertir-se en un molon de cendre, apròp der aute molon que formaue er *efrit*.

Alavetz mos afluxírem prigondament. De bon voler auria jo ocupat eth sòn lòc, abans que veir jos tan miserable aspècte ad aquera joena de radianta beresa que tant me volec afavorir; mès es designis d'Allà son inapelables.

En avertir eth rei era transformacion patida pera sua hilha, plorèc sus era, en tot chinarse es barbes que li restauen, pataquejar-se e esquinçar-se era ròba. E madeish hi jo. E es dus plorèrem sus era. De seguit arribèren es camarlencs, e es caps de govèrn trapèren ath rei plorant anequelit dauant des dus molons de cendre. E s'estonèren fòrça, e comencèren a hèr torns ath sòn entorn, sense gausar parlar-li. Ath cap d'ua estona se remetec un shinhau eth rei, e les condèc çò que s'auie passat entre era princessa e er *efrit*. E toti cridèren: "Allà! Allà! Quin malastre! Quina terribla desgràcia!"

E de seguit arribèren totes es daunes deth palai damb es dues esclaves, e pendent sèt dies se compliren totes es ceremónies de dòu e de planh.

Dempús ordenèc eth rei eth bastiment d'un gran sarcofag entath cendre dera sua hilha e que s'aluguèsssen candèles, fanaus e lantèrnes dia e net. Per çò deth cendre der *efrit* siguec ventat jos era malediccion d'Allà.

Era tristesa li hec a vier ath sultan ua malautia que l'amièc entara mòrt. Aguesta malautia se tardèc un mes cancer. E quan avec recuperat bèth vigor, me cridèc ena sua preséncia e me didec: "Ò joen! Abans de qué venguesses mos estàuem aciu damb era mès perfècta felicitat, liures des malastres dera sòrt. Qu'a calut que tu venguesses e que vedéssem era tua polida letra entà que queiguessen sus nosati totes es afliccions. Pro que non t'auéssem vist jamès ne a tu, ne ara tua cara de mau auguri ne ara tua maudida escritura! Pr'amor que prumèr de tot costères era pèrta dera mia hilha, que, plan que òc,

valie mès que cent òmes. Dempús, per tòrt tòn, m'usclè çò que tu ja sabes, e è percut era mitat des mèns dents, e era auta mitat a volat tanben. E fin finau, a perit eth mèn praube eunuc, aqueth brave servidor que siguec preceptor dera mia hilha. Mès que tu non n'aueres eth tòrt, e tanpòc ac poiries remediar ara. Tot mos a arribat a nosati e a tu per voluntat d'Allà. Laudat sigue, per perméter qu'era mia hilha te desencantèsse, encara qu'era perisse! Qu'ei eth Destin! Ara, hilh mèn, te cau abandonar aguest país, donques que ja n'auem pro damb aquerò que mos a arribat damb tu. Qu'ei Allà qu'ac decree! Ges, donc, e vè-te'n en patz!"

Alavetz, ò senhora mia! abandonè eth palai deth rei, sense fidar guaire ena mia sauvacion. Que non sabia entà on anar. E me'n brembè alavetz de tot çò que m'auie arribat, des deth principi enquiathe finau, com m'auien deishat san e en bona santat es arabs deth desèrt, eth mèn viatge e es mies fatigues pendent un mes, era mia entrada ena ciutat coma estrangèr, er encontre damb eth sarte, era entrevista e era intimitat damb aquera joena deth sosterrenh, era manèra d'escapar-me des mans der *efrit* que me volie aucir, tot, a tot darrèr, sense desbrembar era mia transformacion en monard ath servici dempús deth capitán mercant, era mia crompa a naut prètz peth rei per çò dera mia letra, eth mèn desencantament, e tot! E mès qu'arren, ai de jo! eth darrèr incident, que me hec pèrder un uelh. Mès li balhè es gràcies a Allà e didí: "Que vau mès pèrder un uelh qu'era vida!" Dempús d'quierò, venguí en *hammam* a cuéller un banh abans de gesser dera ciutat. Alavetz, ò senhora mia! m'arrasè era barba entà poder viatjar segur en qualitat de *saaluk*. D'alavetz ençà non è deishat un solet dia de plorar pensant enes malastres qu'an queigut sus jo, e sustot ena pèrta deth mèn uelh quèr. E cada còp qu'quierò vie ena mia memòria, eth uelh dret se m'aumplís de lèrmes, que non me dèishen veir, encara que jamès m'empediràn pensar en aguesti versi deth poèta:

Coneish Allà misericordiós era mia afliccion? Es malastres pesen sus jo, e me n'è encuedat d'eri massa tard!

Mès m'armarè de paciència dauant des mies granes desventures, entà qu'eth mon non ignore qu'è cuelhut damb paciència quauquarren qu'ei mès amargant qu'era madeisha paciència!

Pr'amor qu'era paciència a era sua beresa, sustot quan ei er òme pietós eth que la practique! Ça que la, l'a d'arribar çò qu'a decidit Allà sus quinsevolh creatura! Era mia misteriosa estimada s'en sap des secrets deth mèn lhet, e cap, encara que sigue eth secret des secrets, se li pòt amagar!

Ad aqueith que digue que i a delícies en aguest mon, responetz-li que lèu coneisherà dies mès amargants qu'eth chuc dera mirra!

Alavetz gessí d'quierera ciutat, viatgè per diuèrsi païsi, trauessè es sues capitaus, e dempús me filè de cap a Bagdad, er ostau de patz, a on demori arribar a veir ar Emir des Credents entà condar-li tot çò que m'a arribat.

Dempús de fòrça dies de viatge, è arribat aguesta madeisha net en Bagdad e trapè plan perplèx ath frair qu'ei aquiu, ath prumèr *saaluk*, e li didí: "Qu'era patz sigue damb tu!" E eth me responc: "E damb tu era patz e era misericòrdia d'Allà e totes es dues benediccions!" Alavetz comencè a parlar damb eth, e se mos apressèc er aute frair, eth tresau *saaluk*, que dempús de desirar-mos era patz, mos didec qu'ère estrangèr. E nosati li didérem: "Tanben èm estrangèrs, e auem arribat aué en aguesta ciutat benedida." E mos metérem a caminar amassa, sense que cap de nosati sabesse era istòria des auti. E era sòrt e eth Destin mos guidèren enquiad aguesta pòrta e entrèrem ena vosta casa.

Vaquí, ò senhora mia! es motius de qué me veigues bòrni e damb era barba arrasada."

Alavetz era patrona dera casa li didec ath dusau *saaluk*: "Era tua istòria qu'ei reaument extraordinària. Ara estira-te un shinhau eth peu sus eth cap e vè-te'n a cercar eth destin tòm pera ruta d'Allà."

Mès eth responc: "De vertat que non gesserè d'aciu sense auer entenut eth relat deth mèn tresau companh."

Alavetz eth tresau *saaluk* hec un pas e didec:

Istòria deth tresau saaluk

"Ò gloria senhora! non te penses qu'era mia istòria amague mens meravelhes qu'es des mèns dus companhs! Donques qu'era mia istòria encara ei fòrça mès estonanta.

S'arribèren malastres sus aguesti dus companhs mèns, motivadi peth Destin e era fatalitat, ua auta causa siguec per çò que hè a jo. Se sò arrasat e bòrni, jo que n'è eth tòrt, pr'amor que me hi a vier era fatalitat e aumplí eth mèn còr damb penes e desgràcies.

Vaquí. Que sò rei, hilh de rei. Eth mèn pair se cridaue Kassib e jo èra eth sòn hilh. Quan moric eth rei, eth mèn pair, eretè eth sòn règne, regnè e governè damb justícia, en tot hèr fòrça ben as mèns subdits.

Mès que jo auia ua grana aficion as viatges per mar. E non me privaba d'eri, donques qu'era capitau deth mèn règne ère ath costat deth mar, e en ua grana extension marítima me pertanhien a jo nombroses isles fortificades. Un còp les volí visitar totes, e manè premanir dètz vaishèths grans e aumplir-les de viures entà un mes. E m'embarquè. Aguesta visita se tardèc vint dies, que dempús, ua net se desencadenèc contra nosati ua tormenta de vent que se prolonguèc enquira maitiada. Alavetz, padegat ja un shinhau eth vent e era mar, vedérem ua isla qu'en era mos podíem arturar. Venguérem en terra, hérem quauquarren de minjar, e descansèrem pendent dus dies ara demora de qué era tempèsta s'acabèsse, e dempús sarpèrem. Eth viatge se tardèc uns auti vint dies, enquia qu'en un de tanti perdérem era rota, donques qu'es aigües que navegàuem èren ja tan desconeishudes entà nosati coma entath capitán. Pr'amor qu'eth capitán, reaument, non coneishie aguest mar. Alavetz li didérem ath gaita: "Guarda atentiuament eth mar." E eth gaita pugèc en pau deth vaishèth, dempús baishèc e mos didec ath capitán e a jo:

“Tara dreta è vist peishi ena superficia dera aigua, e mès luenh, ath miei des ondades, ua causa qu'a viatges semblaue blanca e a viatges nera.”

En enténer aguestes paraules deth gaita, eth capitan patic un cambiament fòrça notable ena sua color, lancèc eth turbant en solèr, s'estirèc era barba, e mos didec: “Vos anóncii era nòsta totau pèrta! Que non se sauvarà arrés!” E Dempús s'estarnèc en somics, e dampb eth plorèrem toti. Jo li preguntè alavetz: “Ò, capitan! Mos vòs explicar es paraules deth gaita?” E responèc: “Ò, senhor mèn! Te cau saber que des deth dia que bohèc eth vent contrari, perdérem era rota, e ja hè d'aquerò onze dies, sense trapar un vent favorable que mos permete tornar en bon camin. Te cau saber, donc, eth significat d'aguesta causa nera e blanca e d'aguesti peishi que naden apròp de nosati: deman arribaram en ua montanya de ròques neres que se cride era Montanya der Imant, e entada era mos an d'amar ara fòrça es aigües. E eth nòste vaishèth se trincarà, donques que volaràn toti es sòns claus, tirassadi pera montanya e apegant-se as sues pales, pr'amor qu'Allà eth Plan Naut dotèc ara Montanya der Imant, d'ua secreta vertut que li permet tirassar toti es objèctes de hèr. E non te pòs imaginar era enòrma quantitat de causes de hèr que s'an apilerat e s'an penjat en aguesta montanya des de que tirasse as vaishèths. Sonque Allà se'n sap deth sòn nombre! Des deth mar se ve lúder en cim d'aguesta montanya ua copòla de coeire auriò sostenguda per dètz colomnes, e ath dessús i a un cavalièr en un shivau de bronze, e eth cavalièr amie ena sua man ua lança de coeire, e li penge deth pièch ua placa de plomb sagerada dampb paraules talismaniques desconeishudes. Te cau saber, ò rei! que mentre eth cavalièr s'estongue sus eth sòn shivau, quedaràn esbauçadi toti es vaishèths que naveguen ath sòn entorn, e toti es passatgèrs se perderàn sense remèdi, e toti es hèrs des vaishèths s'apegaràn ena montanya. Que non i aurà sauvacion possibla mentre non se precipite eth cavalièr en mar!”

Dit aquerò, ò senhora mia! eth capitan seguic vessant lèrmes abondoses, e mos pensèrem qu'era nòsta pèrta ère segura e irremediable, en tot dider-se adiu cada un des sòns amics.

E atau siguec; pr'amor qu'a penes hec dia, mos vedérem pròches ara montanya de ròques neres imantades, e es aigües mos possauen violentament entada era. E quan es dètz vaishèths arriberen en pè dera montanya, es claus gesseren de pic e comencèren a volar a milenats, madeish que toti es hèrs, e s'apegueren ena montanya. E es nòsti vaishèths se dauriren, en tot èster precipitadi en mar toti nosati.

Que passèrem tot eth dia a posita des aigües, en tot aufegar-se era majoritat e d'auti mos sauvèrem, sense qu'es que non perírem podéssem tornar a trapar-mos, donques qu'es corrents terribles e es vents contraris mos dispersèrem pertot.

E Allà eth Plan Naut, ò senhora mia! me volec sauvar entà reservar-me naues penes, grani patiments e enòrmes malastres. Me podí agarrar a un des pòsts gròssi que flota en es ondades e eth vent me lancèren ena còsta, ath pè dera Montanya der Imant.

Aquiu trapè un camin qu'amiaue entath cim, e ère tot hèt de gradons talhadi ena ròca. De seguit invoquè eth nom d'Allà eth Plan Naut, e...”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era quinzau net

Era didec:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! qu'eth tresau *saaluk*, mentre es auti s'estauen crotzadi de braci e seigudi, susvelhadi per sèt neri, qu'auien ena man era espada desgainada, seguic, en tot dirigir-se ara patrona dera casa:

“Invoquè, donc, eth nòm d'Allà, l'implorè, e me calè en extasi dera pregària. E quan cambièc eth vent, per orde deth Plan Naut, artenhí pujar en çò mès naut dera montanha, en tot agarrar-me coma podí enes ròques e excavacions. E era mia alegria per trapar-me sauvat arribèc enquiat limit dera alegria. Ja solet me restauar arribar ena copòla; ac artenhí a tot darrèr, e podí penetrar en era. Alavetz m'ajulhè e li balhè gracies a Allà per auer-me sauvat.

Mès èra tan cansat que m'estirè en solèr e m'esclipsè. E pendent eth saunei entení qu'ua votz me didie: “Ò hilh de Krassib! quan te desvelhes hotja as tòns pès, e traparàs ua caisha de coiere e tres flèches de plomb, qu'en eres i a sageradi talismans. Cuelh er arc e dispara contra eth cavalièr qu'ei ena copòla, e atau poiràs entornar era tranquillitat as umans en tot desliurar-les de tan terribla plaga. Quan herisques ath cavalièr, aguest cavalièr queirà en mar e er arc s'escaparà des tues mans entath solèr. L'agarraràs alavetz e l'enterraràs en madeish lòc qu'age queigut. E mentretant, era mar començarà a borir creishent enquia arribar en cim que te trapes. E veiràs en mar ua barca, e ena barca a ua persona despairèra deth cavalièr llançat en abism. Aguesta persona se t'apressarà damb un rem ena man. Que pòs entrar sense temor ena barca. Mès compde damb prononciar eth nòm d'Allà e non ac desbrembes ne peth mau de morir. Un còp ena barca te guidarà aguest òme, en tot her-te navegar pendent dètz dies, enquia qu'arribes en mar dera Sauvacion. E quan arribes en aguest mar traparàs a bèth un que t'amiarà entara tua tèrra. Mès non desbrembes qu'entà que tot aquerò t'arribe non as de prononciar jamès eth nòm d'Allà.”

Alavetz, ò senhora mia! me desvelhè e me premaní encoratjat a executar es ordes d'aquera votz. Damb er arc e es flèches trapades disparè contra eth cavalièr, lo hi quèir, e lo vedí en. honsar-se en mar. Er arc se m'escapèc dera man, e l'enterrà en madeish lòc qu'auie queigut. De seguit eth mar s'agitèc, boric e se desbordèc, arribant enquiat cim que jo me trapaua. E ara seguida vedí ath miei deth mar ua barca que se filaue entara còsta. Alavetz balhè gràcies a Allà eth Plan Naut. E en apressar-se era barca vedí en era a un òme de bronze qu'amiaue en pièch ua placa de plomb damb nòms e talismants sageradi. E quan arribèc era barca, entrè en era, mès sense badar boca. E er òme de bronze m'amièc pendent un dia, pendent dus, pendent tres, e atau successiuament

enquia dètz dies. Alavetz vedí ues isles ena luenhor. Aquerò qu'ère era sauvacion! E m'alegrè enquiat limit dera alegria; mès qu'ère tanta era plenitud dera mia emocion e dera mia gratitud entath Plan Naut, que prononciè eth nòm d'Allà e lo glorifiquè, exclamant: “*Alahu akbar! Alahu akbar.*”²⁰

Mès a penes didí aguestes paraules sagrades, er òme de bronze s'apoderèc de jo, me lancèc en mar, e en tot en.honsar-se ena luenhor despareishec.

Siguí en tot nadar enquia escurir, quan es mèns braci quedèren extenuadi e tot eth mèn còs rendut. Alavetz, en veir apressar-se era mòrt, didí era *schehada*, era mia profession de fe, e me premaní entà morir. Mès en aqueth moment ua ondada mès grana qu'es autes venguec dera luenhor coma ua tor gigantesca e me lancèc damb tanta fòrça, que me trapè ath cant d'ues isles qu'auia aubirat ena luenhor. Atau ac volec Allà!

Alavetz pugè ena arriba, retortilhè era mia ròba, en tot estener-la en solèr entà que se shuguèsse, e me metí a dormir, sense desvelhar-me enquia londeman. Me botè es mèns vestits secs, me lheuè cercant a on podia anar, e me filè de cap a ua petita val fertila en tot recorrer-la de naut en baish, e atau hi un torn sancer en lòc que me trapaua, vedent se com m'enrodaue eth mar pertot. E me didí: “Quina fatalitat era mia! Tostemp que me desliuri d'un malastre me n'arribe un aute de pejor!”

Mentre se m'acodien tan tristi pensaments, vedí que venguie peth mar ua barca damb gent. Alavetz, temeròs de qué m'arribèsse quauquarren desagradiu, me lheuè e pugè en un arbe pr'amor de demorar es eveniments. Quan arribèc era barca gesseren d'era dètz esclaus damb ua pala cada un. Caminèren enquia arribar en centre dera isla, e aquiu comencèren a hotjar era tèrra, en tot deishar ath descubèrt un param. Lo lheuèren e dauriren ua pòrta qu'apareishec dejós. Hèt aquerò, entornèren ena barca, en tot descargar deth sòn interior e calar-se enes espates ua grana quantitat de causes: haria, pan, mèu, boder, vedereths, saques plies e fòrça d'autas causes; tot aquerò que, a tot darrèr, pòt desirar ua persona que demore en ua casa. Es esclaus seguiren enes sòns va-e-veni deth sosterrenh entara barca e dera barca entath param, enquia uedar complètament aquera, treiguent Dempús vestits somptuosi e magnifics, que se meteren en braça; e alavetz vedí gésser dera barca, ath miei des esclaus, a un ancian venerable, tant afllaquit e acorbaishat pera edat e es vicituds, qu'a penes auie aparença umana. Aguest cheic amiaue dera man a un joen plan beròi, modelat reaument en motle dera perfeccion, arrama trenda e flexibla, qu'eth sòn aspècte cautivèc eth mèn còr e esmoiguec era pulpa dera mia carn.

Arribèren enquiara pòrta, la trauessèren e despareisheren des mens uelhs. Mès Dempús d'uns instants, pugèren toti mens eth joen; entrèren un aute còp ena barca e s'aluenhèren per mar.

Quan les auí perdut de vista, baishè der arbe, corrí entath lòc a on i auie eth param qu'auien caperat un aute còp de tèrra e la treiguí de nauèth. Alavetz desnishè eth param,

---

²⁰ Diu ei Totpoderós

qu'ère de husta e dera mida d'ua pèira de mòla, lo lheuè damb era ajuda d'Allà e vedí que partie d'era ua escala damb vòuta. Baishè, cuelhut d'estonament, es sòns gradons de pèira, e me trapè ara fin en un espaciós salon revestit de tapissi magnifics e damassats de seda e de velot. En un divan, entre halhes alugades, gèrles damb flors e pòts plei de fruta e de doci, campau seigut eth joen, qu'ère en tot hèr-se aire damb un ventalh. En veder-me s'espauric fòrça, mès jo li didí damb era mia armoniosa votz: "Qu'era patz sigue damb tu?" E eth responec mès tranquil: "E damb tu sigue era patz, era misericòrdia d'Allà e es sues benediccions!" Jo li didí: "Ò, senhor mèn! Qu'eth tòn còr non s'espaurisque. Vaquí que jo sò rei e hilh d'un rei. Allà m'a guidat entà tu pr'amor de trèir-te d'aguest sosterranh, qu'ada eth solide t'an amiat entà que morisques. Mès jo te desliurarè. E seràs eth mèn amic, donques que n'auí pro de veder-te entà saber-me'n que sò ath tòn costat."

Alavetz eth joen, diboishant un arridolet enes sòns pots, me convidèc a que me seigussa ath sòn costat en divan, e me didec: "Te cau saber, ò senhor mèn! que non m'amièren en aguest lòc entà que morisca, senon entà desliurar-me dera mòrt. Te cau saber tanben que sò hilh d'un gran joièr, coneishut en tot eth mon pes sues riqueses e pera quantitat des sòns tresòrs. Es caravanes que van a compde sòn entà païsi luenhants pr'amor de véner es sues pèires precioses as reis e emirs dera tèrra, an estenut era sua reputacion pertot. Quan neishí jo, en èster eth ja d'edat madura, l'anoncièren es mèstres dera devinacion, qu'eth sòn hilh auie de morir abans qu'eth sòn pair e qu'era sua mair; e eth mèn pair, aqueth dia, a maugrat dera alegria que l'auie costat eth mèn neishement e dera felicitat dera mia mair, que me balhèc ath mon ath cap de nau mesi, per voluntat d'Allà, experimentèc un dolor pro gran, mès que mès quan es sabents qu'auien liejut enes astres era mia sòrt, li dideren: "Aucirà ath tòn hilh un rei, hilh de un aute rei, Kassib, quaranta dies Dempús de qué aqueth age lançat en mar ath cavalièr de bronze dera montaha magnetica." E eth mèn pair, eth joièr, quedèc fòrça aflict. E me suenhèc, en tot educar-me damb assopliment, enquia qu'auí complit es quinze ans. Mès alavetz se'n sabec de qué eth cavalièr auie estat lançat en mar, e era notícia l'aclapèc e lo hec plorar tant, qu'en pòc de temps s'esblancossic, s'aflaquic eth sòn còs e tota era sua persona aqueric era aparença d'un òme escanaulit, rendut pes ans e pes malastres. Alavetz me hec a vier en aguesta casa sosterranca, que manèc bastir entà amagar-me dera cèrca deth rei que m'auie d'aucir quan jo complissa es quinze ans, e jo e eth mèn pair èm segurs de qué eth hilh de Kassib non poirà trapar-me en aguesta isla desconeishuda. Vaquí era causa dera mia estança en aguest lòc."

Alavetz pensè jo: "Com se poiràn enganhar atau es sabents que liegen enes astres? Pr'amor que, per Allà! aguest joen ei era ahlama deth mèn còr, e mès aisit qu'aucir-lo, me serie aucir-me a jo madeish." E Dempús li didí: "Ò hilh mèn! Allà Totpoderós non volerà jamès que se trinque tau beròia flor. Que sò prèst a defener-te e a seguir aciu damb tu pendent tota era vida." E eth me responec: "Passadi quaranta dies vierà a cercar-me eth mèn pair, donques que ja non i aurà perilh." E jo li didí: "Per Allà! que serè ena tua companhia pendent aguesti quaranta dies. E Dempús li diderè ath tòn pair que te dèishe vier en mèn règne, a on seràs eth mèn amic e eretèr deth tron.

Alavetz eth gojat me balhèc es gracies damb paraules coraus, e comprení qu'ère fòrça educat e corresponie ara inclinacion que m'arrossegaue entada eth. E comencèrem a conversar coma amics, en tot gaudir des viures deliciosi qu'auie e qu'èren pro entà poder passar un an damb cent convidadi.

Dempús d'auer minyat, podí comprobar de nauèth guaire estacat ère eth mèn còr damb es sòns encantaments e Dempús mos estirèrem e dormírem amassa tota era net.

En apressar-se eth dia me desvelhè e me lauè, en tot hèr-li a vier ath joen era palangana plia d'aigua perhumada entà que se lauèsse, e premaní era parva e mingèrem amassa, parlant, jogant, e arrint enquiara net. E alavetz premanírem era taula e sopèrem un moton farcit d'amelhes, pances, nòde muscada, clau d'espècia e pebe. E beuèrem aigua doça e fresca, e prenèrem tanben melon d'aigua, melon, còques e pastissi tan fini e leugèrs coma ua cabeladura, qu'en eri non s'auie estauviat eth boder, era mèu, es amelhes ne era canèla. E coma era net anteriora, mos ajacèrem e me'n podí encuedar de guaire grana ère era nòsta amistat. E atau se passèren, tranquil e erosi, es dies enquiathe quarantau dia. Aguest darrèr dia, coma qu'auie de vier eth sòn pair, eth se volec balhar un bon banh, e me metí a escauar aigua en caudèr, en tot vessar-la ena tina de coeire e híger aigua hereda entà hèr-la mès agradiua. Eth joen entrèc en banh, e lo lauè, e lo hereguè, e li hi un massatge, en tot perhumar-lo e transportar-lo en lhet, a on lo caperè damb eth linçò e l'enrodè eth cap damb un tròç de seda brodada de plata, en tot obsequiar-lo damb ua gropada deliciosa, e s'esclipsèc.

Quan se desvelhèc volec minjar quauquarren, e alistant eth melon d'aigua mès beròi e plaçar-lo en ua plata, e era plata en un tapís, pugè en lhet entà cuéller eth guinhauet mès gran, que penjaue ena paret sus eth cap deth joen. E vaquí qu'eth joen, entà divertir-se, me hec gatalhèues en ua cama, en tot costar-me tau efècte, que queiguí dessús d'eth sense voler e li clauè eth guinhauet en còr. E moric de seguit.

En veir aquerò, ò senhora mia! comencè a picar-me e a cridar, e a gemegar, e m'esbocinè era ròba, lançant-me desesperat en solèr. Mès eth mèn amic ère mòrt, en tot complir-se eth Destin entà que non mentissen es prediccions des astrològs. Lheuè es uelhs e es mans entath Plan Naut, e repliquè: “Ò Senhor der univèrs! S'è cometut un crim sò prèst a que me castigue era tua justícia.” En aguest moment me sentia desirós dera mòrt. Mès, ò senhora mia! es nòsti desirs jamès se satifèn ne entath ben ne entath mau.

Alavetz, en non poder tier era estança en aqueth lòc, e ath delà, coma que sabia qu'eth joièr non se tardarie a arribar, pugè era escala, gessí e barrè eth param, en tot caperar-lo de terra coma ère abans.

Quan me vedí dehòra me didí: “Vau a campar ara çò que se passe, mès amagat, pr'amor que se non, es esclaus m'aucirien damb era pejor mòrt.” E alavetz pugè en un arbe qu'ère apròp deth param, e aquiu siguí ara demora. Ua ora mès tard apareishec era barca damb er ancian e es esclaus. Desembarquèren toti, arribèren ara prèssa ath cant der arbe, e en veir era terra recentament remoiguda, s'espauriren, demorant fòrça aclapat eth

vielh. Es esclaus hotgèren rapidament, e lheuant eth param, baishèren damb eth praupe pair. Aguest comencèc a cridar a crits ath sòn hilh, sense qu'eth gojat responesse, e lo cerquèren pertot, en tot trapar-lo fin finau estirat en lhet damb eth còr trauessat.

En veder-lo, sentec er ancian que se li trincae era anma, e queiguec estavanit. Es esclaus, mentretant, se planhien e s'afligien; dempús pugèren ena espatla ath joièr. Sepultèren eth cadavre deth joen enrodat en un susari, transportèren ath pair laguens dera barca damb totes es riqueses e viures que quedauen encara, e despareisheren ena luenhor deth mar.

Alavetz, plan aclapat, baishè der arbe, meditè en aquera desgràcia, plorè fòrça, e caminè capvirat pendent tot eth dia e tota era net. Còp sec me n'encuedè qu'anaue amendrint era aigua, demorant sec er espaci entre era isla e era tèrra fèrma deth dauant. Li balhè gràcies a Allà que volie desliurar-me de seguir en aqueth parçan maudit, e comencè a caminar pera arena invocant eth sòn sant nòm. Arribèc era ora de cogar-se eth solei. Vedí aparèisher de pic un gran huec ena luenhor, e me dirigí entad aqueth lòc, sospechant que serien usclant bèth moton; mès en apressar-me me n'encuedè que çò que m'auie semblat un huec ère un vast palai de coeire que se diderie alugat peth solei cogant.

Arribè enquiath limit der estonament dauant d'aqueith palai magnific, tot de coeire. E èra en tot admirar era sua solida construccion, quan de ressabuda gesseren pera pòrta principau dètz joeni de nauta estatura, e qu'es sues cares èren ua laudança ath Creador per çò d'auer-les hèt tan beròies. Mès aqueri dètz joeni èren toti bòrni deth uelh quèr, e sonque non n'ère un ancian naut e venerable, que hège eth numero onze.

En veder-les exclamè: “Per Allà, be n'ei d'estranha era coincidéncia! Com ei que son amassa dètz bòrni, e precisament deth uelh quèr?” Mentre èra en taus reflexions, es dètz joeni s'apressèren e me dideren: “Era patz sigue damb tu!” E jo les entornè era salutacion de patz e me calèc condar-les era mia istòria, des deth principi enquiath finau, que non me cau repetir ara, ò senhora mia!

En entener-la, arribèren aqueri joeni ar arràs dera admiracion, e me dideren: “Ò senhor! Entra en aguesta casa a on seràs ben acuelhut.” Entrè damb eri, e trauessèren fòrça sales revestides de teles de satin. En centre dera darrèra, qu'ère era mès polida e espaciosa de totes, i auie dètz magnifics lhets formadi damb tapissi e matalassi, e entre aqueri, n'auie un aute, mès sense matalàs e tan ric coma es auti. E er ancian se seiguec en aguest, e cada un des dètz joeni ena sua, e me dideren: “Ò senhor!, sè-te ena testèra dera sala, e non mos preguntes arren de çò que veigues aciu.”

Ara seguida se lheuèc eth vielh, gessec e tornèc diuèrsi còps, amiant viures e beuenda, que d'aquerò mingèrem e beuèrem toti.

Dempus er ancian recuelhec es rèstes, e se seiguec de nauèth. E es joeni li preguntèren: “Com ei que te sès sense hèr-mos a vier çò que mos cau entà complir damb es nòsti déuers?” E er ancian, sense badar boca, se lheuèc e gessec e entrèc dètzs còps, en tot

amiar cada còp sus era tèsta ua palangana caperada damb ua tela de satin e ena man un fanau, qu'anèc plaçant dauant de cada joen. E a jo non me balhèc arren, çò que me contrarièc.

Mès quan lheuèren es teles de satin, vedí qu'es palanganes sonque contenguen cendre, povàs de carbon e cosmetic. Se meteren eth cendre en cap, eth carbon ena cara e eth cosmetic en uelh dret, e comencèren a planher-se e a plorar, mentre didien: "Patim çò que mos meritam per çò des nòstes colpes e era nòsta desaubediéncia." E aquera lamentacion seguic enquia apròp dera auba. Alavetz se lauèren en naues palanganes que les hec a vier eth vielh, se botèren d'auti vestits, e quedèren coma abans dera estranya ceremònìa.

Per mès qu'aquerò, ò senhora mia! m'estonèsse damb eth mès considerable estonament, non gausè preguntar arren, donques qu'atau se m'auie ordenat. E ena net a vier heren madeish qu'ena prumèra, e madeish ena tresau e ena quatau. Alavetz ja non podí tier-me mès, e didí: "Ò, senhors mèns! Vos prègui que me digatz per qué toti ètz bòrnis e per qué vos botatz cendre en cap, carbon e cosmetic, donques que, per Allà!, m'estimi mès era mòrt qu'era incertitud que m'auetz metut." Alavetz eri repliquèren: "Sabes qu'aquerò que demanes ei era tua perdicion?" E jo reponí: "Que vengue era mia perdicion, abans qu'eth dopte." Mès eri me dideren: "Compde damb eth tòn uelh quèr!" E jo responí: "Que non me cau eth uelh quèr s'è de seguir en aguesta perplexitat." E fin finau exclamèren: "Que se complisque eth tòn destin! T'arribarà çò que mos arribèc, mès non te planhes, donques qu'eth tòrt ei tòn. E Dempús de percut eth uelh quèr, non poiràs vier damb nosati, pr'amor que ja èm dètz e non i a lòc entar onzau."

Dit aquerò, er ancian se hec a vier un moton viu. L'esgorgèren, l'arrinquèren era pèth, e Dempús de netejar-la suenhosament, me dideren: "Te vam a cóser laguens d'aguesta pèth, e te botaram ena terraça deth palai. Er enòrme voltor cridat Rock, capable de desrabar a un elefant, te lheuarà entàs bromes, coma se siguesses un moton de vertat, e entà avalar-te t'amiarà en cim d'ua montanha plan nauta, inaccesibla entàs èssers umans. Alavetz, damb aguest guinhauet, que damb eth te pòs armar, heneràs era pèth deth moton, gesseràs d'era, e eth terrible Rock, que non ataque as òmes, despareisherà dera tua vista. Bota-te Dempús a caminar, enquia que trapes un palai dètz còps màger qu'eth nòste e plan mès somptuós. Qu'ei revestit de plaques d'aur, es sòns murs se capèren damb peiraria, mès que mès, perles e esmeraldes. Entra per ua pòrta dubèrta a totes ores, coma nosati entrèrem bèth còp, e ja veiras çò que veiràs. Aquiu mos deishèrem toti eth uelh quèr. D'alavetz ençà suportam eth castig meritat e expiam era nòsta colpa en tot hèr cada net çò qu'as vist. Aguesta ei, en resumit, era nòsta istòria, que mès peth menut aumplirie totes es planes d'un gran libre. E ara, que se complisque eth tòn destin!"

E coma persutèssa ena mia decision, me balhèren eth guinhauet, me coseren laguens dera pèth deth moton, me placèren ena terraça e se n'anèren. E lèu notè que cargaue damb jo eth terrible Rock, remontant eth vol, e quan comprení que m'auie deishat en cim dera montanha, esguincè damb eth guinhauet era pèth que me caperàue, e gessí de

dejós d'era cridant entà espaurir ath terrible Rock. E s'aluenhèc volant pesadament, e vedí qu'ère tot blanc, tant ample coma dètz elefants e mès long que vint camèlhs.

Alavetz comencè a caminar mès ara prèssa, donques que me torturaue era impaciència d'arribar en palai. En veder-lo, a maugrat dera descripcion hèta pes dètz joeni, me quedè admirat enquiat limit dera admiracion. Qu'ère plan mès somptuos de çò que m'auien dit. Era pòrta principau, tota d'aur, que per era entrè, auie as dus costats nauanta nau pòrtes de hustes precioses, d'aloè e santal. Es pòrtes des sales èren d'ebèn damb incrustacions d'aur e de diamants. E aguestes pòrtes amiauen entàs salons e entàs jardins, a on s'apilerauen totes es riqueses dera tèrra e deth mar.

Tanlèu arribè ena prumèra cramba, me vedí enrodat de quaranta joenes d'ua beresa tant estonanta, que perdí era nocion de jo madeish, e es mèns uelhs non sabien a qui dirigirse damb preferéncia as autes, e me cuelhec tau admiracion, que me calec arturar en sénter que me rodaue eth cap.

Alavetz totes se lheuèren en veder-me, e damb votz armoniosa me dideren: “Qu'era nòsta casa sigue era tua, ò convidat nòste! Eth tòn lòc ei sus es nòsti caps e sus es nòsti uelhs!” E m'aufriren sèti en ua estrada magnifica, en tot sèir-se eres mès baish enes tapissi, e me dideren: “Ò senhor, qu'èm es tues esclaves, era tua causa, e tu eth nòste patron e era corona des nòsti caps!”

Dempús totes se metéren a servir-me, ua se hec a vier aigua cauda e tovalhòles, e me lauèc es pès; ua auta me botèc enes mans aigua perhumada, que vessaue d'ua gèrla en auta; era tresau me vestic un vestit de seda damb cinturon brodat d'aur e plata, era quatau me presentèc ua copa plia d'esquista beuenda aromatizada damb flors. E aguesta me guardaue, era auta me hège un arridolet, era d'aciu me guinshaue es uelhs, era de mès enlà me recitaue versi, ua auta daurie es braci, en tot estirar-les guiterosament dauant de jo, e aquera auta hège redolar eth sòn còs sus es mies cueishes. E ua alendaue: “Ai!” E era auta: “Ui！”, e aguesta me didie: “Uelhs mèns！”, e era de mès enlà: “Entralhes dera mia vida！”, e era auta: “Ò, ahlama deth mèn còr！”

Dempús se m'apressèren totes, e comencèren a amorassar-me, e me dideren: “Ò, convidat nòste! conda-mos era tua istòria, donques qu'èm sense cap òme de hè fòrça temps, e era nòsta felicitat serà ara complèta.” Alavetz me calèc tranquillizar-me e les condè ua part dera mia istòria, enquia que comencèc a escurir.

De seguit aluguèren nombroses halhes, e era sala quedèc illuminada coma peth mès esplendid solei. Dempús meteren es mantèls, mestrèren era parva mes esquista e es beuendes mès embriagadores, e ues tocauen esturments melodiosi, damb ua votz encantadora, d'autes dançauen, e jo seguia minjant.

Dempús des diversions me dideren: “Ò estimat des nòsti uelhs, qu'a arribat era ora deth lhet e deth plaser positiu! Te cau alistar entre nosates ara que volgues, e non cranhes ofensar-mos, donques qu'a cada ua li tocarà era sua net. Qu'èm quaranta fraies e cada ua tornarà dempús a jogar damb totes es nets en lhet.”

Jo, senhora mia, non sabia a quina alistar, donques que totes èren madeish de desirables. A paupes, estirè es braci e ne cuelhí a ua: mès en daurir es uelhs, les tornè a barrar, enludernat pera sua beresa! Alavetz aquera joena me cuelhec dera man e m'amièc entath lhet. E passè damb era tota era net. Li balhè quaranta assauts de vertadèr assautador e era corresponec a toti, e cada viatge me didie: “Ai, uelhs mèns! Ai, anma mia!” E m'amorassau, e jo la nhacaua, e era me pecigaue, e atau pendent tota era net.

Es autes, senhora mia, s'esguitlèren en mèn lhet dera madeisha manèra, cada net damb ua des fraies, e non se passèc cap net sense qu'auessa nombrosi assauts entre es dus. Un an complèt se tardèc aguesta felicitat. E cada maitin se m'apressaue era joena dera nèt pròcha, e en tot hèr-me a vier en *hammag*, me lauaue tot, me daue un energic massatge e per humaue eth mèn còs damb guairi per hums autregèc Allà as sòns sirvents.

Arribèc eth finau d'an. Eth maitin deth darrèr dia vedí a totes es joenes ath pè deth lhet, deishant anar er sua cabeladura, plorant amarament, cuehudes per un gran dolor, e me dideren: “Te cau saber, ò lum des nòsti uelhs! que t'auem d'abandonar coma ac hérem damb fòrça d'auti abans de tu, donques que ja sabes que non ès eth prumèr, e qu'anteriorament fòrça d'auti mos cauquèren e mos heren çò que tu mos as hèt. Mès tu qu'ès reaument eth caucador mès ric en encabrades e ena mida de long e de gròs. Qu'ès en realitat eth mès libertin e agradiu de toti. Plan per aquerò, non poiram víuer sense tu.” E jo les didí: “E per qué m'auetz d'abandonar? Pr'amor que jo tanpoc voi pèrder era alegria dera mia vida, que s'està en vosates.” Eres responeren: “Te cau saber qu'èm totes hilhs d'un rei, encara que de mair desparièra. Des dera nostra pubertat demoram en aguest palai, e cada an bote Allà en nòste camin un caucador que mos satisfè, atau coma nosates ada eth. Mès cada an mos auem d'absentar pendent quaranta dies pr'amor de visitar ath nòste pair e as nòstres mairs. E aué ei eth dia dera partida.” Alavetz didí: “Mès estimades mies, jo me demorarè en aguest palai laudant a Allà enquira vòsta tornada.” E eres responeren: “Que se complisque eth tòn desir. Vaquí totes es claus deth palai, que daurissen totes es pòrtes. Eth te servirà d'ostau, donques qu'ès eth sòn patron; tie compde de non daurir era pòrta de bronze qu'ei ath hons deth jardin, pr'amor qu'alavetz non mos tornaries a veir e t'arribarie un gran malastre. Compde, donc, de non daurir aguesta pòrta!” Dit aquerò, m'abracèren e punèren totes, ua darrèr dera auta, plorant e dident-me: “Qu'Allà sigue damb tu!” E partiren sense deishar de guardar-me entre es sues lèrmes. Alavetz, ò senhora mia! gessí deth salon que me trapaua, e damb es claus ena man comencè a recòrrer tot eth palai qu'encara non auia auut temps de veir, donques qu'eth mèn còs e era mia anma auien estat encadenadi en lhet entre es braci des joenes. E daurí damb era prumèra clau era prumèra pòrta.

Me vedí alavetz en un gran uart claufit d'arbes frutiers, tan frondosi, qu'ena mia vida n'auia coneishut de parièrs en mon. Canalets plei d'aigua les adaiguauen tant a consciéncia qu'es frutes èren d'ua mida e d'ua beresa indicibles. Mengè d'eres, mès que mès bananas, e tanben datils, qu'èren longui coma es dits d'un arab nòble, e milgranes, pomes e persecs. Quan acabè de minjar balhè gràcies a Allà pera sua magnanimitat e daurí era dusau pòrta damb era dusau clau.

Quan daurí aguesta pòrta, es mèns uelhs e eth mèn olfacte quedèren aclapadi per ua immensitat de flors qu'aumplien un gran jardin adaiguat per nombrosi arriuets. Aquiu i auie guaires flors se pòden elevar enes jardins des emirs dera tèrra: gensemins, narcisi, ròses, violetes, jacints, anemones, clavèls, tulipes, ranoncles e totes es flors de totes es sasons. Quan auí aspirat era fragància de totes es flors, cuelhí un gensem, en tot sauvar-lo laguens deth mèn nas enta gaudir era sua flaira, e li balhè gràcies a Allà eth Plan Naut pes suas bontats.

Daurí de seguit era tresau pòrta, e es mies aurelhes quedèren encantades damb es votzes de nombrosi audèths de toti es colors e de totes es espècies dera tèrra. Qu'èren en ua gabiòla damb barres d'aloè e de santal. Es abeuradors èren de jaspe fin e es minjadors d'aur. Eth solèr apareishie escampat e adaiguat. E es audèths benedien ath Creador. M'estè en tot entener-les cantar, e quan escuric me retirè.

A londeman me lheuè d'ora, e daurí era quatau pòrta damb era quatau clau. E alavetz, ò senhora mia! vedí causes que ne en sauneis poirie veir un èsser uman. Ath miei d'un gran pati i auie ua copòla de meravilhosa construccion damb escales de porfir que i auuie enquia quaranta pòrtes d'ebèn, sagerades damb aur e plata. Qu'èren dubèrtes e permetien veir crambes espacioses, que cada ua d'eres contengui un tresòr especiau, e valie cada tresòr mès que tot eth mèn règne. Era prumèra sala ère plia d'enòrmes quantitats de pèrles granes e petites, en tot abondar es granes, qu'auien era mida d'un uèu de paloma e ludien coma eth plen dera lua. Era dusau sala depassau en riquesa ara prumèra, e apareishie plia de diamants, robís ròis, robís blus e carboncles. Ena tresau i auie esmeraudes solet; ena quatau molons d'aur en brut; ena cincau, monedes d'aur de totes es nacions; ena siesau, plata vèrge; ena setau, monedes de plata de totes es nacions. Es autes sales èren plies de guaires peireries i a en sen dera tèrra e deth mar: topazis, turqueses, jacints, pèires deth Yemen, cornalines de diuèrsi colors, gèrles de jade, collarets, braçalets, cinturons e totes es jòies, en fin, tengudes enes còrts de reis e d'emirs.

E jo, ò senhora mia! Iheuè es mans e es uelhs e li balhè gràcies a Allà eth Plan Naut pes sòns beneficis. E atau seguí cada dia daurint ua, dues o tres pòrtes, enquiara quarantau, en tot conéisher cada dia eth mèn estonament, e ja sonque me restaue era clau dera pòrta de bronze. E pensè enes quaranta joenes, e me sentí negat ena màger felicitat pensant en eres, ena doçor des sòns gèsti, ena frescor des suas carns, ena duretat des suas cueishes, ena estretor des suas vulves, ena rondor e volum des suas anques e enes sòns crits quan me didien: "Ai, uelhs mèns! Ai anma mia!" E exclamè: "Per Allà! Era nòsta net serà ua net blanca e benedida!"

Mès eth Malige me hège pensar ena clau dera pòrta de bronze, en tot hèr-me a temptar de contunh, e era temptacion podec mès que jo, e daurí era pòrta. Es mèns uelhs non vederen arren, eth mèn olfacte notèc ua flaira fòrta e ostila contra es sensi, e m'estavaní, en tot quèir pera part de dehòra dera entrada e barrar-se de seguit era pòrta dauant de jo. Quan me remetí, persutè ena resolucion inspirada per Cheitan, e tornè a daurir, demorant qu'era flaira siguesse mens penetranta.

Entrè, fin finau, e me trapè ua sala espaciosa, damb eth solèr caperat de safran e alugada per halhes perhumades d'ambre gris e d'encens e per magnifiques lampes de plata e d'aur plies d'òli aromatic, qu'en usclar exalaue aquera flaira tan fòrta. E entre es lampes e candelèrs vedí un meravilhos shivau nere damb ua estela blanca en front, e era pauta deth dauant dreta e era deth darrèr quèrra amiauen tanben taques blanques enes extrèms. Era sera ère de brocat e era brida ua cadia d'aur; eth pessèbre ère plen de sesam e civada ben crivelada; er abeurador contengue aigua fresca perhumada damb ròses.

Alavetz, ò senhora mia! coma qu'era mia màger passion èren es shivaus, e jo èra eth cavalièr mès illustre deth règne m'agradèc fòrça aqueth shivau, e agarrant-lo dera brida l'amiè entath jardin e lo montè; mès que non se botgèc. Alavetz li fotí en còth damb era cadia d'aur. E de ressabuda, ò senhora mia! dauric eth shivau dus granes ales neres, que jo non auia vist, endilhèc d'ua manèra espaventosa, fotec tres còps damb es bates en solèr e volet damb jo enes aires.

De seguit, ò senhora mia! comencèc a botjar-se tot ath mèn entorn; mès sarrè es cueishes e me tenguí coma bon cavalièr. E vaquí qu'eth shivau baishèc e s'arturèc ena terraça deth palai a on auia jo trapat as dètz bòrnis. E alavetz s'encabritèc terriblament e artenhec hèr-me quèir. Dempús s'apressèc a jo, e en tot meter-me era punta d'ua des sues ales en uelh quèr, me lo uedec, sense que podessa jo empadir-l'ac. E comencèc eth vòl un aute còp en tot desparéisher enes aires.

Me caperè damb ua man eth uelh uet, e caminè en totes direccions pera terraça en tot planher-me peth fòrt dolor. E de pic vedí ath mèn dauant as dètz gojats que didien: “Que non voleres escotar-mos! Vaquí eth frut dera tua funèsta testudaria! E non te pòs demorar damb nosati, pr'amor que ja èm dètz. Mès te vam a díder eth camin entà que te'n vages en Bagdad, capitau der Emir des Credents Harun Al-Rachid, qu'era sua fama a arribat enquia nosati, e eth tòn destin quedrà enes sues mans.”

Partí, dempús d'auer-me arrasat e botat aguest vestit de *saaluk*, entà non suportar mès malastres, e viatgè dia e net, non parant enquia arribar en Bagdad, ostau de patz; trapè ad aguesti dus bòrnis, e en tot saludar-les, les didí: “Que sò estrangèr.” E eri me responeren: “Nosati tanben n'èm.” E atau arribèrem es tres en aguesta benedida casa, ò senhora mia!

“E aguesta ei era causa deth mèn uelh uet e des mis barbes arrasades.”

Dempús d'enténer tant extraordinària istòria, era màger des tres damaisèles li didec ath tresau *saaluk*: “Te perdoni. Amorassa-te un shinhau eth cap e vè-te'n.”

Mès eth tresau *saaluk* responce: “Per Allà! Que non me n'è d'anar sense enténer es istòries des auti.”

Alavetz era joena, en tot virar-se entath califa, entath visir Giafar e entath borreu, les didec: “Condatz era vòsta istòria.”

E Giafar se l'apressèc, e repetic eth relat que ja l'auie condat ara joena portèra en entrar ena casa. E dempús d'auer entenut a Giafar, era patrona der ostau, les didec:

“Vos perdoni a toti, as uns e as auti. Mès partitz de seguit.”

E toti gesseren en carrèr. Alavetz eth califa les didec ath *saalik*: “Companhs, entà on vatz?” E aguesti responeren: “Que non sabem a on anar.” E eth califa les didec: “Vietz a passar era net damp nosati.” E l'ordenèc a Giafar: “Hè-te-les a vier ena tua casa e deman me les amies, que ja veiram se qué podem hèr.” E Giafar executèc esordes.

Alavetz entrèc en sòn palai eth califa, mès que non podec dormir en tota era net. Peth maitin se seiguec en tron, manèc entrar as caps deth sòn Emperi, e quan avec despachat es ahèrs e aueren partit, se virèc entà Giafar e li didec: “Hè-te a vier as tres joenes, as dues gossetes e as tres *saalik*.” E Giafar gessec de seguit, e les metec a toti entre es mans deth califa. Es joenes se presentèren ath sòn dauant caperades damp eth vel. E Giafar les didec: “Non vos vam a castigar, pr'amor que sense coneisher-mos mos auetz perdonat e afavorit. Mès ara qu'ètz enes mans deth cincau descendant d'Abbas, eth califa Harun Al-Rachid. De sòrta que l'auetz de condar era vertat.”

E quan es joenes enteneren es paraules de Giafar, que parlaue en nòm deth Prince des Credits, hec un pas era màger e didec: “Ò Emir des Credits! Era mia istòria ei tan prodigiosa, que se s'escriuesse damp ua agulha en angle interior d'un uelh, serie ua leçon entad aqueth que la liegesse damp respècte.”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era setzau net

Era didec:

Me n'èst sabut, ò rei afortunat! qu'era màger part des joenes se botèc entre es mans der Emir des Credits, e condèc era sua istòria d'aguesta manèra:

Istòria de Zobeida, era màger des joenes

“Ò Prince des Credits! Te cau saber que me cridi Zobeida; era mia fraia, era que dauric era pòrta, se cride Amina, e era mès joena de totes, Fahima. Es tres qu'èm hilhes deth madeish pair, encara que non dera madeisha mair. Aguestes dues gossetes son d'autas dues fraies mies, de pair e de mair.

En morir eth nòste pair mos deishèc cinc mil dinnars, que se repartiren a parts egales entre es tres. Alavetz, es mies fraies Amina e Fahima se separèren de jo entà vier damp era sua mair, e jo e es autas dues fraies, aguestes dues gossetes que ves aciu, mos demorèrem amassa. Jo sò era mès joena des tres, encara que màger qu'Amina e Fahima, que son entre es tues mans.

Pòc temps Dempús de morir eth nòste pair, es mies fraies granes se maridèren e s'estèren beth temps damb jo ena madeisha casa. Mès es sòns marits non se tarderen guaire a premanir-se entà un viatge comerciau; cuelheren es mil dinnars des sues hemnes entà crompar mercaderies, e partiren toti amassa, en tot deishar-me complètament soleta.

Siguerten absents pendent quate ans, pendent es quaus s'arroïnèren es mèns cunhadi, e Dempús de pèrder es sues mercaderies despareisheren, abandonant en un país estrangèr as sues hemnes.

E es mies fraies passèrent tota sòrta de misèries e acabèren arribant ena mia casa coma ues mendicantes. En veir ad aqueres dues mendicantes, non podí pensar que siguessen es mies fraies, e m'aluenhè d'eres; mès alavetz me parlèren, e en arreconeisher-les, les didí: "Qué vos a arribat? Com ei que vos veigui en tau estat?" E responeren: "Ò fraia!, es paraules ja non remediaràn arren, donques qu'es causes se passèrent coma auie ordenat Allà." En entener-les s'esmoiguec eth mèn còr, e les amiè en *hammam*, en tot balhar-li a cada ua un vestit nau, e les didí: "Fraies mies, qu'ètz mès granes que jo, e me pensi qu'ei just qu'ocupetz eth lòc des mèns pairs. E coma qu'er eretatge que me toquèc, madeish qu'a vosates, a estat benedit per Allà e s'a aumentat considerablament minjaratz es sòns fruts damb jo, era nòsta vida serà respectabla e aunèsta, e ja non mos separaram." E les tenguí ena mia casa e en mèn cor.

E vaquí que les aumplí de beneficis e s'estèren ena mia casa pendent un an sancer, e es mèns bens èren es sòns bens. Mès un dia me dideren: "Reaument, mos estimam mès eth matrimòni, e non mos podem estar sense eth, donques qu'era nòsta paciència s'a agotat en veder-mos soletes." Jo les responí: "Ò fraies! Arren de bon poiratz trapar en matrimòni, donques que non i a guairi òmes aunèsti. Non sagérez ja eth matrimòni? Desbrembatz çò que vos a arribat?"

Mès que non ne heren cabau, e s'entestèren a maridar-se sense eth mèn consentiment. Alavetz les autregè es sòs entàs nòces e les regalè es equipaments de besonh. Donques que partiren damb es sòns marits entà hèr fortuna.

Mès que non hège guaire qu'auien partit quan es sòns esposi se burlèren d'eres, panant-les tot çò que jo les auia balhat e les abandonèren. De nauèth tornèren ambdues, despolhades, ena mia casa, e me demanèren mil perdons, en tot dider-me: "Non mos peleges, fraia! Qu'ei vertat qu'èst era mendre des tres, mès mos depasses en sen. Te prometem non tornar a prononciar jamès era paraula "maridatge". Alavetz les didí: "Ò, fraies mies! Qu'era acuelhuda ena mia casa vos sigue ospitalària. Ad arrés estimi coma a vosates." E les punè fòrça còps, e les tractè damb màger generositat qu'eth prumèr viatge.

Atau se passèc un aute an sancer, e en acabar aguest, pensè naulejar un vaishèth cargat de merces e anar-me'n a comerciar en Basrah. E plan que òc, dispausè eth vaishèth, e lo carguè de mercaderies e causes que podia auer de besonh pendent era trauessada, e les didí as mies fraies: "Ò fraies!, vos estimatz mès demorar-vos ena mia casa mentre se

tarde eth viatge enquia que torna, o viatjar damb jo?” E me responeren: “Viatjaram damb tu, pr’amor que non poiriem tier era tua abséncia.” Alavetz les amiè damb jo e partírem totes amassa.

Mès abans de sarpar me n’auia encargat jo de dividir es sòs en dues parts; n’agarrè era mitat, e era auta l’amaguè, en tot dider-me: “Qu’ei possible que mos arribe bèth malastre en vaishèth, e s’artenhem sauvar era vida, en tornar, s’ei que tornam, traparam aciu quauquarren util.”

E viatgèrem dia e net; mès malerosament, eth capitan s’enganhèc ena rota. Eth corrent mos amièc entà un mar desparièr deth que mos dirigíem. E mos possèc un vent plan fòrt, que se tardèc dètz dies. Alavetz aubirèrem ua ciutat ena luenhor, e li preguntèrem ath capitan: “Quin ei eth nòm d’aguesta ciutat que vam?” E contestèc: “Per Allà que non ac sai! Jamès l’è vista, pr’amor qu’ena mia vida auia entrat en aguest mar. Mès, plan, çò de mès important ei que per fortuna èm dehòra de perilh. Ara solet mos rèste baishar ena ciutat e expausar es merces. E se les podetz véner, vos conselhi que les venatz.”

Ua ora dempús se tornèc a apressar a nosates, e mos didec: “Hètz lèu a desembarcar, entà veir en aguesta poblacion es meravelhes deth Plan Naut!”

Alavetz desembarquèrem, mès a penes auérem entrat ena ciutat, mos quedèrem estonades. Toti es habitants s’auien convertit en estatues de pèira nera. E solet eri auien patit aguesta transformacion, donques qu’enes mercats e enes botigues apareishien es merces en estat normau, madeish qu’es causes d’aur e plata. En veir aquerò arribèrem ath limit dera admiracion, e mos didérem: “De vertat qu’era causa de tot aquerò deu èster plan estranha.”

E mos separèrem, entà recórrer cada ua ath sòn gust es carrèrs dera ciutat, e recuélher peth sòn compde guaire aur, plata e teles precioses podesse amiar damb era.

Jo pugè ena ciutadèla, e vedí qu’aquiu ère eth palai deth rei. Entrè en palai per ua gran pòrta d’aur macís, lheuè ua gran cortina de velot, e vedí que toti es móbles e objèctes èren de plata e aur. E en pati e enes crambes, es gardes e camarlencs èren de pès o seigudi, mès petrificadi en vida. E ena darrèra sala, plia de camarlencs, tinents e visirs, vedí ath rei seigut en sòn tron, damb un vestit tan somptuós e tan ric, que desconcertaue, e apareishie enrodat de cinquanta *mamalik* damb vestits de seda e ena man es espades desgainades. Eth tron qu’ère incrustat de pèires e pèrles, e cada pèrla ludie coma ua estela. Vos asseguri que me manquèc pòc entà tornar-me lhòca.

Ça que la, seguí caminant, e arribè ena sala der arèm, que me semblèc encara mès meravellosa, pr’amor qu’ère tota d’aur, enquia e tot es grisilhes des hièstres. Es parets èren folrades de tapissi de seda. Enes portes e enes hièstres penjauen cortines de satin e velot. E vedí, a tot darrèr, ath miei des esclaves petrificades, ara madeisha reina, damb un vestit semiat de pèrles enludernantes, enriquida era sua corona damb tota sòrta de

pèires fines, mostrand colliers e hilats d'aur admirablament ciseladi. E se trapaue tanben convertida en ua estatua de pèira nera.

Seguí caminant, e trapè dubèrta ua pòrta, qu'es sues huelhes èren de plata vèrge, e mès enlà ua escala de porfir de sèt gradons, e en pujar aguesta escala e arribar naut, me trapè en un salon de marme blanc, caperat de tapissi teishudi d'aur, e en centre, entre grans candelèrs d'aur, ua estrada tanben d'aur esposcada d'esmeraudes e turqueses, e sus era estrada un lhet incrustat de pèrles e peireria, caperat damp teles precioses. E ath hons dera sala observè ua gran lum, mès quan m'apresè me n'encuedè de qué ère un diamant enòrme, coma un uèu d'estruç, qu'es sues cares despenien tanta claror, qu'ère pro era sua lum entà illuminar tota era cramba.

Es candelèrs usclauen vergonhosament dauant dera claror d'aquera meravilha, e jo pensè: "Quan aguesti candelèrs usclen, ei perque bèth un les a alugat."

Seguí caminant, e me calèc entrar estonada en d'auti apartaments sense trapar cap èsser viu. E tant m'aclapaua aquerò, que m'en desbrembè dera mia persona, deth mèn viatge, deth mèn vaishèth e des mies fraies. E encara seguia meravilhada, quan arribèc era net. Alavetz volí gésser deth palai; mès que non trapè era gessuda e acabè per arribar ena sala a on i auie eth magnific lhet e eth diamant e es candelèrs alugadi. Me seiguí en lhet, en tot caperar-me damp era vana de satin blu brodada de plata e de pèrles, e cuelhí eth Libre Nòble, eth nòste Coran, qu'ère escrit damp magnifics caractèrs d'aur e vermelhon, e illuminat damp delicades tintes, e me metí a líger quauqui versets entà santificar-me, e balhar gràcies a Allà, e repotegar-me; e quan auí meditat enes paraules deth profeta (Allà lo benedide!) m'estirè entà cuéller eth sòn, mès que non podí. E era insomnia me tenguec desvelhada enquiera mieja net.

En aqueth moment entení ua votz doça e simpatica que recitaue eth Coran. Alavetz me lheuè e me dirigí entath lòc d'a on venguie aquera votz. E arribè en ua cramba qu'era sua pòrta ère dubèrta. Entrè damp fòrça suenh, en tot méter ena part de dehòra era halha que m'auie alugat eth camin, e vedí qu'querò ère un oratori. Ère illuminat per lampes de cristau verd que penjauen deth tet, e en centre i auie un tapís d'oracion estenut entà Orient, e aquiu i auie, seigut, un beròi joen que liegie eth Coran en votz nauta, compassadament.

M'estonèc fòrça, e non podia compréner se com s'auie desliurat dera sòrt de toti es auti. Alavetz auancè un pas e li balhè era mia salutacion de patz, e eth, virant-se entà jo e guardant-me fixament, corresponec ara mia salutacion. E dempús li didí: "Pera santa vertat des versets deth Coran que recites, te conjuri a que me contestes ara mia pregunta."

Alavetz, tranquil e arrint damp doçor, me responec: "Quan tu me digues se qui ès, te responerè jo as tues preguntes." Li condè era mia istòria, que l'interessèc fòrça, e dempús l'interroguè pes extraordinàries circonstàncies que trauessaue era ciutat. E eth me didec: "Demora un moment." E barrèc eth Libre Nòble, se lo sauvèc en ua borsa de seda e me hec sèir ath sòn costat. Alavetz lo guardè atentiuament, e vedí qu'ère beròi

coma eth plen dera lua; es sues caròles semblauen de cristau; era sua cara auie eth color des datils fresqui, e ère ornat de perfeccions, coma se siguesse aqueth que d'eth parle eth poèta enes sues estròfes:

Eth que lieg enes astres contemplaue era net! e de ressabuda surgentèc ena sua guardada era elegància deth beròi gojat! E pensèc:

Qu'ei eth madeish Zohal, que balhèc ad aguest astre era nera cabeladura destrenada, semblabla a un comèta!

Per çò deth cremesin des sues caròles, Mirrikh siguec er encargat d'estener-lo! Es arrais penetrants des sòns uelhs son es flèches madeishes der Arquèr des sèt esteles!

E Hutard l'autregèc era sua meravilhosa sagacitat e Abylssuha eth sòn valor en aur!

E er astrològ non sabec qué pensar en veder-lo e se quedèc perplèx! Alavetz, inclinant-se entada eth, arric er astre!

En guardar-lo experimentaua un prigond trebolament enes mèns sensi, en tot planherme de non auer-lo coneishut abans e en mèn còr s'alugauen coma bualhs. E li didí: “Ò patron e sobeiran mèn, escota era mia pregunta. “ E eth me responec: “Escoti e aubedisqui.” E me condèc çò que seguís:

“Te cau saber, ò aunèsta senhora! qu'aguesta ciutat ère deth mèn pair. E demorauen en era toti es sòns parents e subdits. Eth mèn pair ei eth rei qu'auràs vist en sòn tron, transformat en estatua de pèira. E era reina, que tanben auràs vist, ei era mia mair. Ambdús professauen era religion des magics adoradors deth terrible Nardun. Jurauen peth huec e pera lum, pera ombra e peth calor e pes astres que viren.

Eth mèn pair s'estèc fòrça temps sense hilhs. Jo neishí tà finaus dera sua vida, quan ja auie passat eth lumedan dera vielhesa. E siguí elevat per eth damb fòrça suenh, e quan anè creishent se m'escuelhec entara vertadèra felicitat.

Qu'auie en nòste palai ua anciana musulmana que credie en Allà e en sòn Enviat, mès amagaue es sues credences e hège veir qu'ère conforme damb es des mèns pairs. Eth mèn pair auie grana confiança en era, e ère plan generós damb era, l'aumplie dera sua generositat, en pensar-se que compartie era sua fe e era sua religion. Me fidèc ada era, e li didec: “Tie compde d'eth, ensenha-li es leis dera nòsta religion deth Huec e da-li ua education excellenta, en tot atier-lo en totes es causes.”

E era vielha s'encarguèc de jo; mès m'ensenhèc era religion der Islam, dès es dèuers dera purificacion e des ablucions, enquias santes formules dera pregària. E m'ensenhèc e m'expliquèc eth Coran, ena lengua deth Profeta. E quan auec acabat d'instruir-me, me didec: “Ò hilh mèn! Te cau amagar aguestes credences ath tòn pair, en tot professorar-les en secret, pr'amor que se non, t'aucirie.”

Carè, plan que òc; e non hège guaire que s'auie acabat era mia instrucción, quan moric era santa anciana, en tot repetir-me era sua recomanacion per darrèr viatge. E seguí en

secret estant un credent d'Allà e deth sòn Profeta. Mès es abitants d'aguesta ciutat, entestadi ena sua rebellion e ena sua ceguetat, persutauen ena incredulitat. E un dia era votz d'un *muecin* invisible ressonèc coma eth tron, en tot arribar enes aurelhes mès luenhanes: “Ò vosati es qu'abitatz aguesta ciutat! Renonciatz ara adoracion deth Huec e de Nardun, e adoratz ath Rei Solet e Poderós.”

En enténer aquerò s'espauriren toti e acodiren en palai deth rei, exclamant: “Quina votz terribla ei aguesta qu'auem entenut? Era sua menaça mos espaurís!” Mès eth rei les didec: “Non vos espaurigatz e seguitz fèrmament es vòstes ancianes credences.”

Alavetz es sòns còrs s'inclinèren as paraules deth mèn pair, e non deishèren de professar era adoracion deth Huec. E seguiren en sòn error enquia qu'arribèc er aniversari deth dia qu'auien entenut era votz per prumèr viatge. E era votz se hec enténer per dusau viatge, e dempús per tresau viatge, pendent tres ans seguidi. Mès, a maugrat d'aquerò non cessèren ena sua desviacion. E un maitin, a punta de dia, eth malastre e era malediccion queigueren deth cèu e les convertic en estatues de pèira nera, amiant era madeisha sòrt es sòns shivaus e es sòns muls, es sòns camèlhs e eth sòn bestiar. E de toti es abitants siguí eth solet que se sauvèc d'aguesta desgràcia. Donques qu'èra eth solet credent.

Des d'aqueth dia me tengui ara oracion, ath dejun e ara lectura deth Coran.

Mès me cau coheissar-te, ò aunorabla dauna plia de perfeccions! que ja sò cansat d'aguesta solitud que me trapi, e voleria auer ath mèn costat a quauquarrés que m'acompanhèsse.”

Alavetz li didí:

“Ò joen dotat de qualitats! Per qué non vies damb jo ena ciutat de Bagdad? Aquiu traparàs sabents e venerables cheics versadi enes leis e ena religion. Ena sua companhia augmentaràs era tua sciéncia e es tòns coneishements deth dret divin, e jo, a maugrat deth mèn reng, serè era tua esclaua a era tua causa. Qu'è força sirvents, e mèn ei eth vaishèth qu'ara i a en pòrt cargat de merces. Eth Destin mos lancèc en aguestes còstes entà que coneishéssem era poblacion e mos arribèssse aguesta aventura. Era sòrt, donc, volec amassar-mos.”

E non deishè de persutar-li entà que venguesse damb jo, enquia que fin finau acceptèc eth mèn prèc...”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher et maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era dètz-e-setau net

Era didec:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! de qué era joena Zobeida non deishèc d'instar ath gojat, e d'inspirar-li eth desir de seguir-la, enquia qu'aguest consentic.

E ambdús non cessèren de conversar, enquia qu'eth saunei queiguec sus eri. E era joena Zobeida s'ajacèc alavetz e s'esclipsèc as pès deth prince, e auie ua alegria e ua felicitat immensa!"

Dempús Zobeida seguic d'aguesta sòrta eth sòn relat dauant deth califa Harun Al-Rachid, Giafar e es tres *saalik*:

"Quan ludec eth maitin mos lheuèrem, e anèrem a revisar es tresòrs, cuelhent es de mens pes, que se podien amiar mès aisidament e auien mès valor. Gessérem dera ciutadèla e baishèrem entara ciutat, a on trapèrem ath capitan e as mèns esclaus, que me cercauen des deth dia abans. E s'alegrèren fòrça en veder-me, en tot preguntar-me eth motiu dera mia absència. Alavetz les condè çò qu'auia vist, era istòria deth joen e era causa dera metamorfòsi des habitants dera ciutat, damb toti es detalhs. E eth mèn relat les estonèc fòrça.

Per çò des mies fraies, a penes me vederen en companhia d'aqueuth joen tan beròi, envegèren era mia sòrt, e plies de gelosia, maquinèren secretament era perfidia contra jo.

Tornèrem en vaishèth, e jo èra plan erosa, donques qu'era mia felicitat l'aumentauera afeccion deth prince. Demorèrem a que siguesse propici eth vent, despleguèrem es veles e partírem. E es mies fraies me dideren un dia: "Ò fraia! Què vòs hèr damb eth tòn amor damb aguest joen tan beròi?" E les responí: "Eth mèn desir ei que mos maridem." E en tot apressar-me ada eth, li declarè: "Ò, patron mèn! eth mèn desir ei convertir-me en causa tua. Te prègui que non me refuses." E alavetz me responec: "Escoti e aubedisqui." En entener-lo me virè entàs mies fraies e les didí: "Que non voi mès ben qu'aguest òme. A compdar d'ara totes es mies riqueses passen a èster dera vòsta proprietat." E me responeren: "Era tua voluntat ei deth nòste gust." Mès se sauvauen era traïson e eth mau.

Seguírem navegant damb vent favorable e gessérem deth mar deth Terror, en tot entrar en mar dera Seguretat. Encara naveguèrem pendent uns dies, enquia arribar apròp dera ciutat de Basrah, qu'es sòns edificis s'aubirauen ena luenhor. Mès mos cuelhec era net, mos calec arturar eth vaishèth e non mos tardèrem en eclipsar-mos.

Pendent eth nòste saunei se lheuèren es mies fraies, e agarrant-me a jo e ath joen, mos lancèren ena aigua. E eth gojat, coma que non sabie nadar, s'estofèc, donques qu'ère escrit qu'Allà lo botarie en nombre des martirs. Per çò que hè a jo, ère escrit que me sauvaria, pr'amor qu'a penes queiguí ena aigua, Allà m'ajudèc damb ua gran husta, qu'en era cavauquè, e qu'en era m'arrossegùeren es ondades enquira la plaja d'ua isla propèra. Botè a shugar era mia ròba, passè aquiu era net, e tanlèu hec dia, me metí a caminar ara cèrca d'un camin. E trapè un camin qu'en eth i auie tralhes de passi d'èssers umans, hilhs d'Adam. Aguest camin començaua ena plaja e se filaue entath centre dera isla. Alavetz, Dempús de botar-me es vestits ja secs, lo seguí enquia arribar ena arriba

opausada, que d'era vedia ena luenhor era ciutat de Basrah. E còp sec vedí a ua colòbra que corrie entà jo, e ath sòn darrèr ua auta sèrp gròssa e grana que la volie aucir. Qu'ère era colòbra tan cansada, qu'èra lengua li gessie dehòra dera boca. Cuelhí pietat d'era, li lancè ua gran pèira en cap dera gran sèrp e la deishè sense vida. Mès, de ressabuda, era colòbra despleguèc dues ales, e volant, despareishec pes aires. E jo arribè enquiat limit der estoment.

Mès coma qu'èra fòrça cansada, m'estirè en aguest madeish lòc e m'esclipsè apruprètz ua ora. E vaquí qu'en desvelhar-me vedí seiguda as mèns pès a ua joena nera e beròia, qu'ère en tot amorassar-me es pès. Alavetz, tota avergonhada, la hi enlà de seguit, donques que non sabia se qué era nera volie de jo. E li preguntè: "Qui ès e qué vòs?" E me responec: "M'è apressat a vier ath tòn costat, pr'amor que m'as hèt un gran favor aucint ath mèn enemic. Jo que sò era colòbra que desliurères dera sèrp grana. Jo que sò ua *efrita*. Aquera sèrp ère un *efrit* enemic mèn, que desiraue violar-me e aucir-me. E tu m'as desliurat des sues mans. Plan per aquerò, quan siguí liura, volè coma eth vent e me dirigí entath vaishèth que d'eth te lanceren es tues fraies. Les è encantat en forma de gossetes neres, e te les hè hèt a vier." Alavetz vedí es dues gossetes estacades en un arbe ath mèn darrèr. Dempús, era *efrita* seguic: "De seguit amiè entara tua casa de Bagdad totes es riqueses que i auie en vaishèth, e dempús que les auí deishat, en.honsè eth vaishèth. Per çò deth joen que s'estofèc, arren posqui hèr contra era mòrt. Pr'amor qu'Allà ei eth solet Ressuscitador!"

Dit aquerò, me cuelhec en braça, desliguèc as mies fraies, les cuelhec tanben, e volant mos transportèc as tres, sanes e en bona santat, entara terraça dera mia casa de Bagdad, ei a díder, aciu madeish.

E trapè perfectament plaçades totes es riqueses e totes es causes que i auie en vaishèth. E arren s'auie perdut ne espatracat.

Dempús me didec era *efrita*: "Pera santa descripcion deth sagèth de Soleiman, te conjuri a que toti es dies li cales a cada gosseta tres centes foetades!. E s'un solet dia te desbrembes de complir aguesta orde, te convertirè tanben en gosseta."

E me calec responer-li: "Escoti e aubedisqui." E d'alavetz ençà, ò Prince des Credentials! les comencè a foetar, entà punar-les dempús plia de dolor per çò d'auer-les de castigar.

E tau ei era mia istòria. Mès vaquí, ò Prince des Credentials! qu'èra mia fraia Amina te va condar era sua, qu'ei encara mès estonanta qu'èra mia."

Dauant d'aguest relat, eth califa Harun Al-Rachid arribèc enquiat limit der estonament. Mès volec satisfèr deth tot eth sòn curiosèr, e plan per aquerò se virèc entà Amina, qu'ère era que l'auie daurit era pòrta eth dia anterior, e li didec: "Que mo'n sapiam, ò plan beròia joena! de quina ei era encausa d'aguesti còps que damp eri te heriren eth tòn còs."

Istòria d'Amina, era dusau joena

En enténer aguestes paraules deth califa, era joena Amina auancèc un pas, e plia de timiditat dauant des guardades impacientes, didec atau:

“Ò Emir des Credents! Non te repetirè es paraules de Zobeida sus es nòsti pairs. Te cau saber, donc, que quan eth nòste pair moric, jo e Fahima, era fraia mès petita des cinc, mo n'anèrem a víuer soletes damb era nòsta mair, tant qu'era mia fraia Zobeida e es autes dues se n'anèren damb era sua.

Ara seguida, era mia mair me maridèc damb un ancian, qu'ère eth mès ric dera ciutat e deth sòn temps. Er an a vier moric ena patz d'Allà eth mèn vielh espós, en tot deishar-me coma part legau d'eretatge, sivans mane eth nòste còdi oficiau, ueitanta mil dinnars d'aur. M'esdeguè a crompar-me damb eri dètz magnifics vestits, cada un de mil dinnars. E non me manquèc absolutament arren.

Un dia, en tot trapar-me comòdament seiguda, venguec a tier-me ua visita ua vielha. Jamès l'auia vist. Aguesta vielha qu'ère òrra: era sua cara ère mès lèja qu'eth cu d'un vielh; auie eth nas estronhat, es celhes pelades, es dents trincadi, eth còth torçat e li regolejaue eth nas. Qu'ac a descrit pro ben eth poèta:

Veilha de mau auguri! Se la vedesse Eblis, li mostrarie toti es fraudes sense parlar, donques que serie pro damb eth silenci solet! Que poirie desenredar a mil muls que s'auessen enredat en ua telaranha, e non trincarie era tela!

Que sap hèr sortilègis e cométer toti es orrors: l'a hèt gatalhèues en cu a ua mainada; coabitèc damb un adolescent, a caucat damb ua hemna madura, e excitèc enquiar arràs a ua anciana!

Era vielha me saludèc e me didec: “Ò senhora plia de gràcia e de qualitats! Qu'è ena mia casa a ua orfanèla que se maride aguesta net. E vengui a pregar-te (Allà autrejarà era sua recompensa ara tua bontat!) que te dignes aunorar-mos assistint ara nòça d'aguesta prauba damaisèla tant afigida e umila, que non coneish ad arrés en aguesta ciutat e sonque gaudís dera protecccion deth Plan Naut!” E dempús era vielha se metec a plorar e comencèc a punar-me es pès. Jo, que non coneishia era sua perfidia, cuelhí pietat d'era, e li didí: “Escoti e aubedisqui.” Alavetz didec: “Ara m'en vau, damb eth tòn permís, e mentretant vestis-te, pr'amor qu'en escurir tornarè a cercar-te.” E en tot punar-me era man se n'anèc.

Anè dempús en *hammam* e me perhumè; dempús alistè eth mès beròi des dètz vestits, m'ornè damb un colharet de pèrles, e damb totes es mies jòies, e me botè un gran vel blu de seda e aur, eth cinturon de brocat, e eth vel entara cara, dempús de prolongar-me es uelhs damb un cosmetic. E vaquí que venguec era vielha e didec: “Ò senhora mia! que ja ei era casa plia de daunes, parentes der espós, que son es de mès bon linhatge dera ciutat. Que les è avisat dera tua segura arribada, s'alegrèren fòrça, e demoren damb impaciència.” Me hi a vier damb jo quauques ues des mies esclaves, e gessérem totes, enquia arribar en un carrèr ample e ben adaiguat, qu'en eth bohaue fresca brisa. E vedérem un gran portau de marme damb ua copòla monumentau de marme e sostenguda

per vòutes. E des d'aqueth portau vedérem er interior d'un palai tan naut, que semblaue tocar es bromes. Entrèrem, e arribades ena pòrta, era vielha piquèc e mos dauriren. E ena entrada trapèrem un correder revestit de tapissi e damassi. Penjauen deth tet lampes de colors alugades, e enes parets i auie candelèrs alugadi tanben e objèctes d'aur e de plata, jòies e armes de metaus preciosi. Traucessèrem aguest correder, e arribèrem en ua sala meravilhosa, que serie inutil descríuer.

Ath miei dera sala, qu'ère tapissada damb sedes, apareishie un lhet de marme incrustat de pèrles e caperat damb ua mosquitèra de satin.

Alavetz vedérem gésser deth lhet a ua joena tan beròia coma era lua. E me didec: “Marhaba! Ahlan! Un sahlan! Ò fraia mia, que mos hès eth màger aunor uman! Anastina! Qu’èss eth nòste doç conçolament, eth nòste orgulh! E entà aunorar-me, recitèc aguesti versi deth poèta:

S'es pèires dera casa auessen sabut era visita d'òste tant encantador, s'aurien alegrat fòrça, en tot inclinar-se dauant dera tralha des sòns passi entà anonciar-se era bona naua!

E exclamarien ena sua lengua: “Ahlan! Ua sahlan! Aunor as personnes ornades de granesa e de generositat!”

Dempús se seiguec, e me didec: “Ò fraia mia! Me cau anonciar-te qu’è un fair, que te vedec cèrt dia en ua nòça. E aguest joen ei fòrça gentil e plan mès beròi que jo. E des d'aquera net t'estime damb totes es fòrces deth sòn còr encamardat e arderós. E ei eth qui a autrejat sòs ara vielha entà que venguesse ena tua casa e te hesse a vier aciu damb era desencusa qu'a endonviat. E a hèt tot aquerò entà trapar-te ena mia casa, donques qu'eth mèn fair non a un aute desir que maridar-se damb tu aguest an benedit per Allà e peth sòn Enviat. E non t'as d'avergonhar d'aguestes causes, donques que son licites.”

Quan entení taus paraules e me vedí coneishuda e estimada en aquera casa, li didí ara joena: “Escoti e aubedisqui.” Alavetz, mostrant ua grana alegria, piquèc es mans. E dauant d'aguest senhau, se dauric ua pòrta e entrèc un joen coma era lua, sivans didec eth poèta:

A arribat en tau grad de beresa, que s'a convertit en ua òbra vertadèrament digna deth Creador! Ua jòia qu'ei reaument era glòria der orfèbre que l'auec de ciselar.!

Qu'a arribat ena madeisha perfeccions dera beresa! Non t'estones s'alhocardís d'amor a toti es umans!

Era sua beresa lutz ara vista, per èster inscrita enes sues faccions! Juri que non i a arren mès beròi qu'eth!

En veder-lo se predispausèc eth mèn còr en favor sòn. Alavetz eth joen auancèc e se seiguec ath costat dera sua fraia, e de seguit entrèc eth *kadí* damb quate testimònisi, que

saludèren e se seigueren. Dempús eth kadi escriuec eth mèn contracte de matrimòni damb aqueth joen, es testimònisi estampèren es sòns sagèths, e se n'anèren toti.

Alavetz eth joen se m'a pressèc, e me didec: "Que sigue era nòsta net ua net benedida!" e Dempús higec: "Ò senhora mia! voleria impausar-te ua condicion." Jo li responí: "Parla, patron mèn. Quina condicion ei aguesta?" Alavetz s'incorporèc, cuelhec eth Libre Sagrat, e me didec: "Vas a jurar peth Coran que jamès alistaràs a un aute que non siga jo, ne senteràs inclinacion entà un aute." E jo jurè observar aquera condicion. En entener-me se mostrèc plan content, me cuelhec eth còth damb es braci, e sentí qu'eth sòn amor me penetraue enes entralhes e enquiat hons deth mèn còr.

De seguit es esclaus parèren era taula, e mingèrem e beuèrem enquia assadorar-mos. E arribada era net, me cuelhec e s'estirèc damb jo en lhet. E passèrem entrelaçadi era net, un enes braci der aute, enquia que siguec de dia.

Viuèrem pendent un mes ena alegría e felicitat. E en acabar eth mes, li demanè permís ath mèn marit entà vier en mercat e crompar quauques teles. M'autregèc aguest permís. Alavetz me vestí e amiè damb jo ara vielha, que s'auie demorat ena casa, e partírem entath mercat. M'arturè ena pòrta d'un joen mercadèr de sedes qu'era vielha me recomanèc fòrça per çò dera qualitat des sòns genres e ath quau coneishie de hège temps. E higec: "Qu'ei un gojat qu'eretèc fòrça sòs e riqueses quan moric eth sòn pair." E Dempús, virant-se entath mercadèr, li didec: "Trè çò de melhor e mès car qu'ages en teishuts, que son entà aguesta beròia dauna." E didec eth: "Escoti e aubedisqui." E era vielha, mentre eth mercadèr desplegaue es sues teles, seguie en tot vantar-lo e hèr-me observar es sues qualitats, e jo li didí: "Arren m'impòrt en es sues qualitats ne es elògis que li dirigisses, donques que non auem vengut senon entà crompar çò qu'auem de besonh, e Dempús tornar entà casa."

E quan auérem alistat era tela, l'aufrírem ath mercadèr es sòs deth sòn impòrt. Mès eth se remic a cuéller es sòs, e mos didec: "Aué non vos crubarè cap sòs; aquerò qu'ei un present peth plaser e per auror que recebí en veder-vos ena mia botiga." Alavetz li didí ara vielha: "Se non vò acceptar es sòs, entorna-li era tela." E exclamèc: "Per Allà! que non voi cuéller arren de vosates. Tot aquerò vos ac regali. Ça que la, ò beròia joena, autreja-me un punet, solet un punet. Donques que l'autregi mès valor ad aguest punet qu'a totes es merces dera mia botiga." E era vielha li didec arrint: "Ò, beròi gojat! Qu'ei ua lhocaria considerar un punet coma ua causa tant inestimabla." E a jo me didec: "Ò hilha mia! As entenut çò que ditz aguest joen mercadèr? Non te cau pòur, que non se passarà arren de dolent per un solet punet, e autrament, poiràs alistar e cuéller çò que mès t'agrade de totes aguestes teles precioses." Alavetz responí: "Qu'ei que non sabes que sò estacada per un jurament?" E era vielha repliquèc: "Dèisha-lo que te pune, que se tu non te botges ne parles, d'arren te n'auràs d'empenaïr. E, ath delà, cuelheràs es sòs que son tons, e era tela tanben." E tant persutèc era vielha, que me calec consentir. E entad aquerò, me caperè es uelhs e estení eth vel, pr'amor de que non vedessen arren es passejaires. Alavetz eth joen mercadèr amaguèc eth cap dejós deth mèn vel, apressèc es

sòns pòts enes mies cardoles e me punèc. Mès ath còp me nhaquèc tan barbarament, que me esquincèc era carn. E m'estavaní de dolor e d'emocion.

Quan me remetí, me trapè estirada enes jolhs dera vielha, que semblaue plan afigida. Per çò dera botiga, ère barrada, e eth joen mercadèr auie despareishut. Alavetz era vielha me didec: "Allà sigue laudat, per desliurar-mos de tau malastre!" E Dempús higec: "Ara mos cau tornar en casa. Tu haràs veir que non te trapes ben, e jo te harè a vier un remèdi que te guarirà era nhacada immediatament." Alavetz me lheuè, e sense poder dominar es mens pensaments e eth mèn terror pes conseqüéncies, comencè a caminar entà casa, e eth mèn espant anaue creishent sivans mos apressàuem. En arribar, entrè ena mia cramba e hi veir qu'èra malauta.

Ath cap d'ua estona entrèc eth mèn marit e me preguntèc plan preocupat: "Ò patrona mia! Quin malastre t'a arribat quan gesseres?" Jo li responí: "Arren. Que sò ben." Alavetz eth marit me guardèc damb atencion e me didec: "Quina herida ei agesta qu'as ena cardola, precisament en lòc mès fin e suau?" E jo li didí alavetz: "Quan gessí aué damb eth tòn permís a crompar aguestes teles, un camèlh cargat de lenha a estramuncat damb jo en un carrèr plen de gent, m'a trincat eth vel e m'a esquinçat era caròla, coma pòs veir. Ò, quins carreràs tant estrets es de Bagdad!" Alavetz s'emmalièc, e didec: "Deman madeish vierè a tier-li ua visita ath governador entà reclamar contra es camelhèrs e lenhaires, e eth governador les harà penjar a toti!" En entener-lo, repliquè pietosa: "Per Allà! Non te cargues damb es pecats des auti! Ath delà, jo que n'auí eth tòrt, per auer montat en un saumet que comencè a galaupar e pernejar. Queiguí en solèr, e malerosament, i auie aquiu un tròç de husta que m'a heregat era cara en tot herme agesta herida ena caròla." Alavetz exclamèc eth: "Deman anarè a veir a Gaifar Al-Barnaki, e li condarè agesta istòria, entà qu'aucisquen a toti es mulatèrs dera ciutat." E jo repliquè: "Mès vas a aucir a toti per tòrt mèn? Te cau saber qu'auerò s'a passat solet per volontat d'Allà, e peth Destin, ath quau govèrne." En entener-me eth mèn espós non podec tier era sua ràbia e cridèc: "Ò perfida! Pro de mentides! Vas a patir eth castig deth tòn crim!" E me tractèc damb es paraules mès dures, e damb un crit sòn se dauric era pòrta e entrèren sèt neri terribles, que me treigueren deth lhet e m'estirèren en centre deth pati. Alavetz eth mèn espós manèc a un d'aguesti neri que m'agarrèsse pes espatles e se seiguesse sus jo e a un aute nere que s'emparèsse enes mèns jolhs entà tier-me es cames. E de seguic auancèc un tresau nere damb ua espada ena man, e didec: "Ò senhor! li foterè un còp que l'esmiejarà en dues mitats." E un aute higec: "E cada un de nosati bracarà un tròç de carn e lo lançarà entàs peishi der arriu Dejla, pr'amor qu'atau s'a de castigar ad aqueth que hè traïson ath jurament e ar amor." E en tot apuar aquerò que didie recitèc aguesti vèrsi:

Se sabessa que un aute participe dera afaccion dera que jo estimi, era mia anma se rebelarie enquia arrincar d'era tau amor de perdicion! E li didiria ara mia anma: Que serà melhor que perim nobles! Pr'amor que non artenherà era felicitat aqueth que bote et sòn amor en un pièch enemic!

Alavetz eth mèn espós li didec at nere qu'agorraue era espada: “Ò valent Saad! Herís ad aguesta perfida!” E Saad lheuèc er acèr. E eth mèn espós me didec: “Ara ditz en votz nauta eth tòn acte de fe e rebremba es vestits e causes que te pertanhen entà que hèsques testament, donques qu'a arribat era fin dera tua vida.” Alavetz li didí: “Ò servidor d'Allà er Òptim!, autreja-me sonque eth temps de besonh entà hèr eth mèn acte de fe e eth mèn testament.” Dempús lheuè entath cèu era mia guardada, la tornè a baishar e reflexionè sus er estat miserable e ignominiós que me vedia, en tot aumplir de lèrmes es mèns uelhs, e recitè plorant aguesta estròfa:

Aluguères enes mies entralhes era passion, entà heredar-te dempús! Heres qu'es mèns uelhs velèren longues nets, entà eclipsar-te dempús!

Mès jo te sauvè un lòc en mèn còr e enes mèns uelhs! Com t'a de desbrembar eth mèn còr, ne an de cessar de plorar-te es mèns uelhs?

M'auies jurat ua constància sense limits, e a penes aueres eth mèn còr, me deishères!

E ara non vòs auer pietat d'aguest còr ne planher-te dera mia tristesa! Qu'ei que non neisheres senon entà èster causa deth mèn malastre e deth de tota era mia joenesa?

Ò amics mèns! vos conjuri per Allà entà que quan jo morisca escriuetz ena lòsa dera mia hòssa: “Aciu jatz un gran colpable! Un qu'estimèc!”

E er afflit caminant que coneishe es patiments der amor li tacharà ara mia hòssa ua guardada pietosa!

Acabadi es versi seguia en tot plorar e en entener-me e veir es mies lèrmes, eth mèn espós s'excitèc e s'emmalièc encara mès, e didec aguesti versi:

S'atau dèishi ara qu'eth mèn còr estimaue, non a estat per hastic e cansament! Qu'a cometut ua fauta que merite er abandonament!

Qu'a volut associar a un aute ena aguesta felicitat, quan ne eth men còr, ne era mia rason, ne es mèns sensi pòden tolerar semblabla societat!

E quan acabèc es sòns versi jo encara ploraua, damb er in de botjar-li eth còr, e didí entà jo: “Me tornarè submisa e umila. E dilhèu atau m'indulte dera mia mòrt, encara que s'apodère de totes es mies riqueses.” E li dirigí aguestes paraules, e recitè damb gentilesa aguestes estròfes:

De vertat te juri que, se volesses èster just, non manaries que m'aucissen! Mès qu'ei sabut qu'eth qu'a jutjat enevitablea era separacion jamès sabec èster just!

Me carguères damb tot eth pes des conseqüéncies der amor, quan es mies espatles a penes podien suportar eth pes dera tunica mès fina o quauqua causa encara mès leugèra!

E, ça que la, non ei era mia mòrt çò que m'estone, senon qu'eth mèn còs, dempús dera separacion, seguisque desirant-te!

Acabadi es versi, es mèns somics contunhauen. E alavetz me guardèc, me refusèc damb un gèst violent, m'aumplic d'injuries, e me recitèc aguesti versi:

Ateneres a un amor que non ère eth mèn, e m'as hèt sénter tot eth tòn abandonament!

Mès jo t'abandonarè, coma tu m'as abandonat, mespredant eth mèn desir! E aurè damb tu era madeisha consideracion que tu aueres damb jo!

E m'apassionarè per ua auta donques que tu t'inclinères per un aute! E dera separacin etèrna entre nosati non n'aurè jo eth tòrt, senon tu soleta!

En acabar aguesti versi, li didec ath nere: “Esmieja-la! Que ja non i a arren mèn!”

Quan eth nere hec un pas entà jo, desesperè ja de sauvar-me, e en veir ja segura era mia mòrt, me fidè a Allà Totpoderós. E en aqueth moment vedí entrar ara vielha, que se lancèc as pès deth joen, se metec a punar-les, e li didec: “Ò hilh mèn!, coma hilhuquèra tua, te conjuri, pes suenhs qu'auí damb tu, a que perdones ad aguesta creatura, donques que non cometèc fauta que merite tau castig. Ath delà, encara ès joen, e cranhi qu'es sues maledicccions queiguen sus tu.” E dempús se petèc en somics, e seguic enes sues supliquees entà convencer-lo, enquia qu'eth didec: “Qu'ei pro! Gràcies a tu non l'aucisqui; mes la voi senhalar de tau sòrta, que sauve es tralhes tota era sua vida.”

Alavetz les ordenèc quauquarren as neri, e de seguit me treigueren era ròba, en tot deishar-me despolhada. E eth damb ua arrama de codonhèr me foetèc tota, mès que mès, en pièch, ena esquia e enes anques, tan furioament, que m'estavaní, perduda ja tota esperança de subervíuer a taus còps. Alavetz deishèc de pataquejar-me, e se n'anèc, en tot deishar-me estirada en solèr, ordenant as esclaus que me tenguessen en aguest estat enquiara net, entà transportar-me dempús ena mia anciana casa, pendent era escurina. E es esclaus ac heren atau, amiant-me ena mia anciana casa, coma les auie ordenat eth sòn patron.

En remeter-me, siguí fòrça temps sense poder botjar-me, per çò dera repassada; dempús m'apliquèren quauqui medicaments e de man en man m'anè guarint. Mès es cretes des còps non se deliren des mèns membres ne des mies carns coma foetades per correges e soriacs. Toti auetz vist es sues tralhes!

Quan m'auí guarit, dempús de quate mesi de tractament, volí veir eth palai que siguí victima de tanta violència; mès se trapaua complètement esbauçat, madeish qu'eth carrèr a on siguec, d'un extrèm en aute. E en sòrta de totes aqueres meravelhes non auie que molons de dèishes apilerades pera ciutat. E a maugrat de totes es mies temptatiuves, non auí notícies deth mèn espós.

Alavetz tornè ath costat de Fahima, que segueie celibatària, e ambdues anèrem a visitar a Zobelia, era nòsta frairastra que t'a condat era sua istòria e era des sues fraies convertides en gossetes. E era me condèc era sua istòria e jo li condè era mia, dempús des salutacions de costum. E era mia fraia Zobeida me didec: “Ò fraia mia! Arrés ei liure des malastres dera sòrt. Mès gràcies a Allà, es dues èm viues! Tiem-mos amassa a

comparar d'ara! E mès que mès que non se pronóncie ne tansevolh, era paraula matrimòni!

E era nòsta fraia Fahima demore damb nosates. Qu'a eth cargue de proveïdora, e baishe en mercat cada dia entà crompar guaire auem de besonh. Jo qu'è era mission de daurir era pòrta as que piquen e de recéber as nosti convidadi, e Zobeida, era nòsta fraia màger, cor damb eth pes dera casa.

E atau auem viscut plan a gust, sense òmes, enquia que Fahima mos hec a vier ath messatgèr cargat damb ua grana quantitat de causes, e lo convidèrem a descansar ena casa pendent un moment. E alavetz entrèren es tres *saalik*, que mos condèren es sues istòries, e de seguit vosati, vestidi de mercadèrs. Ja sabes, donc, çò que se passèc e com mos an amiat en tòn poder, ò Prince des Credentials!

Aguesta qu'ei era mia istòria!"

Alavetz eth califa quedèc prigondament meravilhat, e...

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era dètz-e-ueitau net

Era didec:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! de qué eth califa Harun Al-Rachid quedèc plan meravilhat en enténer es istòries des dues joenes Zobeida e Amina, qu'èren dauant d'eth damb era sua fraia Fahima, es dues gossetes nerdes e es tres *saalik*, e decidic qu'ambdues istòries, atau coma es des tres *saalik*, siguessen escrites per escrivans de palai damb bona e esmerada letra entà conservar es manuscrits enes sòns archius.

De seguit li didec ara joena Zobeida: "E Dempús, ò nobla senhora! non as tornat a saber arren dera *efrita* qu'encantèc as tues fraies jos era forma d'aguestes dues gossetes?" E Zobeida responc: "Qu'ac poiria saber, ò Emir des Credentials!, pr'amor que m'autregèc un flòc des sòns peus, e me didec: "Quan m'ages de besonh, uscla un peu d'aguesti e me presentarè, per luenh que me trapa, encara que siguessa darrè deth Caucàs." Alavetz eth califa li didèc: "Balha-me un d'aguesti peus!" E Zobeida l'autregec eth flòc, e eth califa cuelhec un peu e l'usclèc. A penes se notèc era flira de peu usclat, s'estrementic tot eth palai damb ua terribla secodida, e era *efrita* surgentèc de pic en forma de hemna ricament vestida. E coma qu'ère musulmana, non deishèc de dider-li ath califa: "Era patz sigue damb tu, ò Vicari d'Allà!" E eth califa li responc: "E que baishen sus tu era patz, era misericòrdia d'Allà e es sues benediccions!" Alavetz era li didec: "Te cau saber, ò Prince des Credentials! qu'aguesta joena que m'a cridat per desir tòn, me hec un gran favor, e eth seme qu'en jo semièc tostemp germiarà, donques que jamès l'arregraïrè pro es beneficis que li deui. As sues fraies les convertí en gossetes e non les aucí entà non costar-li ada era mès sentiment. Ara, se tu, ò Prince des Credentials! desires que les desencanta, ac harè per consideracion a ambdús, pr'amor que non as de desbrembar que

sò musulmana.” Alavetz eth califa didec: “De vertat que desiri que les desliures, e Dempús estudiaram eth cas dera joena foetada, e se compròbi era vertat dera sua narracion, cuelherè era sua defensa e la resvenjarè d’aqueuth que l’a castigat damb tanta injustícia.” Alavetz era *efrita* didec: “Ò emir des Credits! de seguit te vau a díder qui tractèc atau ara joena Amina en tot quedar-se damb es sues riqueses. Mès te cau saber qu’ei pròche a tu entre es umans.”

E era *efrita* cuelhèc ua gèrla d'aigua, e hec sus era es sòns conjuraments, esposcant Dempús as dues gossetes e dident-les: “Recuperatz immediatament era vòsta primitiuà forma umana.” E de seguit se transformèren es dues gossetes en dues joenes tan beròies qu'aunorauen ad aqueth que les creèc.

Dempus, era *efrita*, en tot virar-se entath califa, li didec: “Er autor des mautractaments contra era joena Amina qu’ei eth tòn pròpri hilh El-Amin. E li condèc era istòria, qu’ena sua vertat credec eth califa per çò de vier des pòts d’ua dusau persona, non umana, senon *efrita*. E eth califa se quedèc fòrça estonat, mès didec: “Glòria a Allà pr’amor qu’intervie en desencantament des dues gossetes!” Dempús manèc cridar ath sòn hilh El-Amin. Li demanèc explicacions, e El-Amin responcec damb era vertat. E alavetz eth califa ordenèc que se reünissen es *kadis* e testimònisi ena madeisha sala a on èren es tres *saalik*, hilhs de reis, e es tres joenes, damb es sues dues fraies desencatades recentament.

E damb era ajuda de *kadis* e testimònisi, maridèc de nauèth ath sòn hilh El-Amin damb era joena Amina; a Zobeida damb eth prumèr *saaluk*, hilh de rei; as autes dues joenes damb es auti dus *saalik*, hilhs de reis; e, fin finau, manèc esténer eth sòn pròpri contracte de maridatge damb era mès joena des cinc fraies, era verge Falima, era proveïdora agradiua e doça!

E ordenèc bastir un palai entà cada parella, en tot enriquir-les entà que podessen víuer erosi. E quan escuric anèc a estirar-se enes braci dera joena Fahima, que damb era passèc ua des nets mès agradiues.

“Mès, didec Schahrazada en tot dirigir-se ath rei Schahriar, non te pense, ò rei afortunat! qu’aguesta istòria ei mès prodigiosa qu’era que ven ara.”

Istòria dera hemna esbocinada, des tres pomes e deth nere Rihan

Schahrazada didec:

Ua net entre es nets, eth califa Harun Al-Rachid li didec a Giafar Al-Barmaki: “Voi que recorrem era ciutat, entà saber-mo’n de çò que hèn es governadors e *kadis*. Que sò decidit a destituir ad aqueri des quaus me balhen quèishes.” E Giafar responcec: “Escoti e aubedisqui.”

E eth califa, e Giafar, e Massrur eth borràu gesseren desguisadi pes carrèrs de Bagdad; e vaquí qu’en un carreron vederen a un ancian escanaulit qu’amiaue ua cistalha en cap e

un hilat de pescar, e ena man un pau; e caminaue doçament, en tot cantussejar aguestes estròfes:

Me dideren: “Per çò dera tua sciéncia, ò sabent! ès entre es umans coma era lua ena net!”

Jo les responí: “Vos prègui que non parlez d'aguesta manèra! Que non i a mès sciéncia qu'era deth Destin!”

Pr'amor que jo, damb tota era mia sciéncia, es mèns manuscrits, es mèns libres e eth mèn tintèr, non posqui desviar era fòrça deth Destin ne un solet dia! e es qu'apostèssen per jo perderien era apòsta!

Arran, plan que òc, ei mès desolador qu'eth praube, er estat deth praube e eth pan e era vida deth praube!

En ostiu se l'agoten es forces! En iuèrn non dispause d'abric!

Se s'arture l'assetjaràn es gossets entà que s'aluenhe! Be n'ai de miserable! Vaquí se com ei tot entada eth, ofenses e burles! Qui ei eth mès malerós?

E se non clame dauant des òmes, se non pregone era sua misèria, qui l'aurà pietat?

Ò! se tau ei era vida deth praube, non s'a d'estimar mès era sua hòssa?

En enténer aguesti vèrsi tan tristi, eth califa li didec a Giafar: “Es vèrsi e er aspècte d'aguest praube indiquen ua grana misèria”. Dempús s'apressèc ath vielh e li didec: “Ò, cheic, quin ei eth tòn mestìer?” E eth responec: ”Ò senhor mèn! Que sò pescador. E fòrça praube. E damb familia! E des deth meddia sò dehòra de casa travalhant, e Allà non m'autregèc encara eth pan qu'a de neurir as mèns hilhs! Que sò, donc, cansat dera mia persona e dera mia vida, e non desiri senon morir.” Alavetz eth califa li didec: “Vòs vier damb nosati en arriu, e lançar eth hilat en nòm mèn, entà veir quina ei era mia sòrt? Tot çò que treigues dera aigua t'ac cromparè e te vau a dar per aquerò cent dinnars.” E eth vielh s'alegrèc en entener-lo, e responec: “Qu'accepti tot çò que vies d'auffrir-me e ac boti sus eth mèn cap.”

E eth pescador venguec damb eri entath Tigris, e lancant eth sòn hilat, quedèc ara demora; dempús estirèc era càrrega, e gessec eth hilat. E eth vielh pescador trapèc en hilat ua caisha qu'ère barrada e que pesaue fòrça. Sagèc de lheuar-la eth califa e la trapèc tanben fòrça pesada. Mès s'apressèc a autrejar es cent dinnars ath pescador, que s'aluenhèc plan content.

Alavetz Gaifar e Massrur carguèren damb era caisha e se la heren a vier en palai. E eth califa dispausèc que s'aluguèsssen es halhes, e Giafar e Massrur se lancèren sus era caisha e la triquèren. e ath sòn laguens trapèren ua gran cistalha de huelhes de palmèra cosudes damb lan ròia. Braquèren era cosedura, e ena cistalha i auie un tapís, separèren eth tapís e trapèren dejós un gran vel blanc de hemna; lheuèren eth vel e campèc, blanca coma era plata verge, ua joena mòrta e esbocinada.

Dauant d'aqueth spectacle, es lèrmes regolegèren pes caròles deth califa, e Dempús, fòrça emmaliciat, en tot acarar-se damb Giafar, exclamèc: “Ò gosset visir! Ja ves se com, pendent eth mèn regnat, s'assassine ara gent e se lance as victimes ena aigua! E era sua sang queirà sus jo eth dia deth Judici e pesarà etèrnament sus era mia consciéncia! Mès, per Allà! qu'è d'amiar represalhes contra er assassin, e non descansarè enquia que l'aucisca. Per çò que hè a tu, juri pera vertat dera mia descendéncia dirècta des califes Mani-Abbas, que se non me presentes ar assassin d'aguesta hemna, ara quau voi resvenjar, ordenarè que te crucifiquen ena porta deth mèn palai, amassa damb quaranta des tòns cosins, es Baramka!²¹” E eth califa ère plen d'anuèg, e Giafar li didec: “Autreja-me entad aquerò un tèrme de tres dies.” E eth califa responec: “Te l'autregi.”

Alavetz Giafar gessec deth palai, plan aclapat, e caminèc pera ciutat, pensant: “Com vau a saber qui a aucit ad aguesta joena, ne a on cercar-lo entà presentar-lo ath califa? Se l'amiessa a un aute en sòrta der assassin, aguesta mala accion pesarie sus era mia consciéncia. Per tant, sabi pas se qué hèr.” E Giafar arribèc ena sua casa, e aquiu s'estèc desesperat es tres dies deth tèrme. E ath quatau dia eth califa lo manèc cridar. E quan se presentèc enes sues mans, eth califa li didec: “A on ei er assassin dera joena”? Giafar responec: “Que non è era sciéncia d'endonviar çò qu'ei invisible e amagat, entà que posca conéisher ath miei d'ua gran ciutat ar assassin.” Alavetz eth califa s'anugèc fòrça, e ordenèc que crucifiquèsssen a Giafar ena pòrta deth palai, en tot encargar-les as pregonèrs qu'ac anoncièsssen pera ciutat e pes sòns entorns d'aguesta sòrta:

“Eth que vongue assistir ara crucifixion de Giafar Al-Barmaki, visir deth califat, e ara crucifixion de quaranta Baramka, parents sòns, que venguen ena porta deth palai entà presenciac’c.”

E toti es abitants de Bagdad venguien pes carrèrs entà presenciar era crucifixion de Giafar e des sòns cosins, sense qu'arrés se'n sabesse dera causa; e toti se planhien d'aqueth castig, pr'amor qu'eth visir e es Baramka èren fòrça apreciadi per çò dera sua generositat e des sues bones òbres.

Quan s'auec quilhat eth cadasfalc, amièren ath pè d'eth as sentenciadi e se demorèc eth permís deth califa entara sua execucion. De ressabuda, mentre ploraue era gent, un joen capinaut e de bon pòrt henec rapidament era multitud, e arribant entre es mans de Giafar, li didec: “Que te desliuren, ô patron e senhor des senhors mès nauti, asil des necessitadi! Que siguí jo qui assassinèc ara joena esbocinada e la metí ena caisha que pesquèretz en Tigris. Aucis-me, donc, a cambi, e tie es represalhes damb jo!”

Quan escotèc Giafar es paraules deth joen, s'alegrèc per eth madeish, mès que cuelhèc pietat deth joen. E li demanèc explicacions mès peth menut; mès, còp sec, un ancian venerable separèc ara gent, s'apressèc plan ara prèssa entà Giafar e eth joen, les saludèc, e didec: “Ò visir! non ne hèsques cabau des paraules d'aguest joen, donques que sò jo eth solet assassin dera joena, e en jo solet te cau resvenjar-la.” Mès eth joen repliquèc:

---

²¹ nòbla familha arab

“Ò visir! aguest vielh *cheic* non sap se què ditz. Te torni a díder que sò jo qui l'aucic, e me cau èster, per tant, eth solet que se castigue.” Alavetz eth *cheic* exclamèc: “Ò hilh mèn! encara ès joen e te cau víuer, mès jo, que sò vielh e sò cansat deth mon, te servirè de rescat a tu, ath visir e as sòns cosins. Torni a díder qu'er assassin sò jo. E contra jo s'an de tier es represalhes.”

Alavetz Giafar, damb eth consentiment deth capitan dera garda, se hec a vier ath joen e ar ancian, e pugèc damb eri en apartament deth califa. E li didec: “Ò Emir des Credents! vaquí ar assassin dera joena.” E eth califa preguntèc: “A on ei?” Giafar didec: “Aguest joen afirme qu'ei er assassin, mès er ancian ac remís e assegure qu'er assassin ei eth.” Alavetz eth califa contemplèc ath *cheic* e ath gojat, e didec: “Quin de vosati dus a auctit ara joena?” E eth gojat responc: “Que siguí jo!” E eth *cheic* didec: “Non, que siguí jo solet!” Eth califa sense preguntàr mès, li didec a Giafar: “Hè-te a vier as dus e crucificales.” Mès Giafar l'auec de replicar: “Se sonque un ei eth criminau, castigar ar aute qu'ei ua grana injustícia.” E alavetz eth joen exclamèc: “Juri per Aqueth que lhèuèc es cèus e estenec era tèrra ena extension qu'ocupe, que sò eth solet qu'assassinèc ara joena! Escotatz es pròves: “E descriuèc era trobalha, coneishuda solet peth califa, Giafar e Massrur. E damb aquerò eth califa se convencèc dera colpabilitat deth joen, e arribant en limit der estonament, li didec: “E per qué as cometut aguesta mort? Per qué te coheisses abans que t'obliguen a hè'c a còps de pau? Per qué demanes d'aguesta manèra eth castig?” Alavetz didec eth joen:

“Te cau saber, ò Prince des Credents! qu'aguesta joena ère era mia esposa, hilha d'aguest *cheic*, qu'ei eth mèn soèr. Me maridè estant era encara verge, e Allà m'a autrejat tres hilhs barons. E era mia hemna m'estimèc e me servic tostemp, sense qu'auessa jo arren que repotegar-li.

Mès a principis d'aguest mes queiguec grèument malauta, e cridè de seguit as mètges mès sabents, que non se tardèren en guarir-la, damb era ajuda d'Allà. E coma deth començament dera sua malautia non m'auia ajaçat damb era, e ac desiraua en aqueuth instant, volí que prumèr se balhèsse un banh. Mès era didec: “Abans d'entrar en *hammam*, voleria satisfèr un caprici.” E li preguntè: “Quin caprici?” E me responc: “Que voleria ua poma entà flairar-la e meter-li ua nhacada.” De seguit partí entath carrèr pr'amor de crompar ua poma, encara que me costèsse un dinnar d'aur. E recorrí totes es fruteries mès en cap d'eres i auie pomes. E tornè entà casa plan trist, sense gausar veir ara mia esposa, e passè tota era net pensant ena manèra d'arténher ua poma. En hèr dia gessí de nauèth dera casa e recorrí toti es uarts, un a un, e arbe a arbe, sense trapar arren. E vaquí qu'en camin me trapè damb un jardinèr, òme d'edat, que li consultè sus aquerò des pomes. E me didec: “Ò hilh mèn! Qu'ei ua causa dificila de trapar, donques qu'ara non n'a en cap lòc se non ei en Basrah, en uart deth Comendador des Credents. E enquia e tot aquiu non te serà aisit d'artenher-les pr'amor qu'eth jardinèr les sauve suenhosament entar usatge deth califa.”

Alavetz tornè ath costat dera mia hemna, en tot condar-l'ac tot; mès er amor que l'auia me botgèc a premanir eth viatge. E gessí, e m'estè quinze dies, net e dia, entà arribar en

Basrah e tornar afavorit pera sòrt, donques que tornè ath costat dera mia hemna damb tres pomes crompades ath jardinèr deth uart de Basrah per tres dinnars.

Entrè, donc, plan content, e les aufrí ara mia esposa; mès en veder-les, ne se mostrèc contenta ne les tastèc, en tot deishar-les de manèra indiferenta, en un cornèr. Observè alavetz que pendent era mia absència era fèbre l'auie tornat a cuéller plan violentament e la segueie tormentant; e siguec malauta dètz dies mès, pendent es quaus non me separè d'era un solet moment. Mès gràcies a Allá, se remetec, e alavetz podí gésser e anar ena mia botiga entà crompar e véner.

Mès vaquí qu'ua tarde èra jo seigut ena pòrta dera mia botiga, quan passèc per aquiu un nere, qu'amiaue ena man ua poma. E li didí: “Ò amic! d'a on as trèt aguesta poma, entà que jo ne posca crompar d'autes de parières?” E eth nere se metec a arrir e me responec: “Me l'a regalat era mia aimanta. Qu'è anat ena sua casa, dempús de bèth temps que non l'auia vist e l'è trapat malauta, e auie ath costat tres pomes, e en preguntar-li, m'a dit: “Guarda, ò estimat mèn! qu'eth praube cornut deth mèn marit a anat entà Basrah exprèssament a crompar-les, e l'an costat tres dinnars d'aur.” E de seguit me balhèc aguesta qu'amii ena man.”

En enténer taus paraules deth nere, ò Prince des Credents! es mèns uelhs vederen qu'eth mèn mon s'escurie; barrè era botiga ath mès córrer e entrè ena mia casa, dempús d'auer percut peth camin eth sen, per çò dera fòrça explosiua dera mia rabia. Lancè ua guardada en lhet, e, plan que òc, era tresau poma non ère aquiu. E li preguntè ara mia esposa: “A on ei era auta poma?” E me responec: “Sabi pas se qué l'aurà arribat.” Aquerò qu'ère ua comprobacion des paraules deth nere. Alavetz me lancè sus era damb un guinhauet ena man e apuant es mèns jolhs sus eth sòn vrente, la cosí a guinhauetades. Dempús li talhè eth cap e es membres, ac metí tot ara prèssa ena cistalha, en tot caperà'c tot damb eth vel e eth tapís, e sauvant-ac tot ena caisha, que clauè jo madeish. E carguè era caisha ena mula, e de seguit la lancè en Tigris damb es mies pròpries mans.

Plan per aquerò, ò Emir des Credents! te supliqui qu'acceleràs era mia mòrt, coma castig deth mèn crim, donques que m'espaurís auer de balhar compdes d'eth, eth dia dera Resurrecccion!

La lancè en Tigris, è dit, e coma qu'arrés me vedec, podí tornar entà casa. E trapè ath mèn hilh màger plorant, e encara que n'èra segur de qué ignoraue era mòrt dera sua mair, li preguntè: “Per qué plores?” E eth me responec: “Perque è cuelhut ua des pomes qu'auie era mia mair, e en baishar a jogar damb es mèns frairs, en carrèr, a passat un nere plan gran e me l'a panat, dident: “D'a on as trèt aguesta poma?” E li responí: “Qu'ei deth mèn pair, e que se n'anèc e l'ac crompèc entara mia mair amassa damb d'autes dues, crompades per tres dinnars en Basrah. E ara cranhi qu'era mia mair me pelege per çò dera poma.”

En enténer aguestes paraules deth mainatge, comprení qu'eth nere auie mentit respècte dera hilha deth mèn soèr, e per tant, que jo auia auchit ara mia esposa injustament!

Alavetz comencè a vessar abondoses lèrmes, e entrèc eth mèn soèr, eth venerable *cheic* qu'ei aciu damb jo. E li condè era trista istòria. Alavetz se seiguec ath mèn costat, e s'estarnèc a plorar. E non deishèrem de plorar amassa enquiara mieja net. E hérem que se tardèssen cinc dies es ceremònies funèbres. E enquia e tot aué seguim lamentant aguesta mòrt.

Atau, donc, te conjuri, ò Emir des Credits!, pera memòria sagrada des tòns ancestors, a que accelères eth mèn suplici e resvenges ena mia persona aquera mòrt.”

Alavetz eth califa, prigondament meravilhat, exclamèc: “Per Allà que non è d'aucir senon ad aguest nere perfid!...”

En aguest moment dera sua narracion, Schahrazada vedec aparéisher eth maitin, e se carèc discrètament.

Mès quan arribèc era dètz-e-nauau net

Era didec:

Me n'è sabut, ò rei afortunat! qu'eth califa jurèc que non aucirie senon ath nere, pr'amor qu'eth joen auie ua desencusa. Dempús, virant-se entà Giafar, li didec: “Hè-te a vier ena mia preséncia ath perfid nere qu'a estat era encausa d'aguesta mòrt! E se non lo pòs trapar, periràs tu en sòn lòc.”

E Giafar gessec plorant e dident-se: “A on lo poirè trapar entà amaiar-lo ena sua preséncia? S'ei extraordinari que non se trinque un cantre quan què en solèr, non n'a estat mens que jo aja pogut escapar dera mòrt. Mès, ara?... Plan que òc, Eth, que m'a sauvat un còp, me sauvarà, se vò, un aute còp. Atau, donc, m'embarrarè ena mia casa es tres dies deth tèrme. Pr'amor que, entà qué me cau entamenar cèrques inutiles? Que fidi ena volontat deth Plan Naut!”

Plan que òc, Giafar non se botgèc dera sua casa pendent es tres dies de tèrme. E ath quatau dia manèc cridar ath *kadi* e hec testament dauant d'eth, e se didec adiu des sòns hilhs plorant. Dempús arribèc er enviat deth califa entà dider-li qu'eth sultan ère prèst a aucir-lo se non apareishie eth nere. E Giafar plorèc mès encara, e es sòns hilhs damb eth. Dempús volet punar per darrèr viatge ara mès petita des sues hilhes, qu'ère era preferida entre totes, e la sarrèc contra eth sòn pièch, vessant fòrça lèrmes per çò d'auerse de separar d'era. Mès en sarrar-la contra eth, notèc quauquarren redon ena pòcha dera mainada, e li preguntèc: “Qué amies aquiu?” E era responec: “Ò pair, ua poma. Que me l'a autrejat eth nòste nere Rihan. Hè quate dies que se la sauvaue. Mès, entà que me la balhèsse me calec pagar-li a Rihan dus dinnars.”

En enténer es paraules “nere” e “poma”, Giafar sentec ua gran alegria, e exclamèc: “Ò Liberador!” E de seguit manèc cridar ath nere Rihan. E Rihan arribèc, e Giafar li didec: “D'a on as trèt aguesta poma?” E eth reponec: “Ò senhor mèn! Hè cinc dies que, caminant pera ciutat, entrè en un carreron, e vedí jogar a uns mainatges, qu'un d'eri auie aguesta poma ena man. L'ac panè e li fotí un còp, mentre eth mainatge me didie plorant:

“Qu’ei dera mia mair, qu’ei malauta. Volie ua poma e eth mèn pair l’anec a cercar en Basrah, e aguesta amassa damb d’outes dues l’an costat tres dinnars d’aur. E jo è cuelhut aguesta entà jogar.” E seguic plorant. Mès jo, sense hèr-ne cabau des sues lèrmes, venguí en casa damb era poma, e l’ac è autrejat per dus dinnars ara mia patrona mès petita.”

E Giafar s’estonèc d’aguest relat, en tot veir se com arribèren tanti eveniments e era mòrt d’ua hemna per tòrt deth sòn nere Rihan. Per tant, ordenèc que l’embarrèssen de seguit en un croton. E dempús, plan content per auer-se liurat dera mòrt, recitèc aguestes dues estròfes:

S’eth tòn esclau n’a eth tòrt des tòns malastres, per qué non pensest en des.hèir-te d’eth?

Ignores qu’abonden es esclaus e que sonque as ua anma sense que la posques substituir?

Mès dempús pensèc ua auta causa, e cuelhec ath nere e se lo hec a vier dauant deth califa, ath quau li condèc era istòria.

E eth califa Harun Al-Rachid se meravilhèc tant, qu’ordenèc que s’escriuesse tau istòria enes annaus entà que servisse de leçon as umans.

Alavetz Giafar li didec: “Que non te cau meravilhar tant d’aguesta istòria, ò Comendador des Credents! donques que non pòs egalar era deth visir Nureddin e eth sòn frair Chamseddin.”

E eth califa exclamèc: “E quina istòria ei aguesta, mès estonanta qu’era que viem d’enténer?” E Giafar didec: “Ò Prince des Credents! non te la condarè senon a cambi de qué li perdones era sua irreflexion ath mèn nere Rihan.” E eth califa responce: “Que sigue atau! Te hèsqui era gràcia dera sua sang.”

Generalitat de Catalunya
Generalitat de Catalonha

Diputació de Lleida

**INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS**

Conselh Generau d'Aran

BAQUEIRA/BERET